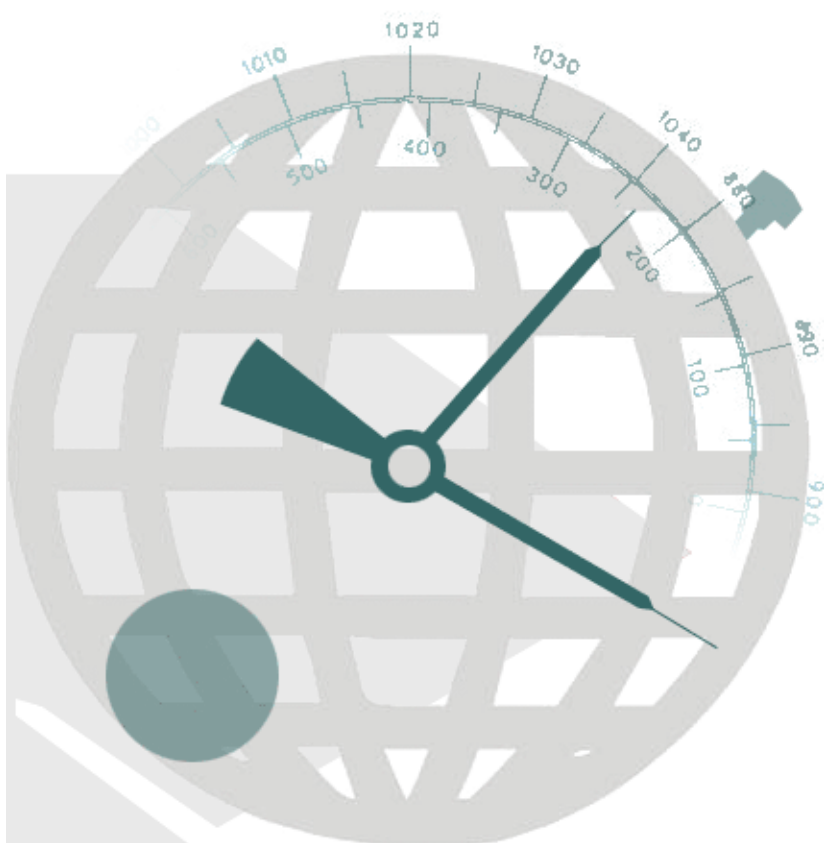

Baròmetre 9

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Juliol - Setembre 2005
UNITAT D'ALERTA

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (militarització i desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Daniel Luz Álvarez (militarització i desarmament), Oscar Mateos Martín (crisis humanitàries), Loles Oliván e Hijós, Rebeca Pérez Mellado (drets humans), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Jordi Urgell García (desenvolupament), María Vilellas Ariño (gènere i construcció de pau). L'apartat de tensions ha estat elaborat pel conjunt de la Unitat d'Alerta.

Glossari	4	Amèrica i Carib	56
00 Introducció	7	Àsia i Pacífic	57
01 Conflictes armats	11	Europa i Àsia Central	59
1.1 Evolució dels conflictes armats	11	Orient Mitjà	59
Àfrica	11	5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	59
a) Àfrica Occidental	12	a) Humanitarian Response Review	60
b) Corn d'Àfrica	12	b) La resposta dels donants durant el trimestre	60
c) Grans llacs i Àfrica Central	13	06 Militarització i Desarmament	63
d) Magreb y Norte de África	14	6.1. Proliferació d'armament lleuger	63
Amèrica	14	a) Nacions Unides	63
Àsia i Pacífic	15	b) Iniciatives internacionals	64
a) Àsia Meridional	15	c) Esdeveniments més rellevants del trimestre	67
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	17	6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració DDR)	67
Europa	17	a) Iniciatives internacionals	67
Orient Mitjà	18	b) Esdeveniments més rellevants del trimestre	67
1.2 Altres temes d'interès	18	07 Drets Humans i Dret Internacional Humanitari	71
02 Situacions de tensió i disputes d'alt risc	21	7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals	71
Àfrica	22	a) Aspectes destacats per les organitzacions no governamentals	71
a) Àfrica Austral	22	b) Aspectes destacats per les organitzacions internacionals i intergovernamentals	74
b) Àfrica Occidental	23	7.2. Els Grups de Treball de la Comissió de Drets Humans	73
c) Corn d'Àfrica	23	a) El Grup de Treball sobre les Desaparicions Forçades	73
d) Grans llacs i Àfrica Central	24	b) El Grup de Treball sobre la Detenció Arbitrària	74
e) Magreb i Nord d'Àfrica	24	c) Recomanacions dels Grups de Treball	75
Amèrica	25	08 Desenvolupament	77
a) Amèrica del Nord, Centre Amèrica i Carib	25	Altres aspectes de l'agenda del desenvolupament	79
b) Amèrica del Sud	25	a) Objectius del Desenvolupament del Mil·lenni	79
Àsia	26	b) Les vinculacions entre desigualtat i conflicte armat	80
a) Àsia Meridional	26	09 Dimensiones de gènere en la construcció de pau	85
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	27	9.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats	85
Europa i Àsia Central	27	a) Violència sexual	85
a) Àsia Central i Caucas	27	9.2. La construcció de pau des de la perspectiva de gènere	87
b) Europa	28	a) La justícia transicional de gènere	87
Orient Mitjà	28	b) Cimera mundial 2005	88
03 Processos de Pau	31	c) Processos de pau	90
3.1 Evolució dels processos de pau	31	d) Missions de manteniment de la pau	91
Àfrica	31	10 Annexes	93
a) Àfrica Occidental	31	Annex 1.1. Resolucions del Consell de Seguretat de la ONU	93
b) Corn d'Àfrica	32	Annex 1.2. Informes del Secretari General al Consell de Seguretat	94
c) Grans llacs i Àfrica Central	33	Escola de Cultura de Pau (UAB)	95
d) Altres zones d'Àfrica	33		
Amèrica	34		
Àsia i Pacífic	34		
a) Àsia Meridional	34		
b) Àsia Oriental	36		
c) Sud-est Asiàtic	36		
Europa i Àsia Central	39		
Orient Mitjà	39		
3.2. La gestió dels grups que figuren a la llista terrorista de la UE	40		
04 Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional	43		
4.1. Països en fase de transició	44		
Àfrica	44		
a) Àfrica Austral	44		
b) Corn Occidental	44		
c) Corn d'Àfrica	45		
d) Grans llacs i Àfrica Central	46		
Àsia i Pacífic	46		
Europa	47		
Orient Mitjà	48		
4.2. Països en fase avançada de rehabilitació	49		
4.3. Bones Pràctiques i lliçons apreses en contextos de rehabilitació postbèl·lica	51		
05 Crisis humanitàries	53		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitàries	53		
Àfrica	53		
a) Àfrica Austral	53		
b) Àfrica Occidental	54		
c) Corn d'Àfrica	55		
d) Grans llacs i Àfrica Central	56		

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADF: *Afghanistan Development Forum*
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi
ANP: Autoritat Nacional Palestina
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: *All Parties Hurriyat Conference*
AUC: *Autodefensas Unidas de Colombia*
BICC: *Bonn International Center for Conversion*
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centrafricana
BRF: *Bougainville Resistance Force*
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagències de Nacions Unides)
CARICOM: *Caribbean Community*
CAS: Assistència Estratègia País
CASA: *Coordinating Action on Small Arms*
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
COAV: *Children in Organised Armed Conflict*
CODHES: *Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento*
CPI: Cort Penal Internacional
CPN: *Communist Party of Nepal*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
Dòlars: Dòlars d'EUA
ECHA: Comitè Executiu Afers Humanitaris
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: *Economic Community of West African States Monitoring Group*
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
ELN: *Ejército de Liberación Nacional*
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EUFOR: *European Union Forces*
EZLN: *Ejército Zapatista de Liberación Nacional*
Fad'H: *Forces Armées d'Haití*
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides
FARC: *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*
FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*

FDI: Fons de Desenvolupament per a Iraq
FDLR: *Forces Démocratiques per a l'Alliberament de Rwanda*
FFAA: Forces Armades governamentals
FKM: *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a la Sobirania de Moluques)
FLEC: *Frente de Libertação do Enclave de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
GIA: Grup Islàmic Armat
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: *Groupement Patriotique pour la Paix*
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: *International Campaign to Ban Landmines*
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
IFM: *Isatubu Freedom Movement*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*
JEM: *Justice and Equality Movement*
JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*
KANU: *Kenya African National Union*
LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamil)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAS: *Movimiento Al Socialismo*
MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDF: *Meckauvi Defense Force*

MDR: Moviment Democràtic Republicà
MERCOSUR : Mercat Comú del Sur
MFDC: *Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance*
MILF: *Moro Islamic Liberation Front*
MINUCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
MINURSO: *Misión de Naciones Unidas para el Referéndum en el Sáhara Occidental*
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MNLF: *Moro National Liberation Front*
MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*
MONUC: Missió de Nacions Unides a RD Congo
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges Sense Fronteres
NDC: *National Democratic Congress*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenari
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: *Patrullas de Autodefensa Civil*
PDP: *People's Democratic Party*
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut

PMA: Programa Mundial d'Aliments
PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PWG: *People's War Group*
RAMSI: *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RTFT: *Results Focused Transnational Framework*
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SFOR: *Stabilisation Force*
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Sudan's Liberation Army*
SPLA: *Sudan's People Liberation Army*
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
TNP: Tractat de No Proliferaió Nuclear
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
UNIDIR: Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
UNITA: *União para a Independência Total de Angola*
UNAMA: Missió de Nacions Unides a Afganistan
UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola
UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia y Eritrea
UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo
UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMISET: Missió de Nacions Unides de Suport a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Supervisió i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides en Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EUA

USCRI: *United Nations Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus de Immunodeficiència Humana / Síndrome de Immunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El “**Baròmetre**” és un informe trimestral editat en castellà i en anglès per la Unitat d'Alerta de l'*Escola de Cultura de Pau* de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts en el món al llarg del trimestre (juliol-setembre 2005)** a través de nou apartats: conflictes, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, militarització i desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari, desenvolupament i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual “Alerta 2005” i dels anteriors nombres del “Baròmetre”, basant-se en la informació publicada setmanalment en el “Semàfor”¹, butlletí electrònic editat igualment per la Unitat d'Alerta.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest “Baròmetre” del tercer trimestre de 2005 són els següents:

Conflictes armats

- El nombre de conflictes armats es va mantenir en 23, sense produir-se canvis respecte al trimestre anterior.
- Un total de nou contextos de conflicte armat van romandre estancats sense que s'albirin millores, en nou més es va produir una escalada dels enfrontaments, i en dos contextos es va reduir la violència.
- Es va produir una escalada dels enfrontaments entre els dos grups armats d'oposició que operen a la regió sudanesa de Darfur, l'SLM/A i el JEM.
- Es van intensificar els atacs per part del grup armat d'oposició ugandès LRA contra la població civil al sud del Sudan.
- El Comandant en cap de les tropes dels EUA a l'Iraq, J. R. Vines, va declarar que la solució al repte de la insurrecció iraquiana ha d'ésser en primer terme política.
- Un estudi de la UNODC destaca que l'existència de conflictes armats incentiva l'aparició del crim organitzat, i el crim organitzat alimenta i subministra els recursos necessaris per a l'existència d'aquestes situacions.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- En el nord de R. Centreafricana es van intensificar els enfrontaments entre les FFAA i diverses milícies i grups armats no identificats.
- La Junta Militar per la Justícia i la Democràcia instaura un govern transitori a Mauritània després d'un cop militar.
- Va morir assassinat el Ministre d'Exteriors de Sri Lanka, en un atemptat que el Govern atribueix al grup armat d'oposició LTTE, encara que aquest nega qualsevol vinculació amb els fets.
- El President d'Ucraïna, V. Yushenko, va destituir tot el Govern després de la crisi generada en l'Executiu per les acusacions de corrupció.
- Es va produir un augment del nombre d'assassinats polítics al Líban després de la formació del nou Govern.

Processos de pau

- El govern d'Indonèsia i el GAM van signar a l'agost un acord de pau que posa fi a trenta anys de conflicte armat. Paral·lelament, la UE, amb el suport d'ASEAN, ha engegat la seva primera missió d'observació a l'Àsia.
- El Govern de Colòmbia i l'escamot de l'ELN van iniciar noves exploracions amb un format original de consultes a la societat civil

¹ Aquest número de Baròmetre inclou els *Semàfors* del número 122 al 127.

- La majoria dels processos de pau asiàtics van evolucionar positivament, mentre que els africans ho fan negativament.
- La correcta gestió de la sortida de grups que figuren en les llistes terroristes pot ser decisiva per al bon funcionament d'un procés de pau.

Rehabilitació postbèl·lica

- Se celebren les primeres eleccions a l'Afganistan en 30 anys a l'Assemblea Nacional i als Consells Provincials amb una participació del 50% dels 12 milions d'electors registrats.
- Les múltiples dificultats en el procés de pau de Côte d'Ivoire van obligar a retardar les eleccions previstes per a finals d'octubre.
- 36.000 persones acusades de participar en el genocidi rwandès van iniciar un procés de formació en els camps de la solidaritat del Govern.
- El govern de Libèria va signar el Programa per a la Gestió Econòmica i de Govern proposat pel grup internacional de contacte per a lluitar contra la corrupció.
- Els països assistents a la Cimera del Mil·lenni + 5 van protegir la proposta del Secretari General de l'ONU de crear una Comissió de Consolidació de la Pau.

Crisis humanitàries

- El risc de fam en alguns països del Sahel (especialment al Níger i, de forma creixent, a Mali) va capitalitzar una considerable atenció internacional. Per altra banda, alguns països de la regió Austral, especialment Malawi i Zimbabwe, també van experimentar un fort deteriorament de la situació alimentària.
- Nacions Unides i el Govern van alertar respecte a la constatació que més de mil persones desplaçades moren cada setmana a Uganda a causa de la violència i les malalties.
- El pas de l'huracà 'Katrina' a finals d'agost per la costa sud dels EUA va provocar centenars de morts i el desbordament de la capacitat de resposta nord-americana.
- El greu deteriorament de la crisi alimentària a RPD Corea va forçar milers de persones a desplaçar-se a les zones rurals a la recerca d'aliments.

Militarització i desarmament

- 13 governs més han anunciat el seu suport al Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes, cosa que suposa un avanç molt positiu per a aconseguir la seva adopció.
- Un informe del *Small Arms Survey* adverteix que les armes lleugeres generen entre el 60% i el 90% de les morts directes en els conflictes armats.
- Segons el Ministeri de Salut del Brasil, la campanya de desarmament que s'està celebrant des de fa un any és la raó de la reducció de morts violentes per primera vegada en 20 anys.
- La comunitat internacional segueix mostrant la seva preocupació per la situació de seguretat a Haití, mentre que des de Nacions Unides es demana un desplegament addicional de la MINUSTAH.

Drets humans

- La reforma de la Comissió de Drets Humans va centrar gran part de l'atenció de les ONG de drets humans.
- L'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans va realitzar una visita històrica a la Xina per a millorar la col·laboració entre l'Oficina i el Govern per a la promoció i la protecció dels drets humans en aquest país.
- Dos dels Grups de Treball de la Comissió de Drets Humans vinculen l'augment de les violacions dels drets humans a les polítiques adoptades en la lluita contra el terrorisme.

Desenvolupament

- Un informe sobre els ODM vinculats amb la salut adverteix sobre el seu lent avenç i assenyalava que algunes petites millores en el finançament dels sistemes sanitaris podrien evitar la mort de milions de persones cada any.
- Diversos informes alerten que, tot i el creixement econòmic experimentat en l'última dècada, les desigualtats econòmiques s'han aguditzat tant a escala internacional com també en l'interior de molts països.
- Nacions Unides va instar la comunitat internacional a redoblar el seu compromís amb l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació (en 2006) i amb la Dècada *Water for Life*.
- Nacions Unides va criticar l'escassetat de recursos del Fons Global contra el VIH/SIDA, la tuberculosi i la malària i va denunciar la falta de mitjans per a la investigació mèdica sobre el VIH/SIDA.
- Es va llançar oficialment el Partenariat per a la Salut Materna, Infantil i Neonatal amb el principal objectiu de millorar les condicions sanitàries dels tres col·lectius esmentats. Cada any moren unes 500.000 dones per causes relacionades amb el part o l'embaràs i uns 11 milions de menors per causes evitables.

Gènere i construcció de pau

- L'ACNUDH va denunciar en un informe l'incompliment del govern sudanès dels compromisos adquirits l'any passat per a l'eradicació de la violència sexual a la regió de Darfur i la protecció de les víctimes que se'n deriven.
- Les organitzacions de dones van exigir el ple compliment dels compromisos adquirits per la comunitat internacional en matèria d'equitat de gènere durant la celebració de la Cimera del Mil·lenni+5
- Les Missions de Manteniment de la Pau de Nacions Unides comptaran amb unitats de conducta i disciplina amb les quals es pretén posar fi a les conductes abusives en el si d'aquestes missions.

Conflictes armats¹

- ❑ El nombre de conflictes armats es va mantenir en 23, sense produir-se canvis respecte al trimestre anterior.
- ❑ Un total de nou contextos de conflicte armat van romandre estancats sense que s'hi entrevegin millores. En nou més es va produir una escalada dels enfrontaments, i en dos més es va reduir la violència.
- ❑ Es va produir una escalada dels enfrontaments entre els dos grups armats d'oposició que operen a la regió sudanesa de **Darfur**, l'SLM/A i el JEM.
- ❑ Es van intensificar els atacs per part del **grup armat d'oposició ugandès LRA** contra la població civil al sud del Sudan.
- ❑ El Comandant en cap de les tropes dels EUA a l'Iraq, J. R. Vines, va declarar que la solució al repte de la insurrecció iraquiana ha d'ésser en primer terme política.
- ❑ Un estudi de la UNODC destaca que l'existència de conflictes armats incentiva l'aparició del crim organitzat, i el crim organitzat alimenta i subministra els recursos necessaris per a l'existència d'aquestes situacions.

En el present apartat s'analitzen els **23 conflictes armats** que han romàs actius durant el tercer trimestre de 2005. Es van incrementar les hostilitats en nou contextos, destacant la situació a l'**Afganistan**, l'**Iraq**, el **Nepal**, la **RD Congo**, el **Sudan (Darfur)** i **Uganda**. Paral·lelament, en nou conflictes armats es va produir un estancament de la situació, sense que es constatessin millores perceptibles en l'evolució dels diversos conflictes. Finalment, es destaca la millora de la situació a **Burundi**, on es va formar el Govern posttransició dirigit per l'antic líder del grup armat més important del país, i de la regió d'**Aceh (Indonèsia)**, on es va arribar a un acord de pau. Van continuar vigents les situacions d'alto el foc a les Filipines entre el Govern i el grup armat d'oposició MILF i a **Sri Lanka**². Per altra banda, en l'apartat apareixen distintes reflexions entorn d'informes i altres temes que s'han considerat rellevants durant aquest trimestre.

1.1. Evolució dels conflictes armats

Àfrica

Taula 1.1. Evolució dels conflictes armats a l'Àfrica

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 3er trimestre 2005
Algèria (1992-)	Govern, GIA, GSPC	Control polític i econòmic (recursos naturals) dels militars enfront de l'oposició islàmica, instrumentalització religiosa	Escalada
Burundi (1993-)	Govern, FNL d'A. Rwas	Control polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança en el poder	Reducció
Côte d'Ivoire (2002-)	Govern, milícies progovernamentals, Forces Nouvelles (MPCI, MJP, MPIGO)	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política, instrumentalització religiosa	Estancament
Nigèria (delta del Níger) (2003-)	Govern, milícies de les comunitats Ijaw, Itsekiri i Urhobo	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Estancament
Nigèria (centre i	Govern, milícies de les comunitats cristianes i	Control dels recursos naturals i instrumentalització religiosa	Reducció

¹ Es considera **conflicte armat** qualsevol enfrontament protagonitzat per grups de diversa índole, com forces militars regulars o irregulars, escamots, grups armats d'oposició, grups paramilitars o comunitats ètniques o religioses que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts és un indicador que s'ha de relativitzar en funció d'altres elements, com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com amb el nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

² Vegeu els apartats de processos de pau i el de tensions.

nord) (1999-)	musulmanes		
RD Congo (1998-)	GNT, faccions de grups armats inclosos en el GNT, milícies Mayi-Mayi, grups armats d'Ituri, FDLR	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança en el poder i control dels recursos naturals	Escalada
Somàlia (1988-)	Diversos	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. federació	Estantament
Sudan (Darfur) (2003-)	Govern, milícies progovernamentals, SLA, JEM, NMRD	Marginació regional i política	Escalada
Uganda (1986-)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Escalada

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire** es va produir un **augment de la tensió política** durant el trimestre a mesura que es va apropar la data electoral del 30 d'octubre, que va fer témer una **nova escalada de la violència**. No obstant això, el procés electoral es posposarà, ja que tant les parts com el mateix Secretari General de l'ONU van declarar la impossibilitat que els comicis tinguessin lloc en aquesta data a causa dels constants retards en el procés de DDR (que semblava desbloquejat al juliol) i del permanent clima de tensió i polarització. Diverses lleis aprovades per L. Gbagbo sense consultar amb el Parlament van contribuir a aquesta situació. Tant la **mediació sud-africana, acusada de parcialitat pels grups armats**, com **K. Annan**, van amenaçar d'exigir al Consell de Seguretat de l'ONU la imposició de sancions **a la classe política de Côte d'Ivoire**, a causa del constant immobilisme. Per la seva banda, la UNOCI va sofrir un increment de l'hostilitat cap als seus integrants. El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'ampliació de la UNOCI en 850 militars i 375 policies, xifra inferior als 2.000 militars sol·licitats de cara a garantir la seguretat durant el procés.

Al **Delta del Níger**, a **Nigèria**, durant el trimestre van continuar produint-se brots esporàdics de violència a causa de disputes **per la propietat de la terra** i pel control polític i econòmic de la regió entre les diverses comunitats del Delta i contra les FFAA, així com contra les transnacionals petroleres. Van destacar els enfrontaments entre milícies de les comunitats Ogoni i Gbor a Khana (sud-est), que van causar desenes de morts i nombrosos actes de saqueig. La conferència nacional de reforma política convocada pel President, O. Obasanjo, es va suspendre indefinidament al juliol després de la impossibilitat d'arribar a un acord sobre repartiment dels beneficis del petroli i de l'assumpte de la reelecció presidencial. Als estats del **centre i nord** del país, les recents tensions i enfrontaments entre les comunitats cristiana i musulmana es van mantenir estancades i no es van constatar fets rellevants durant el període.

b) Corn d'Àfrica

A **Somàlia** es va agreujar la tensió existent entre els partidaris del trasllat del Govern Federal de Transició (GFT) a Jowhar, per motius de seguretat, encapçalats pel President i el Primer Ministre, i els partidaris del trasllat a Mogadishu, encapçalats pel president del Parlament i un centenar de parlamentaris i Ministres del GFT, entre els quals es troben diversos senyors de la guerra de la capital. Ambdós sectors també estan enfrontats entorn de la composició de la futura missió de la UA. Aquesta situació va fer témer el fracàs del procés de pau i el nou inici dels enfrontaments a gran escala. La visita del President del GFT, A. Yusuf Ahmed, a Etiòpia i l'arribada a Jowhar (seu provisional del GFT) d'un grup de milicians lleials al President (que se sospita que han rebut entrenament a Etiòpia), va contribuir a agreujar aquesta situació, ja que **el sector de Mogadishu va acusar de traïció a A. Yusuf Ahmed per fomentar la intromissió d'Etiòpia en els assumptes interns de Somàlia**. El sector de Jowhar va afirmar que aquest desplegament era legítim i formava part dels seus esforços per a formar unes FFAA nacionals i garantir la seguretat del GFT. Paral·lelament, aquest sector va sol·licitar l'aixecament parcial de l'embargament d'armes que pesa sobre el país per a permetre al GFT l'adquisició del material necessari per a la formació d'unies FFAA que garanteixin la pau i l'estabilitat, i que s'estableixin sancions dirigides a aquells sectors que intentin desestabilitzar el procés de pau.

A la regió sudanesa de **Darfur**, el Secretari General de l'ONU va presentar un informe al juliol constatant una certa millora de la seguretat al llarg de l'any a causa de la presència de les forces de la missió de la UA a la zona (AMIS), encara que va reiterar la falta de compliment per part del Govern del seu compromís de desarmar a les milícies Janjaweed i d'altres aspectes acordats prèviament. Malgrat això, les Nacions Unides també van constatar la **persistència de les greus i reiterades violacions a dones i menors a tota la regió³** i l'**increment dels enfrontaments entre els dos grups armats d'oposició que operen a Darfur**, l'SLA i el JEM, tot i que tots dos defensen objectius similars. A més, els actes de saqueig i atacs al personal humanitari, a les comunitats nòmades àrabs i a la població civil perpetrats pels grups armats van anar augmentant durant el trimestre i aquest fet va fer témer la ruptura del fràgil alto el foc vigent a la regió des del maig, i la consolidació d'un estat de desgovern.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

RD Congo: de les paraules als fets

Malgrat que el Secretari General Adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinador d'Ajuda d'Emergència ha instat reiteradament la comunitat internacional a proporcionar assistència humanitària al país i ha manifestat que **cada dia moren al voltant de 1.000 persones com a conseqüència de malalties curables** (xifra que es pot comparar a la mortalitat provocada pel tsunami cada vuit o nou mesos) a finals de setembre, les organitzacions humanitàries internacionals que treballen a la RD Congo havien rebut menys del 52% dels 185 milions de dòlars sol·licitats per a afrontar la crisi humanitària. A més, han estat les mateixes Nacions Unides les que han reconegut que **Uganda i Rwanda** persisteixen en l'**explotació il·legal de recursos naturals de la RD Congo**, i que al voltant de **2,5 milions de persones han mort com a conseqüència del conflicte des de 1998**. Tanmateix, la comunitat internacional continua impassible davant aquest nou genocidi del segle XXI. I les armes lleugeres, procedents dels Balcans, dels països de l'est d'Europa i dels EUA i el Regne Unit, segueixen arribant a la zona, en violació de l'embargament que aquests dos últims països van dictaminar a través del Consell de Seguretat. Però sense entrar en disquisicions entorn del funcionament de les missions de manteniment de la pau⁴, ni tampoc a la seva pròpia existència, quines han estat les respostes regionals i internacionals en l'àmbit del manteniment de la pau?

- El Consell de Seguretat de l'ONU ha aprovat l'ampliació gradual de la MONUC a sol·licitud del Secretari General. El cas de la RD Congo és paradigmàtic en aquest sentit, ja que **el Consell de Seguretat va limitar una nova ampliació temporal de la MONUC a 841 persones, xifra inferior a la sol·licitada pel secretari General de l'ONU** en el seu informe del passat maig⁵. No obstant això, el mandat de la MONUC estableix que s'hauria de garantir la protecció de la població civil i el subministrament d'ajuda humanitària mitjançant els seus 16.700 efectius, en un territori d'una grandària similar al d'Europa occidental, per la qual cosa aquesta xifra és clarament insuficient.
- La UA va afirmar que serien necessaris uns 45.000 efectius per a desarmar els 15.000 membres del rwandès FDLR a causa de la possibilitat que aquest hi oposés resistència. Però a més d'aquesta tasca que supera la capacitat de la MONUC, la missió també hauria de col·laborar amb les FFAA congoleeses per garantir la seguretat durant el procés electoral i portar a terme el desarmament forçós de la resta de grups presents principalment en el districte d'Ituri (a la província d'Orientale, al nord-est) i en les províncies de Kivu nord i sud. Al gener, **la UA va sol·licitar 7.000 efectius, però cap dels 53 estats** que componen l'organització **es va oferir per a participar a la missió**.

A la **RD Congo** el trimestre es va caracteritzar per un nou **increment de la violència i la inseguretat** a tota la regió est del país i, principalment, per l'ofensiva que s'ha desencadenat contra alguns sectors del grup armat d'oposició hutu rwandès **FDLR**. Aquest grup va acusar el Secretari General de l'ONU de fomentar la violència a la regió en haver-se pronunciat a favor del desarmament forçós del FDLR per part de les FFAA congoleeses i de la MONUC. Durant el trimestre es va configurar a Kampala un nou grup armat, el **Moviment Revolucionari Congolès** (format per una coalició de milícies que operen al districte d'Ituri), oposat a l'extensió de l'autoritat estatal en aquesta zona de la província d'Orientale, i el GNT va denunciar el

³ Vegeu apartat de dimensió de gènere en la construcció de pau.

⁴ Vegeu apartat de dimensió de gènere en la construcció de pau del Baròmetre 7 i 8.

⁵ A l'informe S/2005/320, el Secretari General va sol·licitar un desplegament addicional de caràcter temporal de 2.590 militars, 216 membres de cossos de policia civil i cinc unitats de policia constituïdes de 125 policies cadascuna al costat del personal addicional necessari, a més de personal civil voluntari de suport al procés electoral.

continu tràfic d'armes realitzat a través del llac Albert, per la qual cosa va instar els estats veïns a impedir l'ús del seu territori com a base dels grups armats congoleesos o com a zona de trànsit per al tràfic d'armes que flueix a la zona.

Encara que el procés electoral a **Burundi** es va veure marcat per una **escalada de la tensió i de la violència política** que va conduir a la mort de desenes de partidaris dels principals partits participants, la missió de les Nacions Unides al país (ONUB) va destacar l'alt grau de maduresa i la transparència amb la qual van transcórrer els comicis. Aquests van conduir a la victòria del CNDD-FDD, braç polític de l'antic grup armat FDD liderat per P. Nkurunziza, en els diversos processos electorals, que van concloure amb l'elecció del seu líder com a nou president del país per a la fase posterior a la transició. No obstant això, l'**FNL d'A. Rwasa** va continuar portant a terme **operacions armades** a les províncies de **Bujumbura Rural i Bubanza** contra la població civil i es va manifestar en contra d'iniciar un procés de pau en resposta a la petició del nou Govern.

Durant el trimestre **es van intensificar els atacs per part del grup armat d'oposició ugandès LRA contra la població civil al sud del Sudan** i van proliferar els enfrontaments entre les FFAA ugandeses i el LRA a banda i banda de la frontera. L'ofensiva ugandesa ha forçat el progressiu desplaçament de l'LRA cap a l'interior del Sudan. A part de les conseqüències que pugui tenir per al procés de pau al Sudan la mort de J. Garang, històric líder del grup armat sudanès SPLM/A, i de la controvèrsia generada per la suposada responsabilitat ugandesa en la seva mort, la seva desaparició suposa un respir per a l'LRA ugandès a causa del ferm compromís de J. Garang en la lluita contra el grup armat en suport del seu aliat ugandès, el president I. Museveni. Per altra banda, segons un informe elaborat per institucions nacionals i internacionals, unes **1.000 persones desplaçades pel conflicte armat moren cada setmana** com a conseqüència de la violència o les malalties, i HRW va responsabilitzar d'aquesta situació l'**LRA** i les **FFAA**, acusant-los de perpetrar greus violacions dels drets humans (execucions extrajudicials, violència sexual i saquejos) contra la població civil del nord del país amb total impunitat.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

El referèndum del 29 de setembre promogut pel president d'Algèria, A. Bouteflika, per a aprovar la Carta per a la Pau i la Reconciliació Nacional i l'establiment d'una amnistia general, va ser rebutjat per nombroses organitzacions de defensa de drets humans, ja que la seva aprovació deixarà impunes els actes de violència comesos per les FFAA i pels grups armats d'oposició des de 1992. Paral·lelament, i possiblement relacionat amb aquesta qüestió, es va constatar **un increment de la violència i de les accions armades des de juliol**, tant per part de les FFAA com per part del grup armat d'oposició GSPC, portant-se a terme en dos àmbits diferents: d'una banda, les accions armades d'insurrecció i contrainsurgència en el triangle d'Alger, i d'altra banda, les operacions en les zones remotes del país, com les operacions militars de les FFAA a Bumerdés, d'una banda, i a Tessalit (nord de Mali), per l'altra. Les operacions de les FFAA algerianes a Mali i a Mauritània⁶ i les accions del GSPC a tots dos països posarien de manifest una progressiva extensió i internacionalització del conflicte, ja sigui per la persecució a la qual es veu sotmès el GSPC (ja que podria disposar de bases a tots dos països) o per la voluntat d'aquest grup d'interferir en la vida política dels països veïns, com es va constatar en el cas de Mauritània.

Amèrica

Taula 1.2. Evolució dels conflictes armats a Amèrica			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 3er trimestre 2005
Colòmbia (1964-)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estancament

⁶ Vegeu apartat de conflictes armats del Baròmetre 8.

A **Colòmbia**, les contraofensives de la guerrilla de les FARC es van mantenir amb incursions significatives a la costa atlàntica (Riohacha, Serra Nevada) i, sobretot, en el departament de Putumayo, al sud, on van paraitzar els transports i el subministrament elèctric durant unes tres setmanes. Per la seva banda, l'exèrcit va capturar diversos comandaments mitjos de les FARC, així com un destacat membre de la Comissió Internacional. D'altra banda, **va persistir la polèmica entorn del procés de desmobilització de grups paramilitars**. El diari *El Tiempo* va denunciar que només un 65% dels aproximadament 10.000 membres desmobilitzats van lliurar una arma, i que un 30% de les armes lliurades estaven incompletes o en mal estat. **Quant a la guerrilla de l'ELN, el Govern va autoritzar la sortida de presó per tres mesos del seu portaveu per a facilitar la interlocució** amb la societat civil orientada a consolidar un procés de negociació formal. Cal destacar, finalment, les mobilitzacions massives d'indígenes al departament del Cauca contra els atropellaments comesos tant per les FARC com per l'exèrcit.

Àsia i Pacífic

Taula 1.3. Evolució dels conflictes armats a l'Àsia

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 3er trimestre 2005
Afganistan (2001-)*	Govern, EUA, milícies talibà i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica	Escalada
Filipines (1969-)	Govern, NPA	Lluita pel poder i fragilitat democràtica	Estantament
Filipines (1978-)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1991-)	Govern, Abu Sayyaff	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Estantament
Índia (Assam) (1989-)	ULFA, BJF, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estantament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989-)	JKLF, Lashkar-i-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Escalada
Indonèsia (Aceh) (1976-)	Govern, GAM	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal de les hostilitats
Nepal (1996-)	Govern, CPN	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Escalada
Sri Lanka (1989-)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa	Suspensió temporal de les hostilitats
Tailàndia (2004-)	Govern, milícies de les comunitats musulmanes	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estantament

* El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

a) Àsia Meridional

A l'**Afganistan**, el trimestre es va caracteritzar per **una recrudescència significativa de la violència i dels atacs** per part de les milícies talibà i de les operacions de les FFAA i les tropes nord-americanes contra aquestes milícies, en vigílies de les eleccions generals que es van celebrar a mitjan setembre per primera vegada en 30 anys, enmig d'un clima de violència, de baixa participació i de la crida al boicot per part de les milícies talibà. El President, H. Karzai, va fer una crida a la coalició internacional liderada pels EUA perquè cessés les operacions militars com els bombardejos o les batudes casa per casa sense autorització del govern afganès, i va assenyalar que després de les eleccions els afganesos haurien de fer-se càrrec progressivament de la seva seguretat, encara que va destacar que el seu país continuarà requerint la presència internacional per a garantir la seguretat. No obstant això, **H. Karzai va destacar que la lluita contra el terrorisme**, raó de la presència dels EUA al país, **hauria de desplaçar-se als països on els grups terroristes reben entrenament i preparen les seves operacions**, en referència al Pakistan. Tanmateix, el Consell de Seguretat de l'ONU va perllongar un any la presència de la ISAF i va fer una crida als Estats membres que contribuïssin amb més personal i fons perquè el seu treball fos més efectiu. Del començament

d'any ençà, més de 1.000 persones han mort com a conseqüència de la violència armada al país.

A l'Índia s'aborda la situació de dos contextos de violència. En relació amb els estats de **Jammu i Caixmir**, es van intensificar els enfrontaments entre les FFAA índies i els grups armats d'oposició caixmirians, especialment amb Hizbul Mujahideen, a diverses parts de l'estat i especialment a zones properes a la línia de control (frontera de facto entre Índia i Pakistan). L'Índia va reiterar que el Pakistan hauria de redoblar els seus esforços per a posar fi a les **infiltracions de grups armats des del Pakistan al Caixmir indi**, i va anunciar que actualment hi ha entre 2.000 i 2.500 membres d'aquests grups que reben entrenament al Pakistan. A l'estat d'**Assam** es van produir actes de violència esporàdics i el grup armat d'oposició ULFA va amenaçar d'abandonar el procés de contactes exploratoris si prossequien les operacions de les FFAA índies, fet que el Primer Ministre indi, M. Singh, es va comprometre a respectar⁷.

L'educació en temps de conflicte armat

Quan s'analitza l'impacte dels conflictes armats i la violència en el sector educatiu, sovint el paper del personal educatiu és obviat i no es pren en consideració. No obstant això, en dos dels conflictes armats més actius del continent asiàtic, els casos del **Nepal** i de **Tailàndia**, la violència té importants conseqüències en la comunitat educativa, i els contendents han convertit el sector educatiu en objectiu militar. En el cas de Tailàndia -a les províncies del sud, on des de principis de 2004 es pateix una greu situació de violència i inseguretat- els mestres sovint són escortats per militars ja que s'han convertit en símbols del control governamental representat per la majoria budista governant en aquesta zona del país de majoria musulmana. Aproximadament 24 docents han estat executats en aquesta regió, cosa que ha provocat que milers de professors estiguin sol·licitant el trasllat a altres parts del país. A més, els col·legis s'han convertit en objectius militars i n'han incendiat dotzenes des de l'escalada de la violència l'any passat.

Per altra banda, recentment un informe d'AI⁸ ha posat de manifest l'impacte del conflicte armat en el sector educatiu del Nepal i, especialment, en els menors del país. Segons l'informe, les escoles s'han convertit en escenari d'enfrontaments i han estat utilitzades amb propòsits militars per les parts enfrontades. Concretament, existeixen informes de casos en els quals els mestres han estat víctimes de tortures i han estat executats com a conseqüència de no complir les demandes d'un actor del conflicte o per les sospites d'haver donat suport a un altre actor oposat, i centenars de menors i docents han estat segrestats per procedir al seu adoctrinament. En el cas nepalès, al voltant de 160 mestres han estat assassinats i 3.000 més s'han vist forçats a desplaçar-se com a conseqüència del conflicte, amb l'impacte inevitable que aquest fet té per a la provisió d'educació.

Al **Nepal**, el trimestre es va caracteritzar pels contactes mantinguts entre el grup armat d'oposició maoista **CPN i la coalició de partits opositors al Rei Gyanendra**, que van culminar a principis de setembre amb una **declaració d'alto el foc** unilateral per un període de tres mesos amb la intenció d'arribar a un acord amb la coalició opositora. La renúncia a la violència havia estat la condició posada per aquesta coalició per a iniciar un diàleg amb el grup armat destinat a la creació d'una aliança per a enderrocar al Rei des que al febrer portés a terme el cop d'estat. El CPN es va comprometre a cessar els atacs contra la població civil, ONG i partits polítics (després de la massacre d'entre 30 i 50 persones en un autobús al districte de Chitwan) i sancionar els responsables. No obstant això, en els mesos previs s'havia produït una **escalada de la violència entre les FFAA i els grups de defensa populars** (que s'han erigit com a forces de seguretat i que són responsables directes de l'escalada de la violència, segons AI) **contra el CPN**, que va assolir la seva cota màxima a l'agost, amb l'atac per part del CPN a una base militar de Kalikot que va causar la mort d'entre 40 i 160 membres de les FFAA, 26 membres del CPN i la captura de desenes de soldats, segons diferents fonts. Des de la declaració de l'alto el foc unilateral, la violència ha disminuït ostensiblement, segons la Comissió Nacional de Drets Humans, i han augmentat les manifestacions en protesta contra el règim del Rei Gyanendra.

⁷ Vegeu apartat de processos de pau.

⁸ Podeu veure l'informe complet a Amnesty International, *Nepal: children caught in the conflict*, ROSTEIX 31/054/2005, 26 de juliol de 2005, a <http://web.amnesty.org/library/index/engasa310542005>

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A **Indonèsia**, a la regió d'**Aceh** (al nord de l'illa de Sumatra), es van constatar enfrontaments en paral·lel a l'avanç de les negociacions de pau que van culminar amb **la signatura entre el govern indonesi i el grup armat d'oposició GAM** a Hèlsinki d'un **acord de pau**⁹ per a posar fi a gairebé 30 anys de conflicte. En aquest sentit, a mitjan agost es va iniciar la retirada de milers de militars (a la regió n'hi ha uns 30.000, i 15.000 policies), l'alliberament de presos del GAM i el lliurament d'armes per part del grup. Tanmateix, es van constatar nombrosos **incidents i enfrontaments** entre les parts que van fer témer per l'evolució positiva del procés, i un dels màxims responsables militars del GAM va decidir no acceptar l'amnistia oferta pel govern a canvi del seu desarmament i desmobilització.

A les **Filipines**¹⁰ tenen lloc tres escenaris de conflicte diferenciats. Amb relació al grup armat d'oposició **MILF**, es va mantenir l'alto el foc entre aquest i les FFAA i es van reprendre les converses de pau al setembre després de romandre interrompudes dos mesos. D'altra banda, van continuar els enfrontaments entre el grup armat d'oposició **NPA** i les FFAA, els actes d'extorsió per part del grup i les especulacions entorn a la possibilitat que es reprenguin les converses de pau. Finalment, el grup armat d'oposició **Abu Sayyaf** va continuar cometent actes de violència i violacions dels drets humans.

A les províncies meridionals de majoria musulmana de **Tailàndia**, on des d'inicis de 2004 es viu una greu situació de violència i inseguretat, **van persistir els atacs contra la població civil, especialment contra la comunitat educativa, i els cossos de seguretat**. Va entrar en vigència un controvertit decret que atorga al Primer Ministre poders d'emergència per a gestionar la situació creada per la insurrecció al sud del país. El decret autoritza certes mesures especials, inclosa la censura de la premsa i els mitjans de comunicació i la detenció administrativa (sense càrrecs ni judici). No obstant això, a finals del trimestre es va reobrir una escola alcorànica (tancada per mantenir suposats vincles amb organitzacions terroristes) i es van tornar a orientar les tasques de les FFAA a la zona amb l'objectiu d'incrementar la confiança amb la població local i centrar-se en tasques de desenvolupament.

Europa

Taula 1.4. Evolució dels conflictes armats a Europa

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 3er trimestre 2005
Rússia, Fed. de (Txetxènia) (1991-)	Govern rus, govern regional prorús, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Escalada

A la república transcaucàsica de **Txetxènia (Rússia)** es va produir l'eliminació d'un dels comandants dels grups armats d'oposició txetxens en un enfrontament amb les forces de seguretat russes. El líder mort, A. Avdorkhanov, el segon d'aquest any després de la mort al març d'A. Maskhadov, també representava el sector moderat de l'oposició txetxena, i s'havia oposat a la influència i presència dels combatents islamistes procedents de l'Aràbia Saudita durant el període d'independència de facto entre 1996 i 1999. **L'estratègia de Moscou** podria estar dirigida a **silenciar els sectors moderats** de l'oposició txetxena **per a eliminar** qualsevol tipus de **legitimitat a les reivindicacions txetxenes** i reduir-les a la seva expressió violenta i més radical. Aquesta execució extrajudicial es va produir en paral·lel a la designació per part de l'autoproclamat President del govern rebel txetxè successor del difunt líder A. Maskhadov, A. Sadulayev, del senyor de la guerra, S. Basayev, com a Primer Ministre i número dos de l'estructura politicomilitar opositora a l'ocupació. S. Basayev representa els sectors més durs de la resistència txetxena.

⁹ Vegeu apartat de processos de pau.

¹⁰ Vegeu apartat de processos de pau.

Pròxim Orient

Taula 1.5. Evolució dels conflictes armats a l'Orient Mitjà

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 3er trimestre 2005
Iraq (2003-)	Govern de transició, coalició EUA/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític i contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers i estratègia militar nord-americana	Escalada
Israel – ANP (2000, II Intifada-) ¹¹	Govern israelià, milícies de colons, ANP, braços armats de les organitzacions Hamas i Jihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs d'Al Aqsa, FPLP, FDLF	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa, dilemes de seguretat i reconeixement polític	Estancament

- En relació amb el conflicte entre **Israel i Palestina**, va seguir creixent la situació d'inseguretat i caos que es viu en els territoris ocupats els últims mesos. A l'agost les **FFAA israelianes van evacuar els assentaments situats al territori ocupat de la Franja de Gaza**. L'operació, emmarcada en el Pla Unilateral de Desconnexió, es va portar a terme amb l'oposició d'importants sectors socials israelians i del moviment de colons. El Centre Palestí de Drets Humans de Gaza va denunciar que l'exèrcit israelià havia demolit totes les instal·lacions i infraestructures creades per l'ocupació i havia delegat en l'Autoritat Nacional Palestina (ANP) la neteja dels enderrocs causats per la destrucció. Per altra banda, el govern israelià, que va recomençar la seva política d'assassinats **selectius de dirigents i activistes palestins**, va aprovar una nova ruta per al Mur a Jerusalem, que separarà més d'un quart de la població palestina de la ciutat (al voltant de 230.000 persones) de la resta de la ciutat. Una comissió de Nacions Unides que avalua les pràctiques d'Israel respecte a la violació dels drets humans en els territoris àrabs ocupats, inclòs el Golan siriana, va informar que les condicions de vida en aquests territoris s'han deteriorat de manera continuada des de la formació d'aquest comitè el 1968 fins a l'actualitat.

El trimestre es va caracteritzar per la **persistència dels alts nivells de la violència a l'Iraq** per part dels grups insurgents iraquians contra les forces d'ocupació i contra els cossos de seguretat iraquianes en gairebé tots els punts del país i especialment a Bagdad i a Bàssora, així com les operacions de contrainsurgència dels EUA. Va destacar l'ofensiva nord-americana sobre la ciutat iraquiana de Tal Afar, que va ocasionar centenars de víctimes mortals i milers de desplaçaments forçats de població civil. El departament de Defensa britànic va negar els possibles plans per a una retirada militar britànica de l'Iraq. Per altra banda, el Comandant en cap de les tropes dels EUA a l'Iraq, J. R. Vines, va declarar que **la solució al repte de la insurrecció** (segons ell, formada per iraquians sense filiació ideològica o religiosa particular) al país àrab **ha de ser en primer terme política** i va afegir que l'activitat de la insurrecció es mantindrà invariable en el seu nivell actual. El procés polític entorn de l'elaboració de la constitució va posar en relleu **la necessitat dels EUA d'aconseguir avanços ràpids a l'Iraq per a poder rendibilitzar-los políticament**, i la voluntat de fomentar la fragmentació territorial i l'anul·lació de la identitat laica i àrab del país.

1.2. Altres temes d'interès

A continuació es destaquen alguns temes i informes rellevants apareguts durant el trimestre relacionats amb aspectes vinculats a la conflictivitat armada.

a) La vinculació entre els conflictes armats i la criminalitat a Àfrica

¹¹ Encara que el conflicte armat s'inicia el 1948, en aquest informe només s'analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2a Intifada, iniciada al setembre de 2000.

Segons un estudi¹² realitzat per l'Oficina de les Nacions Unides sobre Crim i Drogues, l'existència de conflictes armats incentiva l'aparició del crim organitzat, i el crim organitzat alimenta i subministra els recursos necessaris per a l'existència d'aquestes situacions. El crim organitzat i els conflictes armats al continent africà estan àmpliament vinculats en dos sentits. En primer lloc, tal com va constatar M. Kaldor¹³ a la dècada dels 90, la naturalesa dels conflictes armats ha anat canviant les últimes dècades, i els contemporanis tenen àmplies connexions amb el crim comú i el crim organitzat, ja que el crim és sovint l'única forma de finançament dels conflictes. Al continent africà això es tradueix en **l'espoliació dels recursos naturals per a finançar les activitats dels grups armats, especialment la compra d'armes**, malgrat els embargaments, fet que requereix connexions amb el crim organitzat de caràcter transnacional.

En segon lloc, els països que es recuperen d'un conflicte armat sofreixen elevats índexs de criminalitat a causa dels profunds efectes que deixen els conflictes armats actuals en la població civil, en les estructures socials i en les institucions de l'Estat, com mostra el següent quadre.

Quadre 1.1. Conseqüències de la fi dels conflictes armats en la criminalitat

- 1) els **efectes traumàtics de la violència** tant en els perpetradors com en les víctimes, que pot provocar l'aparició de cicles de violència en les generacions futures;
- 2) les conseqüències derivades de les **crisis humanitàries i el desplaçament forçat de població**, ja que les primeres poden alimentar la violència i el crim organitzat, i el desplaçament de població pot provocar nous casos de violència i conflicte a causa de la marginació de la població refugiada als països d'acollida;
- 3) el **crim com a forma de vida**, a causa de la inexistència d'un sistema educatiu ampli o d'un mercat laboral fort que pugui absorbir els joves i oferir-los alternatives a la criminalitat;
- 4) l'absència **d'una autoritat forta** davant la qual es pugui intercedir; la debilitat de l'Estat després d'un conflicte armat i les dificultats per a plantar cara a la corrupció que se n'apodera poden suposar greus dificultats a l'hora de restablir l'ordre.

b) Les interrelacions entre els actors humanitaris i els grups armats

En les últimes dècades, el paper dels actors armats no estatals (entre els quals s'inclouen grups armats d'oposició, moviments d'alliberament, milícies, paramilitars, grups d'autodefensa civil, etc.) s'ha anat convertint en un element principal dels conflictes armats actuals. La proliferació d'aquests actors ha complicat l'accés humanitari, fet que ha contribuït a la deterioració de les condicions de seguretat per als treballadors humanitaris en contextos de conflicte. Aquests grups armats han compromès la imparcialitat de l'ajuda i l'estatus de la població civil en captar-la per a les seves pròpies necessitats logístiques i polítiques, i ha desaparegut la distinció entre combatents i no combatents, ja que la població civil està nodrint els grups armats ja sigui voluntàriament o, més sovint, de forma forçada. A més, els nuclis de població s'utilitzen com a espais que donen cobertura als grups armats.

Segons un estudi de l'*Overseas Development Institute*¹⁴, els principals aspectes del compromís de les organitzacions humanitàries amb els actors armats no estatals és assegurar **dues precondicions** com a mínims criteris operatius, que són les **garanties de seguretat per als treballadors humanitaris i les garanties dels grups armats de respecte del dret internacional humanitari**. Aquestes dues precondicions dependran d'una sèrie de variables que s'agrupen en dos eixos. El primer eix fa referència a la naturalesa del conflicte en si mateix, i en particular a les específiques interrelacions que es generin entre els grups armats i la població civil a la qual les organitzacions humanitàries pretenen ajudar. El segon eix de variables fa referència a la composició mateixa del grup armat: la seva organització interna, la seva estructura de direcció, la disciplina interna del grup i els seus objectius. De forma combinada, aquests dos eixos de variables mostraran la fiabilitat d'un acord d'accés humanitari, i poden servir com a base per a una anàlisi de risc-benefici, en particular per a analitzar les conseqüències per a la població civil i les conseqüències per a la reputació i el treball de l'ONG.

¹² Podeu veure l'informe complet a l'Oficina de Nacions Unides sobre Crim i Drogues (UNODC), *Crime and Development in Africa*, Juny 2005, a http://www.unodc.org/pdf/African_report.pdf

¹³ Kaldor, M., *Las nuevas guerras, violencia organizada en la era global*, Barcelona, Ed. Tusquets. 2001.

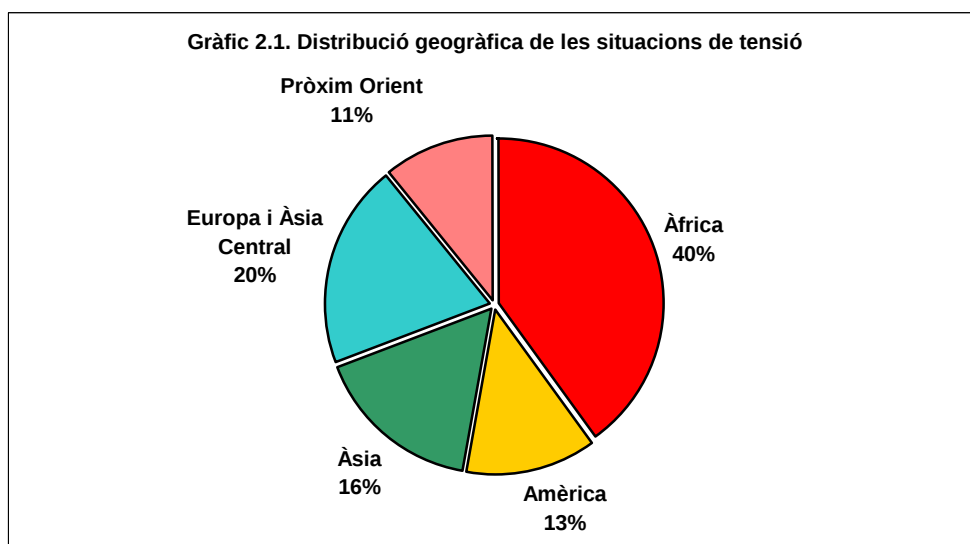
¹⁴ Podeu veure l'informe complet a Glaser, Max P., *Humanitarian engagement with non-state actors*, Humanitarian Policy Group, juny de 2005, a <http://www.reliefweb.int/library/documents/2005/odi-gen-30jun.pdf>

Situacions de tensió i disputes d'alt risc¹

- ❑ Al nord de **la R. Centreafricana** es van intensificar els enfrontaments entre les FFAA i diverses milícies i grups armats no identificats.
- ❑ La Junta Militar per la Justícia i la Democràcia instaura un govern transitori a **Mauritània** després d'un cop militar.
- ❑ Mor assassinat el Ministre d'Exteriors de **Sri Lanka**, en un atemptat que el Govern atribueix al grup armat d'oposició LTTE, encara que aquest nega qualsevol vinculació amb els fets.
- ❑ El President d'Ucraïna, V. Yushenko, va destituir tot el Govern després de la crisi generada en l'Executiu per les acusacions de corrupció.
- ❑ Augment del nombre d'assassinats polítics al **Líban** després de la formació del nou Govern.

Aquest apartat analitza detalladament **19 situacions d'alta tensió** en les quals s'han registrat fets rellevants durant el trimestre i destacables per la seva especial gravetat, i també inclou **37 escenaris de tensió** que durant el trimestre no s'han destacat per la seva virulència.

Dels 19 escenaris d'alta tensió que es destaquen en el següent quadre, vuit es desenvolupen a l'Àfrica, tres a l'Amèrica Llatina, tres a Àsia, tres a Europa i Àsia Central, i finalment, dos a l'Orient Mitjà. En aquest trimestre s'ha inclòs Mauritània a causa del cop militar produït al país.

¹ Contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'estat, tocs de queda i estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Aquestes tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic de l'esmentat estat, però es tenen en compte en la mesura que afecten directament els interessos o estabilitat de l'esmentat estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'han inclòs també aquells contextos on hi ha dificultats greus per a portar a terme la implantació dels acords de pau (en cas que existissin).

Quadre 2.1. Escenaris d'alta tensió del trimestre

Angola	Guinea Bissau	R. Centreafricana	Ucraïna
Angola(Cabinda)	Haití	Sri Lanka	Uzbekistan
Equador	Líban	Subregió Riu Mano	Zimbabwe
Egipte	Mauritània	(Côte d'Ivoire, Guinea,	
Filipines	Pakistan	Libèria i Sierra Leone)	
Geòrgia	Perú	Sudan (SPLA)	

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Causas de fons
Angola	Violència política, frustració social
Angola (Cabinda)	Autonomia vs independència
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)

Els dos escenaris de tensió a **Angola** han tornat a registrar episodis que fan témer una deterioració considerable de la situació. En primer lloc, l'enfrontament que mantenen el Govern angolès i el principal opositor i antic grup armat UNITA ha tornat a empitjorar després de les denúncies fetes per aquest grup respecte als **actes d'intimidació i agressió que els membres i simpatitzants d'UNITA van sofrir en diverses províncies** a mans dels partidaris del partit governamental MPLA. A més, el partit opositor també va llançar severes crítiques pels escassos avanços empresos pel govern per garantir l'èxit de les eleccions que suposadament tindran lloc el 2006, així com els actes destinats a iniciar la campanya electoral. Pel que fa a la contesa a la regió de **Cabinda**, que des de 1975 enfronta l'Executiu de Luanda i el grup armat independentista FLEC, les organitzacions de la societat civil van assegurar a principis de juliol que **l'exèrcit angolès havia iniciat de nou una gran ofensiva contra el FLEC a l'interior de l'enclavament**. Encara que els nous enfrontaments no haurien impactat fins ara en la població local, aquestes organitzacions van advertir que la situació de seguretat s'ha deteriorat greument en els últims mesos. Els intents d'iniciar negociacions entre ambdues parts han fracassat fins al moment, fet que les organitzacions de la societat civil imputen a la voluntat del Govern de J. E. Dos Santos d'acabar amb el FLEC per la via militar.

MPLA i UNITA: la por a tornar endarrere

Des que MPLA i UNITA signessin l'acord de pau a l'abril de 2002, la gradual però constant espiral de tensió existent entre tots dos grups ha despertat de nou els temors a un possible fracàs del procés de rehabilitació i fins i tot a la possibilitat, especulada per alguns sectors, que Angola pugui tornar a estar abocada a les conseqüències d'un enfrontament armat. No obstant això, encara que aquesta situació no és nova en absolut i ja compta amb el precedent de 1992, la veritat és que avui dia semblaria gairebé impossible que ambdós grups tornessin a reobrir les hostilitats, bé perquè no hi ha els mateixos condicionaments que llavors (sobretot per la desaparició del líder d'UNITA, Jonas Savimbi), o bé perquè, encara que poden relativitzar-se i examinar-se a fons, les fites aconseguides durant aquests gairebé quatre anys van molt més allà dels obtinguts a principis dels anys 90. De totes maneres, no poden simplificar-se els episodis de tensió que totes dues parts estan protagonitzant, amb la qüestió de les eleccions generals de setembre de 2006 com a eix central. El present any ha registrat nombroses acusacions, principalment expressades des de les files d'UNITA, que denuncien la fustigació, persecució i fins i tot assassinat que els simpatitzants d'ambdós grups pateixen en diverses províncies del país. Així les coses, els pròxims dotze mesos que culminaran amb la celebració d'uns comicis, sens dubte, històrics, prometen ser essencials per, d'una vegada per sempre, poder consolidar el procés de pacificació. Si bé l'MPLA és vist per tots els experts com el guanyador segur d'aquest futur esdeveniment, el consens i, sobretot, l'aposta per una reconciliació fins ara pràcticament inexistent, seran elements determinants per a poder bandejar definitivament la por a retornar al dramàtic passat.

A **Zimbabwe**, són dos els assumptes que han tornat a alimentar la permanent espiral de tensió que afecta el país. D'una banda, el polèmic i internacionalment condemnat **procés de desnonament massiu** (anomenat "Operació Murambatsvina") emprès pel govern de R. Mugabe, que fins al moment ha afectat gairebé dos milions i mig de persones segons les Nacions Unides, **no ha fet sinó empitjorar el clima de crispació política i contribuir al**

gradual aïllament internacional de l'Executiu iniciat fa tres anys². Per una altra, la situació d'enfrontament intern entre el partit governamental ZANU-PF i el principal partit d'oposició MDC ha sofert una nova deterioració després de l'aprovació del Parlament (on el ZANU-PF gaudeix d'una folgada majoria) de diverses **reformes constitucionals que atorgaran a l'Executiu un major control** sobre la redistribució de terres, alhora que permetran la confiscació de passaports a aquelles persones acusades de suposar una amenaça a la seguretat nacional. En aquest marc, el President R. Mugabe va desestimar la mediació de l'exmandatari de Moçambic, J. Chissano, a instàncies de la UA, per a intentar rebaixar la tensió i emprendre un procés de diàleg que permeti l'estabilització del país.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de fons
Guinea Bissau	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)
Subregió Riu Mano (Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone)³	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris

A la regió occidental cal destacar l'evolució de tres escenaris de tensió i polarització. A **Guinea Bissau**, la **celebració de la segona ronda de les eleccions presidencials el passat 24 de juliol** va finalitzar amb la victòria de l'antic líder militar del país, J. B. 'Nino' Vieira, que va assolir un 52% dels sufragis enfront del 47% assolit pel seu contrincant M. Bacai Sanha (PAIGC). No obstant això, encara que la comunitat internacional ha celebrat la transparència dels comicis, considerant-los un pas decisiu en el procés d'estabilització del país, el no-reconeixement dels resultats per part dels principals càrrecs del PAIGC (que obligaran a una cohabitació entre l'esmentat partit i J. B. 'Nino' Vieira) i el clima d'enfrontament social protagonitzat pels simpatitzants d'ambdues parts, obren una **etapa encara plena d'incertesa i marcada per la divisió i la forta crisi econòmica**.

Pel que fa a la subregió del **Riu Mano**, la situació és especialment preocupant a **Côte d'Ivoire**, on la constant **inseguretat**, les amenaces abocades per l'antic màxim responsable de les FFAA d'enderrocar el Govern de L. Gabgbo, les dificultats en el procés de desarmament i la inexistència de les condicions necessàries perquè els comicis prevists per al pròxim 30 d'octubre se celebrin amb garanties, no només contribueixen a la inestabilitat del país sinó a la del conjunt de la subregió. Igualment, les **eleccions a Libèria** (que tindran lloc el pròxim 11 d'octubre) i el posterior suport de la comunitat internacional també semblen ser determinants per a la consolidació regional. Per altra banda, algunes veus han mostrat la seva preocupació vers els efectes que pot tenir **la retirada definitiva de la UNAMSIL a Sierra Leone** a finals d'aquest any, així com les **conseqüències de la profunda crisi política i econòmica que enfronta Guinea**.

c) Corn d'Àfrica

Països	Causas de fons
Sudan (SPLA)	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos

L'encara fràgil situació al **sud del Sudan**, després de l'acord de pau al gener d'aquest any, ha estat marcada, sense cap dubte, per l'accidentada **mort de l'exlíder del grup armat d'oposició SPLA i recentment nomenat Vicepresident del país, J. Garang⁴**. Les inicials **protestes que va desencadenar el desconcertant succés van provocar la mort de més de 100 persones** en diverses localitats del país, principalment a Khartum, així com la detenció

² Vegeu capítol de crisis humanitàries

³ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant això, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència a la resta d'escenaris. A més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els governs de Côte d'Ivoire i Burkina Faso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

⁴ Vegeu també els capítols de Processos de pau i de Rehabilitació Postbèl·lica.

d'unes 3.700 persones, el que va suposar la **imposició del toc de queda** a la capital. Encara que s'ha obert un procés d'investigació per a determinar les causes de l'accident, en el qual també intervindran les Nacions Unides, **la desaparició de J. Garang obre una ingent quantitat d'incerteses i de temors** davant una possible represa de les hostilitats. No obstant això, el número dos de l'SPLA, S. Kiir, qui setmanes després va ser nomenat nou Vicepresident del país, ha assegurat públicament la consolidació del procés de pau i de transició i l'adopció de la via no rupturista promulgada pel seu predecessor.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de fons
R. Centreafricana	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat

A la R. Centreafricana es van agreujar els enfrontaments entre les FFAA i diverses milícies i grups armats no identificats al nord del país que han provocat des de juny el desplaçament forçat de milers de persones cap a la veïna Txad. Segons fonts d'ACNUR a la zona, **es van produir violacions de dones, saquejos i altres actes de violència contra la població civil**. El nord de la R. Centreafricana és una zona on no accedeixen les agències de Nacions Unides ni les ONG humanitàries a causa de la inseguretat existent. El principal camp de refugiats centreafricans al sud del Txad ja ha arribat a la seva capacitat màxima, d'unes 27.000 persones, i en l'actualitat es troben al Txad al voltant de 45.000 refugiats centreafricans. Representants d'ACNUR al sud del Txad van destacar que aquesta situació va més enllà de simples actes de saqueig, ja que aquests grups sembla que disposin d'algun tipus d'organització que va suposar l'agreujament progressiu de la situació. Per intentar plantar cara a la inseguretat fronterera, les FFAA txadianes i centreafricanes van portar a terme operacions militars conjuntes a la zona.

e) Magrib i Nord d'Àfrica

Països	Causes de fons
Mauritània	Cop d'Estat i instauració de la Junta Militar per a la Justícia i la Democràcia

A Mauritània es va produir un **cop militar** promogut per alts oficials i ajudants de l'enderrocat President M. W. al-Taye quan aquest es trobava a l'Aràbia Saudita atenent els funerals del Rei Fahd. La nova **Junta Militar per a la Justícia i la Democràcia (JMJD) va fer pública immediatament la seva disposició a engegar un procés electoral d'aquí a dos anys i a alliberar als presos polítics**, inclosos els acusats per suposades connexions amb grups islamistes. **La comunitat internacional, que va rebre amb cautela el canvi polític, es va anar situant progressivament a favor de la nova Junta**; així ho va fer en primer lloc l'OUA. La UE i Espanya ho van així que els **EUA i França van modificar la seva primera posició de rebot al cop**. L'Administració Bush va fer pública la seva disposició a reconèixer la JMJD i va protegir la decisió d'establir un nou Govern al país i un procés electoral, segons els analistes, per por a perdre un aliat estratègic a la regió àrab del Magrib. La JMJD va basar **les raons del cop en les crítiques generalitzades contra l'anterior Govern per usar el discurs de la guerra contra el terrorisme com a coartada per a contenir i reprimir a l'oposició política al país**. Les anteriors autoritats mauritanes havien estès el pes de la presència del Grup Salafista per a la Predicació i el Combat, amb base a Algèria i la seva tasca de captació de joves mauritans per a lluitar a l'Iraq, Afganistan, Txetxènia i Palestina. La JMJD va posar en llibertat més de 20 persones detingudes per causes polítiques relacionades amb una suposada militància islamista. M. W. al-Taye s'ha establert a Qatar després d'una breu estada a Gàmbia.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Amèrica Central i Carib

Països	Causas de fons
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social

A **Haití**, la MINUSTAH va advertir una **lleu millora en la situació de seguretat**, especialment a partir de l'ús més contundent de la força en els seus operatius i de l'establiment permanent en algunes de les barriades de la capital amb majors nivells de violència com Cité Soleil. Això li va permetre, segons la mateixa MINUSTAH, protegir millor la població d'aquestes àrees i alhora minvar la capacitat ofensiva d'algunes de les principals grups armats del país. No obstant això, els **índexs de mortalitat** per violència segueixen trobant-se entre els més **alts** del continent i, a més, van seguir registrant-se nombroses denúncies per **violacions dels drets humans** contra la **Policia Nacional d'Haití**. Quant a la **situació política**, es van aguditzar, si és possible, la debilitat i la falta de credibilitat del Govern de G. Latortue i les tensions entre diferents institucions del país, es va anunciar un **nou calendari electoral** (que discorrerà entre finals de novembre i principis de gener) i la comunitat internacional va fer la petició obertament al màxim responsable de la MINUSTAH que l'operació de manteniment de la pau es mantingui al país com a mínim quatre anys més. En aquest sentit, cal destacar especialment el suport que **CARICOM**, després de mesos de relacions interrompudes amb el Govern provisional haitià, va garantir al procés electoral.

Els segrests a Haití

A principis de setembre, la MINUSTAH va declarar que des del passat mes de maig s'han registrat uns 120 segrests al país i s'han pagat uns sis milions de dòlars en rescats. Aquesta pràctica, relativament desconeguda a Haití fins a l'inici de l'espiral de violència a l'octubre de 2004 (coneguda com Operació Bagdad), va arribar al seu moment de major incidència el passat mes d'abril, quan les autoritats van denunciar més de 130 casos només en aquest mes. La consternació que van generar aquests segrests, que també afecten personatges públics i ciutadans estrangers, van provocar la immediata engegada d'algunes mesures (com la creació d'una cèl·lula conjunta entre la MINUSTAH i la PNH o la tipificació del segrest com a delictes en el codi penal), per la qual cosa el fenomen es va reduir substancialment des del mes de maig.

No obstant això, els segrests, sobretot quan afecten tota la ciutadania i no només els sectors benestants, continuen sent una de les principals fonts de preocupació i inseguretat per a la població haitiana, especialment a Port-au-Prince. Per la seva banda, tant la PNH com la MINUSTAH han reconegut públicament en reiterades ocasions la dificultat de plantar cara a aquest fenomen (així com impedir que les famílies paguin el rescat als segrestadors). En aquest sentit, les investigacions en curs empreses per les autoritats competents encara no han aconseguit determinar si la motivació dels segrests és estrictament econòmica o té alguna connotació de tipus polític, encara que sí que han posat de manifest l'eventual participació o col·laboració d'alguns membres de la PNH en aquests segrests.

b) Amèrica del Sud

Països	Causas de fons
Equador	Problemes de governabilitat
Perú	Problemes de governabilitat

A l'**Equador**, el Govern d'A. Palacio va imposar l'estat **d'emergència** i va destacar centenars d'efectius policíacs i militars a **les províncies amazòniques** de Sucumbios i Orellana després que a mitjan agost s'iniciessin una sèrie d'intenses **mobilitzacions** (fins i tot portant a terme ocupacions d'edificis públics a Quito) per part de distints col·lectius per a exigir **plans de desenvolupament** per a la regió i la sortida del país de la **petrolera nord-americana Oxy**, acusada per organitzacions sindicals i fins i tot per la mateixa Procaduría d'operar sense la prèvia autorització de l'Estat. Malgrat les negociacions que han emprès l'Executiu, representants d'aquesta petrolera i dirigents dels diferents col·lectius esmentats, els danys causats per les protestes es calculen en milions de dòlars. Per altra banda, malgrat l'increment

de contactes diplomàtics per a reconduir les **males relacions diplomàtiques amb Colòmbia**, el govern equatorià ha expressat el seu malestar per les incursions de l'escamot de les FARC i fins i tot ha arribat a amenaçar el seu homòleg colombià de dur a la Cort Internacional de Justícia la seva política de **fumigació de cultius il·lícits en les regions frontereres**.

Al **Perú**, les **massives manifestacions contra el TLC amb els EUA** van provocar alguns incidents a diverses ciutats del país i la mobilització d'uns 20.000 efectius policíacs i es van sumar a les **protestes** empreses per diversos **col·lectius** (transport públic, policia nacional, gremis agraris o professionals de la sanitat) en exigència de demandes sectorials. Prèviament, milers de camperols havien iniciat una sèrie de **mobilitzacions** i talls de carretera a **la selva central** (que engloba algunes de les principals conques de fulles de coca) per a protestar contra la política d'eradicació **forçosa de cultius** empresa pel govern i a la qual els EUA donen un suport decisiu. Els manifestants van negar qualsevol vinculació amb el narcotràfic o amb grupuscles de Sendero Luminoso. A la mateixa selva central (província de Satipo), unes 15 persones van resultar ferides després dels enfrontaments entre camperols per antics problemes limítrofs. Unes altres qüestions que van generar inquietud i incertesa en determinats col·lectius van ser la sol·licitud de la Fiscalia de 20 anys de presó per a l'expresident A. Fujimori (1980-2000) pels suposats delictes comesos durant el denominat autocop d'estat de 1992; l'imminent **judici** contra A. Guzmán i la cúpula de **Sendero Luminoso** a càrrec d'un tribunal civil i les noves **crisis de govern** en el gabinet de Toledo, que han aguditzat encara més la debilitat i credibilitat de l'Executiu.

Àsia

a) Àsia Meridional

Països	Causes de fons
Pakistan	Enfrontaments religiosos, lluita antiterrorista
Sri Lanka	Autonomia vs independència, diferències religioses

Al llarg del trimestre s'han continuat produint fets de violència en els diferents escenaris de tensió que concentra el **Pakistan**. 4.000 soldats addicionals van ser desplegats a la frontera amb l'Afganistan per a impedir les **incursions armades** entre tots dos països, i per a garantir una major seguretat durant la celebració de les eleccions afganeses. No obstant això, els **enfrontaments armats a la zona de Waziristan** van continuar produint víctimes mortals, tant de les milícies locals i talibà, com de les forces de seguretat pakistaneses. Per altra banda, arran dels atemptats del mes de juliol a Londres (atribuïts a ciutadans britànics d'origen pakistanès), es va iniciar al Pakistan una operació amb l'objectiu de tancar les **escoles alcoràniques que podrien estar difonent posicions extremistes** de l'Islam. Diversos centenars de persones vinculades a aquests centres religiosos van ser detingudes.

A **Sri Lanka**, la crisi governamental generada per l'aprovació del mecanisme de gestió conjunta de l'ajuda del tsunami, va viure un nou capítol amb la suspensió temporal d'aquest per la Cort Suprema. No obstant, aquest fet va quedar eclipsat per l'**assassinat el mes d'agost del Ministre d'Exteriors, L. Kardirgamar, atribuït pel govern al grup armat d'oposició LTTE**, fet que el grup armat ha negat reiteradament. Després de l'assassinat es va imposar l'estat **d'emergència a Colombo**, (la prolongació de la qual un mes més va ser anunciada a mitjan setembre) deslligant les protestes també de l'LTTE. En un altre ordre de coses, la Cort Suprema va sentenciar que el mandat de la Presidenta, C. Kumaratunga, conclou el mes de desembre, malgrat que ella sosté que hauria de durar un any més per a compensar la poca durada del seu primer mandat.

b) Sud-est asiàtic i Oceania.

Països	Causes de fons
Filipines	Fragilitat democràtica

A les **Filipines**, la **Presidenta** G. Macapagal Arroyo va enfrontar des del mes de juny nombroses pressions polítiques i **massives i continuades mobilitzacions populars** perquè **abandonés el càrrec**, després que es fessin públics un suposat intent de **manipulació de les eleccions** de 2004 i alguns casos de **corrupció** que afecten alguns dels seus familiars i col·laboradors més propers. Les multitudinàries manifestacions van prosseguir fins i tot després que la Càmera de Representants rebutgés per àmplia majoria les esmentades acusacions i que la Presidenta, previ desmentit d'haver arribat a acords secrets amb determinades faccions polítiques per a guanyar la votació, cridés a la reconciliació i a la unitat nacional per superar **una de les majors crisis polítiques, econòmiques i socials dels últims anys**. L'altre escenari de tensió en el trimestre va ser l'anunci per part del grup **Unió d'Oficials Joves** (que el 1989 va assajar un cop d'estat contra la llavors Presidenta C. Aquino) que donava per **suspès l'acord de pau aconseguit fa 10 anys**. L'Executiu, que va acusar el col·lectiu de deixar-se instrumentalitzar per grups que pretenen desestabilitzar el país, va anunciar que utilitzarà tots els mitjans legals disponibles per a impedir qualsevol intent de subvertir l'ordre constitucional.

Europa i Àsia Central

a) Àsia Central i Caucas

Països	Causes de fons
Geòrgia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de les regions Abkhàzia i Ossètia del Sud
Uzbekistan	Independència de la Vall de Ferghana, problemes de governabilitat

Respecte a la situació de **Geòrgia**, cal destacar la celebració a Adjària d'una conferència sobre **Ossètia del Sud**, en la qual els participants (govern georgià i organismes internacionals com OSCE, PNUD i ACNUR) van adoptar una resolució expressant el seu **suport a la iniciativa de pau d'Ossètia del Sud**. No obstant això, la situació de tensió s'ha vist agreujada al llarg del trimestre a causa dels segrests, intercanvi de tirs i saquejos de subministraments a les tropes russes de manteniment de la pau que han tingut lloc a la República. Per altra banda, **representants georgians i abkhazos van reiterar el seu compromís d'utilitzar la força per a resoldre el conflicte** que enfronta el Govern georgià i la república secessionista d'Abkhàzia. Aquest acord es va produir en el marc d'una reunió organitzada per les Nacions Unides.

A l'**Uzbekistan**, a la tensió interna creada per la revolta de maig a Andizan que va generar la sortida de 400 refugiats uzbeks cap al veí Kirguizistan, es va sumar **la decisió del Govern de posar fi a la presència militar dels EUA en el país** establerta a través de la base militar aèria de Karshi-Khanabad, utilitzada per a operacions de suport a les accions militars dels EUA a l'Afganistan. El govern uzbek va donar a les autoritats nord-americanes un termini de sis mesos per a aquest desallotjament. Paral·lelament, **el Govern va condemnar la decisió de l'ONU de protegir els refugiats al Kirguizistan i d'emetre una llista de 439 noms de refugiats que s'establiran en països occidentals** malgrat que alguns d'ells van cometre delictes que van des del tràfic de drogues fins a l'extremisme religiós i que havien estat posats en llibertat durant els successos de maig. **L'inici del judici contra les primeres 15 persones dels 106 encausats en la revolta va provocar denúncies d'organismes internacionals de drets humans** per la suposada falta de garanties en la celebració d'aquests judicis.

b) Europa

Països	Causas de fons
Ucraïna	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat

La situació de tensió que afecta **Ucraïna**, país en el qual a principis de setembre **el President, V. Yushenko va destituir tot el Govern després de la crisi generada en l'Executiu per les acusacions de corrupció**. Aquesta destitució es va produir després de les dimissions del Secretari d'Estat, A. Zínchenko, i del Viceprimer Ministre, N. Tomenko. Aquesta crisi governamental podria dur a la situació que la fins ara Primera Ministra, I. Tymoshenko, concorregués a les pròximes eleccions en qualitat d'opositora i no integrada en la coalició governamental.

Pròxim Orient

Països	Causas de fons
Egipte	Tensió política i social, repressió
Líban	Tensió política interna, fragilitat del sistema

A **Egipte, la celebració de les eleccions presidencials no va rebaixar el nivell de tensió entre els òrgans de repressió del règim i l'oposició, principalment la del Moviment pel canvi Kifaya** que, després d'haver boicotejat les eleccions, va seguir manifestant-se en reclamació d'una veritable reforma democràtica. Per contra, els partits de l'oposició oficial, inclosa la tolerada però prohibida Associació de Germans Musulmans, es va acomodar amb el procés polític instaurat pel govern i va acceptar el resultat electoral, tot i les esteses denúncies de frau, i la nova convocatòria d'eleccions legislatives per al 8 de novembre. Reforçat per les conseqüències dramàtiques de dos nous atemptats a la Península del Sinaí, el Govern de H. Mubarak va mantenir una fèrria pressió contra activistes suposadament associats a grups islamistes en nom de la *guerra contra el terrorisme*. **Més de 3.000 persones van ser detingudes en el curs de les investigacions sobre els esmentats atemptats**, en un moviment que va ser denunciat per les organitzacions egípcies i àrabs de drets humans.

Al **Líban, la combinació perniciosa del reordenament polític intern després de les eleccions i la trama d'ingerència exterior que protagonitzen els EUA, França i les Nacions Unides, d'una banda i Síria, per una altra, van provocar el manteniment d'una tensió política que es xifra en 25 atemptats des del passat febrer fins a mitjan setembre**. Les Nacions Unides van seguir intervenint com a màxima instància de la investigació internacional per a determinar les causes de l'assassinat de R. Hariri al febrer. França i els EUA van seguir pressionant per a l'íntegre compliment de la Resolució 1559 del Consell de Seguretat de l'ONU especialment quant a la desmilitarització de Hizballah, organització a la qual EUA va negar interlocució oficial en el nou Govern libanès. No obstant això, alts oficials de l'Administració nord-americana van reconèixer l'establiment de contactes polítics amb representants d'aquesta organització.

EUA i el principi de no-ingerència al Líban

Ajustant la seva política a la nova conjuntura forçada en el país per la sortida de les tropes síries del Líban, els EUA semblen reordenar les seves aliances locals —inclòs el reconeixement no oficial però efectiu de l'organització Hizballah— i ha promogut en el marc de les trobades paral·leles al cim de l'Assemblea General de l'ONU, una reunió específica sobre el Líban amb Ministres d'Exteriors àrabs i europeus, així com amb el Secretari General de l'organització internacional. L'objectiu: sol·licitar una mateixa pressió diplomàtica i política, regional i internacional, sobre Síria perquè no intervingui en els assumptes libanesos. En una visió que necessàriament interconnecta les localitats i les regions, la Secretària d'Estat dels EUA, C. Arrissi, va associar aquesta exigència de no-intervenció al Líban a la reclamació que Síria posi fi al paper que ocupa a l'Iraq i a Palestina a través del suposat suport a elements de la resistència iraquiana, en el primer cas, i del suport a organitzacions palestines assentades a Damasc, com Hamas i Jihad Islàmica, en el segon. I això tot i l'elevat grau de cooperació siriana en matèria de control de fronteres amb les mateixes forces d'ocupació nord-americanes i amb els serveis d'intel·ligència de la CIA —en el cas de l'Iraq—, i d'haver rebaixat notòriament l'administració Bush l'oposició a Hamas a Gaza i Cisjordània davant la previsió del seu triomf a les pròximes eleccions palestines de gener —quant a Palestina. Apel·lant al *principi de no-ingerència*, els EUA promouen ara

davant el Secretari General de l'ONU la convocatòria d'una Conferència Internacional sobre el Líban per a finals de 2005 en la qual es determini la configuració d'un Estat *independent* i *sobirà*. La utilització perversa i pervertida que els EUA fan de conceptes i principis internacionals com el *de sobirania* i *no-ingerència* en diferents escenaris àrabs —el Líban, però també l'Iraq i Palestina— il·lustra la lògica que mou la política exterior nord-americana en la regió.

Quadre 2.2. Evolució trimestral d'altres escenaris de tensió		
Països	Causes de fons	Evolució
Àfrica		
Txad	Lluita pel poder polític, fragilitat democràtica, desestabilització pels desplaçaments forçats a causa del conflicte a Darfur	Estancament
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Estancament
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials	Estancament
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Reducció
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs Independència	Estancament
Guinea	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, impacte de les crisis regionals	Estancament
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Libèria	Control dels recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals	Estancament
Nigèria	Fragilitat democràtica (inestabilitat política)	Estancament
Regió Grans Llacs (Burundi, RD Congo, Rwanda i Uganda)	Control dels recursos naturals, recerca de seguretat fronterera	Estancament
Somàlia (Somalilandia i Puntlandia)	Disputes territorials	Estancament
Sudan (Est)	Marginalització de la regió	Estancament
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Escalada
Togo	Crisi política i institucional	Reducció
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Governabilitat, marginació regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals	Estancament
Amèrica		
Bolívia	Problemes de governabilitat	Reducció
Guatemala	Exclusió política i històrica, injustícia social, incompliment dels acords de pau, impunitat i crim organitzat	Reducció
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Estancament
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Reducció
Àsia		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Reducció
Índia (Tripura)	Autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Papua Occidental)	Autonomia vs. independència, enfrontaments religiosos, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Estancament
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica	Estancament
Myanmar	Fragilitat democràtica i enfrontaments ètnics	Estancament
Europa i Àsia Central		
Armènia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Reducció
Azerbaidjan	Desigualtats en la distribució de recursos, fragilitat democràtica	Estancament
Belarús	Fragilitat democràtica (repressió de l'oposició política)	Estancament
Moldàvia, Rep. de	Fragilitat democràtica, independència de la regió del Dniester	Estancament
Sèrbia i Montenegro	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Autonomia vs independència	Escalada
Kirguizistan	Fragilitat democràtica	Estancament
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Orient Mitjà		
Aràbia Saudita	Fragilitat democràtica, lluita antiterrorista	Estancament

Iran	Pressió internacional per l'expedient nuclear	Escalada
Líban-Israel	Disputa territorial; impacte conflicte palestinoisraelià	Estancament
Síria	Pressió internacional contra el Govern	Escalada

Processos de Pau

- ❑ El govern d'Indonèsia i el GAM van signar a l'agost un acord de pau que posa fi a trenta anys de conflicte armat. Paral·lelament, la UE, amb el suport d'ASEAN, ha engegat la seva primera missió d'observació a l'Àsia.
- ❑ El govern de Colòmbia i la guerrilla de l'ELN van iniciar noves exploracions, amb un format original de consultes a la societat civil.
- ❑ La majoria dels processos de pau asiàtics van evolucionar positivament, mentre que els africans ho fan negativament.
- ❑ La correcta gestió de la sortida de grups que figuren en les llistes terroristes pot ser decisiva per al bon funcionament d'un procés de pau.

En aquest apartat s'analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels **28 processos analitzats**, 11 corresponen al continent asiàtic i 11 a l'africà, en 25 hi ha negociacions formals i en 3 s'estan explorant possibilitats. 15 negociacions o exploracions corresponen a conflictes armats i 13 a conflictes no resolts. Durant el trimestre s'ha incorporat l'exploració del govern colombià amb l'ELN, i s'han retirat els casos de l'Iraq (per absència de concreció en les exploracions) i del Senegal (per haver finalitzat aquest conflicte). En l'apartat 3.2 s'analitza la repercussió que té sobre alguns processos l'existència de llistes de grups terroristes.

3.1. Evolució dels processos de pau

Taula 3.1. Evolució de les negociacions en finalitzar el tercer trimestre			
Bé (8)	Amb dificultats (9)	Malament (8)	En exploració (3)
Armènia - Azerbaidjan Xina – Taiwan EUA - RPD Corea Filipines (MILF) Índia (NDFB) Índia – Pakistan Indonèsia (GAM) Sudan (SPLA)	Colòmbia (AUC) Congo Filipines (NPA) Geòrgia (Abkhàzia) Geòrgia (Ossètia Sud) Israel – Palestina Índia (NSCN-IM) Sri Lanka (LTTE) Sudan (SLA-JEM)	Angola (Cabinda) Burundi (FNL) Côte d'Ivoire Myanmar Nigèria (Delta) RD Congo (Ituri i Kivu) Sàhara Occidental Somàlia	Colòmbia (ELN) Índia (ULFA) Uganda (LRA)

(En cursiva s'assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada. En negreta, els nous casos)

Àfrica

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, la situació general s'ha deteriorat notablement, després dels continus retards en l'inici del procés de desmobilització de les *Forces Nouvelles* (tant per motivacions polítiques com per manca de fons), el rebuig d'aquest grup a la mediació portada a terme per Sud-àfrica, i que desitjaria que fóra substituïda per ECOWAS i la UA, i per la falta de col·laboració de líders i partits polítics en la constitució de la comissió electoral, cosa que impossibilitarà realitzar les eleccions en la data prevista. El President L. Gbagbo, a més, no accepta que el procés de pau estigui en mans d'ECOWAS, en considerar que alguns dels seus països membres van estar involucrats en la rebel·lió iniciada al setembre de 2002. L'equip mediador sud-africà ha amenaçat també d'exigir al Consell de Seguretat de l'ONU la imposició de sancions a aquelles parts que intentin bloquejar el procés de pau. Davant aquesta situació, a finals de setembre la

UA estava explorant la possibilitat de convocar una cimera de Caps d'Estat per a abordar de forma exclusiva la situació del país.

Taula 3.2. 30 motius de crisi en les negociacions del trimestre

- o **Falta de garanties de seguretat per als negociadors**
- o **Clima d'inseguretat general al país o regió**
- o **Il·legalització de partits polítics o grups armats d'oposició**
- o **Desarmament forçat i no voluntari**
- o **Rebuig cap als mediadors**
- o **Divisions a l'interior dels grups armats**
- o **No reconeixement de la legitimitat del govern**

- o Impediments per a participar en processos electorals
- o Detenció d'opositors polítics
- o Assassinat d'opositors polítics
- o Retards en la desmobilització
- o Dificultats per a convocar eleccions
- o Actitud impositiva dels mediadors
- o Divisions internes en el govern
- o Lluites pel lideratge
- o Divergències sobre la composició de les missions de pau
- o Localització de la seu del nou govern
- o Presència de milicians
- o Mort per accident d'un dirigent polític
- o Efecte "dòmino" d'altres conflictes propers
- o Negativa d'alguns grups a formar part d'un nou parlament
- o Presència no desitjada de tercers països en les negociacions
- o Incompliment de reformes polítiques promeses
- o Desconfiança entre les parts
- o Desacord sobre el lloc on negociar
- o Falta de gestió sobre les llistes terroristes
- o No alliberament de presoners polítics
- o No indemnització a les víctimes de violacions de drets humans
- o Negativa a negociar reformes socials i econòmiques
- o Oposició de sectors socials a complir amb acords

(*) En negreta s'han assenyalat els motius que apareixen en almenys dues negociacions diferents

b) Corn d'Àfrica

El procés de pau de **Somàlia** ha continuat afectat per les divisions internes entre els membres del Govern Federal de Transició (GFT), en particular per la localització de la seva nova seu i per la composició de la missió de la UA/IGAD de suport a la construcció de pau. Alguns senyors de la guerra van amenaçar amb el retorn a les armes si l'Executiu no s'instal·lava a la capital, i nombrosos parlamentaris i Ministres van alertar que el President estava preparant la represa dels enfrontaments a gran escala, amb el suport d'Etiòpia i l'arribada de centenars de milicians lleials al President, A. Yusuf Ahmed. Davant aquesta situació, el Representant Especial del Secretari General de l'ONU al país, F. Lonsey Fall, va visitar Egipte i Etiòpia per a intentar posar fi a les disputes existents en les institucions del GFT i va acordar celebrar una reunió amb els dos sectors del GFT dividits.

En relació amb el procés que segueix el Govern del **Sudan** amb l'**SPLA**, i després de l'acord de pau assolit al gener, el fet més significatiu ha estat la mort en accident aeri del líder de l'**SPLA** i recentment nomenat Vicepresident del país, J. Garang, cosa que va produir importants enfrontaments a la capital i una gran incertesa respecte a les causes d'aquest accident. El seu successor, S. Kiir, es va mostrar contrari a una futura independència del sud del país i va considerar que era imprescindible pacificar la regió de Darfur perquè es pugui consolidar un procés real de pau en tot el país. Al setembre es va celebrar la primera sessió conjunta de les dues càmeres parlamentàries transitòries previstes en l'acord de pau, encara que algunes de les principals formacions polítiques del país van desistir de participar en la formació d'aquest Parlament, per considerar que l'oficialisme controlava les dues càmeres. El President del país, O. al-Bashir, va anunciar per la seva banda la formació d'un nou Govern d'Unitat Nacional, tal com també estipulaven els acords de pau, encara que amb un cert retard.

A la regió sudanesa de **Darfur**, el Govern i els dos grups armats que operen a la regió (JEM i SLA) van signar a Nigèria una declaració de principis que plantejava ajustaments per a un nou pla de seguretat, la tornada de les persones desplaçades, el respecte cap a les diferències ètniques i religioses, i la redistribució equitativa dels beneficis existents al país. Aquesta declaració es va assolir malgrat les tensions que provocava la presència en la reunió de representants dels governs del Txad i Eritrea, rebutjada tant pels grups armats com pel govern sudanès. La UE va nomenar la finlandesa P. Haavisto com a Representant Especial de l'organització per al Sudan, amb l'objectiu de coordinar la missió de manteniment de la pau a Darfur. Cap a finals de juliol, l'SLA i el JEM van signar a Trípoli (Líbia) un acord pel qual es comprometien a posar fi a la animositat i als enfrontaments entre ambdós grups, acordant l'alliberament de presoners i el restabliment de la confiança i la coordinació. A mitjan setembre, finalment, el govern sudanès i els dos grups armats van iniciar a Abuja (Nigèria) la sisena ronda de negociacions de pau, centrant-se en temes relacionats amb el repartiment del poder i dels recursos, així com el manteniment de la seguretat. En el transcurs de la ronda negociadora, el JEM va acordar cooperar amb el govern del Txad i acceptar el seu rol com a mediador. Diversos analistes han coincidit a assenyalar, no obstant això, que una de les principals dificultats d'aquestes negociacions eren les divisions internes que sofrien tots dos grups armats a causa de disputes pel lideratge.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, els intents per a iniciar una negociació formal amb el grup armat d'oposició FLN no han fructificat de moment, malgrat les invitacions en aquest sentit per part del nou Govern liderat pel partit hutu CNDD-FDD, i dels intents exploratoris realitzats en mesos passats des de Tanzània. El portaveu del *FLN va anunciar que no reconeixia l'actual Executiu de P. Nkurunziza perquè és un govern imposat per la comunitat internacional. En conseqüència, el FNL va reiterar la seva exigència històrica de negociar directament amb la comunitat tutsi, sol·licitant la presència de la comunitat internacional com a garant del procés.

Quant al conflicte que afecta les regions de Kivu i Ituri de **RD Congo**, el centre d'atenció ha estat el grup armat d'oposició rwandès FDLR, que encara que mesos endarrere s'havia compromès en un procés de desarmament, les seves divisions internes han impedit avançar en aquest sentit, cosa que ha provocat la decisió del govern congolès de portar a terme un desarmament forçat d'aquestes milícies, que han protestat assenyalant que el govern de Rwanda no s'ha implicat plenament en els esforços internacionals a favor de la pau i no ha mostrat la seva voluntat d'iniciar converses incondicionals amb ells, a la qual cosa Rwanda s'ha oposat reiteradament. Finalment, i davant la falta d'avanços, els Ministres de Cooperació Regional de RD Congo, Rwanda i Uganda, reunits a Kigali sota la facilitació dels EUA, van donar de termini al FDLR fins a finals de setembre per a procedir al desarmament definitiu de les seves milícies.

A **Uganda**, la mediatadora en el conflicte, B. Bigombe, va confirmar al mes d'agost que el grup armat d'oposició LRA s'havia posat finalment en contacte telefònic amb ella. Posteriorment va manifestar que ambdues parts havien assenyalat la seva voluntat d'iniciar de nou converses de pau, interrompudes en finalitzar l'any passat.

d) Altres zones d'Àfrica

A **Angola (Cabinda)**, ha continuat la situació de tensió i inseguretat en l'enclavament, amb ofensives de l'exèrcit contra el grup armat d'oposició FLEC, per la qual cosa els intents d'iniciar de nou negociacions entre ambdues parts ha fracassat de moment.

Respecte al conflicte d'**Algèria**, i encara que no existeix pròpiament un procés de pau, és de destacar que el President A. Buteflika va reafirmar la seva iniciativa de convocar a la fi de setembre un referèndum per a aprovar l'anomenada Carta per a la Pau i la Reconciliació Nacional, que suposaria el perdó a les persones implicades en el conflicte civil que ha sofert el país durant més d'una dècada. El pla, que preveu aplicar una amnistia parcial als islamistes detinguts, va obtenir un suport majoritari dels votants.

Quant al **Sàhara Occidental**, no s'ha produït cap avenç en les negociacions. Durant el trimestre és de destacar que el Ministre francès d'Exteriors, Ph. Douste-Blazy, va proposar un diàleg polític directe entre el Marroc i Algèria per a afavorir una solució al conflicte, i l'alliberament a final del trimestre de més de 400 presoners marroquins en mans del Front Polisari.

Amèrica

A **Colòmbia**, el fet més destacable del trimestre ha estat el recomençament d'exploracions entre la guerrilla de l'**ELN** i el Govern, després de diverses temptatives, com la proposta governamental d'instal·lar una taula d'acostament a l'exterior, per un temps breu i definit, i amb l'acompanyament d'un garant internacional. Al setembre, el President, A. Uribe, va autoritzar la sortida de la presó del portaveu de l'ELN, F. Galán, per un període de tres mesos, com a resposta a una iniciativa ciutadana que va ser igualment aprovada per l'ELN, amb la finalitat que pugui avançar converses amb tots els sectors de la societat civil colombiana a la "Casa de Paz". L'ELN, no obstant, havia assenyalat per aquelles dates que hi havia cinc obstacles que bloquejaven l'inici d'un autèntic procés de pau, a saber: la negació del Govern que existeix un conflicte armat, la crisi humanitària, les causes socials, polítiques i econòmiques del conflicte, l'absència d'espais per a la participació de la societat civil, i la falsa negociació amb els grups paramilitars. Durant aquests tres mesos, el "representant de l'ELN" recollirà l'opinió de diferents sectors sobre aquests cinc aspectes i altres qüestions que puguin plantejar-li. Finalment, països com Veneçuela i Panamà ja han manifestat la seva disposició a deixar els seus espais per a un eventual diàleg directe entre aquesta guerrilla i el Govern de Colòmbia.

Quant als intents d'arribar a un acord amb la guerrilla de les FARC en l'aspecte humanitari, el Govern ha realitzat diverses propostes, que han estat rebutjades per les FARC, les quals insisteixen a realitzar les trobades en dos municipis en què la força pública hauria de retirar-se durant un mes, al·legant motius de seguretat, aspecte a què es nega el Govern. Les FARC tampoc han acceptat una proposta de l'església Catòlica d'iniciar un prediàleg a l'exterior i sense condicions. Quant a la desmobilització de les AUC, han prosseguit els actes de desmobilització d'aquests grups, totalitzant uns 10.500 desmobilitzats, i el President, A. Uribe, va sancionar finalment la polèmica Llei de Justícia i Pau, un mes després de ser aprovada pel congrés. En compliment al que estipula aquesta Llei, el Govern engegarà una Comissió de Reparació de Víctimes per accions de grups il·legals.

A **Chiapas (Mèxic)**, al juliol l'EZLN va aixecar l'alerta roja decretada a mitjan juny,ⁱ i va anunciar la progressiva normalització de les activitats en els municipis autònoms i l'inici d'una campanya nacional que aglutinarà organitzacions i moviments socials d'esquerra, la qual cosa s'ha interpretat com una fase final de desmilitarització d'aquest grup.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Dels processos que s'estan seguint a l'**Índia**, a l'estat d'**Andra Pradesh** continuen tancades les possibilitats de reprendre les converses amb el grup armat d'oposició CPI, interrompudes des de gener. A l'agost, el Govern va decidir il·legalitzar el CPI, després d'un atemptat realitzat per membres d'aquest grup. A l'estat d'**Assam**, en canvi, prossegueixen les exploracions per a reobrir les negociacions amb el grup armat d'oposició ULFA, malgrat que existeixen combats entre ambdues parts. Al juliol, i a través de la facilitadora del diàleg, l'escriptora R. Goswani, aquest grup va demanar aclariments al Govern sobre la seva oferta de celebrar converses de pau. Al setembre, l'ULFA va anunciar la designació d'una delegació d'eminents ciutadans de la seva confiança (o Grup Consultiu del Poble) per a mantenir contactes amb el Govern indi. L'escriptora R. Goswani i l'exfutbolista R. Phukan, actuaran de facilitadors, i el Primer Ministre de l'Índia, M. Singh, es va comprometre a suspendre les operacions armades contra l'ULFA. Quant al grup armat d'oposició NDFB, que segueix un alto el foc des de fa mesos, a finals de setembre va anunciar que portaria a terme consultes amb la població civil, abans de finalitzar la seva llista de demandes al govern indi per a la celebració de negociacions de pau formals, sense renunciar a la seva demanda d'alliberament del territori de Bodoland.

A l'estat de **Nāgāland**, el grup armat d'oposició NSCN (IM) té previst realitzar una nova ronda de negociacions amb el Govern al llarg del mes d'octubre, probablement a Bangkok, on ha realitzat unes rondes consultives amb diferents ONG. El grup manté un alto el foc i sosté que la solució al conflicte ha de passar per una federació entre l'Índia i **Nāgāland**. En cas de fracassar les negociacions ha manifestat que convocarà un referèndum en el poble naga.

Les relacions entre l'**Índia i el Pakistan** han continuat millorant a través de mesures de confiança i l'augment de contactes bilaterals, com la trobada dels líders dels dos països en l'Assemblea General de l'ONU, tractant temes com la construcció d'un gasoducte entre l'Iran i l'Índia que travessaria el Pakistan i asseguraria el subministrament energètic als dos països; la construcció d'un pantà; el manteniment de converses entre el govern indi i els líders moderats de l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes caixmirs); intercanvis amistosos en els àmbits culturals, esportius i turístics; acord de no construir nous llocs militars en la frontera; converses per a resoldre problemes com el tràfic de drogues, el terrorisme i persones detingudes, etc. El Primer Ministre indi va acceptar també visitar el Pakistan pròximament.

Al **Nepal**, el líder del grup armat d'oposició maoista CPN, Prachanda, va afirmar al juliol que estava preparat per a mantenir converses amb Nacions Unides o altres actors per a promoure la pau i la democràcia, coincidint amb l'arribada al país del Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L. Brahimi. El Vicepresident del Consell de Ministres nepalès va descartar, no obstant això, qualsevol implicació de Nacions Unides en la resolució del conflicte. A l'agost, l'ambaixador dels EUA al Nepal, J. Moriarty, va acusar el monarca de no portar a terme les reformes promeses després del cop d'estat al febrer, i va sol·licitar la tornada del país a la democràcia. Dies després, set partits de l'oposició van anunciar la preparació de negociacions amb el CPN, que va respondre poc després amb la declaració d'un alto el foc unilateral per un període de tres mesos i la reiteració de la seva proposta de pau basada en la formació d'una assemblea constituent, seguida d'un govern que inclogui tots els partits polítics, i la proclamació d'una república democràtica.

Taula 3.3. Temes de clarificació en les fases de prediàleg o de preacostament en alguns conflictes

País	Temes
Colòmbia (ELN)	Naturalesa del conflicte Crisi humanitària Causes socials, polítiques i econòmiques del conflicte Espais de participació de la societat civil Negociació amb els grups paramilitars
Colòmbia (FARC)	Seguretat per als negociadors
Filipines (NPA-NDF)	Sortida de les llistes terroristes Immunitat per als negociadors Alliberament de presos polítics Indemnització a les víctimes de violacions de drets humans Parar l'assassinat de líders polítics i socials Negociació de reformes socials i econòmiques
Nepal (CPN)	Formació d'una assemblea constituent Formació d'un govern d'unitat nacional Proclamació d'una república democràtica

El procés de **Sri Lanka** ha seguit amb dificultats per la falta de confiança entre les parts (el Govern i el grup armat d'oposició LTTE), per qüestionaments sobre les instàncies mediadores i pel clima de sospita derivat de l'assassinat, a l'agost, del Ministre d'Exteriors. Al juliol, la Cort Suprema va suspendre temporalment el nou acord per a l'establiment d'un mecanisme de gestió conjunta de l'ajuda humanitària, encara que això no va impedir que continués la treva entre ambdues parts. El Govern va rebutjar la proposta de l'LTTE de realitzar noves negociacions a Oslo, després de gairebé dos anys i mig sense realitzar-se negociacions directes, insistint en la necessitat de fer-les a l'interior del país. El Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L. Brahimi, es va desplaçar a Sri Lanka a petició de la Presidenta per a tractar de reactivar el procés de pau. La Presidenta va demanar a Nacions Unides que incrementés el seu compromís en la resolució del conflicte, encara que sense que això suposés reemplaçar la facilitació que porta a terme Noruega, país que va proposar realitzar una trobada entre el Govern i l'LTTE a l'aeroport de Colombo, cosa que va ser rebutjada per l'LTTE. A finals de setembre, la UE va prohibir qualsevol viatge de membres de l'LTTE a Europa i va manifestar que considerava declarar-lo com a grup terrorista, llevat que donés senyals clars d'implicar-se en el procés de pau.

b) Àsia Oriental

Les negociacions entre els **EUA i RPD Corea** es van reprendre al juliol, amb una nova ronda de converses multilaterals a sis bandes a la Xina, i amb l'ambient propici de les declaracions del Ministre d'Exteriors de la Rep. de Corea a favor d'un nou acord de pau entre els dos estats coreans. La ronda va acabar satisfactòriament, amb l'acord de la voluntat de desnuclearitzar el país nord-coreà de manera pacífica, i amb el compromís de realitzar concessions mútues. RPD Corea s'ha compromès a abandonar tots els seus programes nuclears d'armament, i a tornar com més aviat al Tractat de No Proliferació Nuclear de l'AIEA. En contrapartida, la resta de països s'han compromès a subministrar-li petroli i energia.

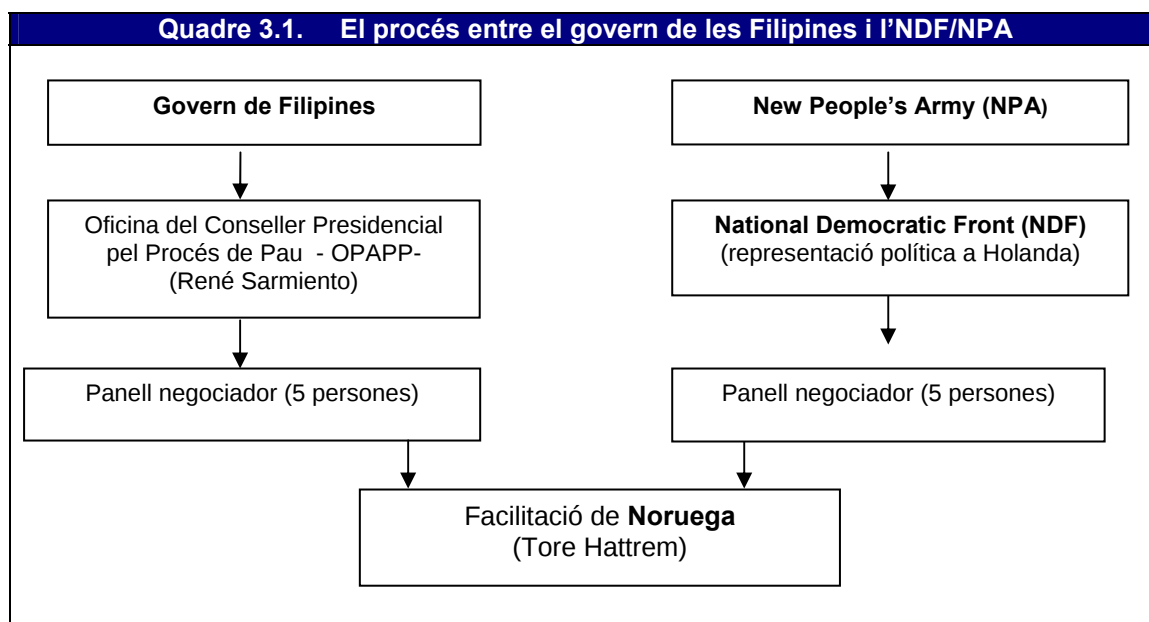
Respecte a les relacions de la **Xina amb Taiwan**, un informe de l'*International Crisis Group* ha assenyalat que les relacions entre tots dos països semblen haver millorat en els últims mesos per l'increment dels contactes comercials i diplomàtics, i per l'oposició que desperta en bona part dels partits polítics taiwanesos i fins i tot en el govern dels EUA les iniciatives secessionistes de Taipei.

c) Sud-est Asiàtic

Quant als processos de pau que es desenvolupen a les **Filipines**, prossegueixen a bon ritme les negociacions amb el grup armat d'oposició **MILF**, amb l'arribada de nous observadors malaisis a l'equip que supervisa l'alto el foc que regeix entre Manila i aquest grup des de juliol de 2003. El primer contingent malaisi, el país del qual engloba les negociacions de pau, es va desplegar a Mindanao l'octubre de l'any passat. Brunei i Líbia també han enviat observadors militars. Al setembre, finalment, el Govern i el MILF van iniciar una nova ronda informal de converses a Malàisia, abordant les qüestions de la governabilitat i les terres ancestrals del poble Bangsamoro, quedant pendents qüestions com el grau i el tipus d'autonomia per a Mindanao, o el paper de la policia i de les FFAA, i amb la perspectiva de signar l'acord final abans de finalitzar l'any.

Quant al procés d'acostaments del govern filipí amb el grup armat d'oposició **NPA** i el seu braç polític, l'**NDF**, al juliol va sorgir una crisi en les temptatives d'exploració, en considerar el NDF que no tenia sentit continuar negociant amb un govern en crisi i sense legitimitat, reclamant un Govern de Transició, en el qual no participaria ni l'NDF, ni l'NPA ni el Partit Comunista de les Filipines (CPP), i convidava un futur Govern que resolgués cinc temes bàsics: la inclusió de l'NPA en les llistes terroristes, l'alliberament de presoners polítics, la indemnització a les 10.000 víctimes de violacions de drets humans sota el règim de F. Marcos, l'adopció de mesures per a parar l'assassinat de líders polítics i socials, i la negociació de reformes socials i econòmiques. A principis d'agost, el Govern filipí va anunciar que en el termini de 30 dies suspendria la immunitat de què gaudien els negociadors de l'NDF a través de l'acord JASIG (*Joint Agreement on Safety and Immunity Guarantees*), llevat que es reprenguessin les negociacions en aquest termini. Com a conseqüència de la primera mesura, l'NDF va declarar que posposava les converses formals amb el Govern a través dels panells de negociació, encara que va matisar que això no suposava acabar amb les negociacions de pau, ja que els panells de negociació i els seus consultors, consellers i equip continuarien amb el seu treball. En una nota posterior, l'NDF va assenyalar igualment que el Govern no havia complert amb les seves obligacions derivades de la Declaració Conjunta de 1992, per la qual cosa havia d'alliberar els presoners polítics, indemnitzar les víctimes de violacions de drets humans durant el règim de Marcos i arreglar el problema de les llistes terroristes. Finalment, l'NDF va assenyalar que els intents governamentals que l'NDF signés l'Acord Final de Pau (FPA) violava els principis establerts en la Declaració Conjunta de l'Haia de 1992, per la qual cosa es recomanava obrir negociacions formals per a resoldre el conflicte armat, ja que es tractava d'un document de capitulació. Al setembre, no obstant, i després d'una trobada informal a Oslo, amb mediació del Govern noruec, el Govern filipí va suspendre la "suspensió del JASIG" o acord d'immunitat per a l'equip negociador del NDF, i va sol·licitar una treva una vegada s'iniciessin les negociacions formals, aspecte que rebutja el grup esmentat fins que no es resolgui el problema de la inclusió de l'NPA en les llistes terroristes.

Quadre 3.1. El procés entre el govern de les Filipines i l'NDF/NPA

Una de les notícies més destacades del trimestre ha estat la signatura a mitjan agost d'un acord de pau entre el GAM i el govern d'Indonèsia, que posa fi a 30 anys de conflicte armat a la regió d'Aceh. Les claus de l'acord són la fi de les hostilitats i el desarmament del GAM, la retirada de les forces militars i policiaques governamentals d'Aceh, l'amnistia per als membres del GAM, la seva participació política, l'establiment d'una comissió de la veritat i la reconciliació, i la creació d'una missió de seguiment per part de la UE i l'ASEAN (AMM). A finals de setembre, el Govern va iniciar la retirada dels militars en la regió, i el GAM va lliurar les seves primeres 243 armes.

Taula 3.4. Resum de l'acord de pau entre el govern d'Indonèsia i el GAM,
1 – Govern d'Aceh

- Abans de finalitzar el març de 2006, es promulgarà una nova Llei sobre el govern d'Aceh
- Aceh exercirà l'autoritat en tots els sectors d'affers públics, excepte en relacions exteriors, defensa exterior, seguretat nacional, moneda, temes fiscals, justícia i llibertat de religió
- Tots els acords nacionals o internacionals del govern d'Indonèsia que afectin Aceh, hauran de tenir el consentiment de l'assemblea legislativa d'Aceh
- Aceh té el dret d'utilitzar els seus propis símbols regionals, inclosa la bandera i l'himne
- Es facilitarà que existeixin partits polítics amb base a Aceh
- A l'abril de 2006 se celebraran eleccions a Aceh, amb observadors internacionals
- Tots els habitants d'Aceh tindran el seu propi carnet d'identitat
- Aceh té el dret de demanar préstecs a l'exterior i d'aplicar impostos
- Aceh tindrà jurisdicció sobre els seus recursos naturals i aigües territorials
- Aceh podrà quedar-se el 70% de les rendes dels seus recursos naturals i energètics
- Aceh administrerà els seus ports i aeroports
- S'establirà un sistema judicial imparcial a Aceh, dintre del sistema judicial indonesi
- El cap de la policia i el fiscal seran aprovats per la màxima autoritat d'Aceh

2 – Drets Humans

- A Aceh es crearà un Tribunal sobre Drets Humans i una Comissió sobre la Veritat i la Reconciliació

3 – Amnistia i reintegració

- Es concedirà una amnistia per a totes les persones que hagin participat en les activitats del GAM, i s'alliberaran tots els presoners polítics
- Una vegada signat aquest acord, el personal del GAM no podrà usar armes
- Les persones que durant el conflicte hagin renunciat a la nacionalitat indonèsia podran recuperar-la
- Es crearà un Fons de Reintegració per als antics combatents i presoners polítics
- El govern d'Indonèsia proporcionarà terres per a la reintegració dels excombatents
- Els combatents del GAM tindran dret a integrar-se en la policia i les forces militars d' Aceh

4 – Aspectes de seguretat

- El GAM desmobilitzarà els seus 3.000 efectius militars
- El GAM recollirà i lliurarà les 840 armes que ha declarat tenir, abans de finalitzar l'any
- No hi hauran moviments militars importants després de signar-se aquest acord

5 – Establiment de la Missió d'Observació d'Aceh (AMM)

- S'establirà una Missió d'Observació per part de la UE i dels països d'ASEAN, amb la funció de vigilar el compliment d'allò que s'ha acordat
- Les tasques de l'AMM seran les d'observar la desmobilització i lliurament d'armes del GAM, la retirada de les forces militars governamentals, i la vigilància del procés de reintegració dels membres del GAM
- Les armes i municions recollides seran destruïdes

Taula 3.5. La Missió d'Observació de la UE a Aceh (AMM) 15-8-2005

La UE, amb la contribució de països d'ASEAN, així com de Noruega i Suïssa, ha desplegat una missió d'observació a Aceh (AMM), per a vigilar el compliment de diversos aspectes de l'acord de pau signat a mitjan agost entre el govern d'Indonèsia i el GAM. La UE ha estat donant suport al procés gestionat per la Crisis Management Initiative, una organització no governamental liderada per l'expresident de Finlàndia, Martti Ahtisaari, a través de l'EC Rapid Reaction Mechanism. En el moment de signar-se l'acord, es va desplegar un contingent inicial de 80 observadors, per un mes. El desplegament final serà de 226 observadors, dels quals 130 procediran d'Europa i 96 dels països d'ASEAN. La Missió té previst retirar-se a mitjan març de 2006.

L'objectiu de la Missió inclou les següents tasques:

- Vigilar la desmobilització del GAM i assistir al procés de recollida i destrucció de les armes
- Vigilar la retirada de les forces militars i policiaques indonèsies
- Vigilar el procés de reintegració dels membres del GAM
- Vigilar la situació de drets humans
- Vigilar el procés de canvi legislatiu
- Decidir sobre desacords en casos d'amnistia
- Ocupar-se de les queixes sobre violacions respecte a l'acord de pau
- Establir i mantenir llaços i bona cooperació entre les parts

El rol de negociació i facilitació continuarà estant en mans de la Crisis Management Initiative.

Respecte als intents de reconciliació a **Myanmar**, al juliol van ser posats en llibertat uns 350 presos polítics, però es van realitzar noves detencions. Al setembre, l'expresident txec, V. Havel, i el Premi Nobel de la Pau, D. Tutu, van instar el Consell de Seguretat de l'ONU que portés a terme de manera immediata accions contra el règim dictatorial de Myanmar. Per altra banda, dues faccions dels grups armats d'oposició SSNA i SSA, amb 119 membres, van lliurar les seves armes al juliol. No obstant, el grup SSA-N, que va signar un acord d'alto el foc amb la Junta Militar fa una dècada, encara que sense portar a terme negociacions ni procedir al seu desarmament, va manifestar que estava rebent pressions per part del Govern per a lliurar-se i desarmar-se, i que en cas contrari, les FFAA iniciarien de nou les hostilitats armades.

Europa i Àsia Central

Quant al contenciós entre **Armènia i Azerbaidjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabaj, durant el trimestre s'han registrat notables avanços, fins al punt que ambdós governs han assenyalat la possibilitat d'arribar a un acord abans d'acabar l'any, que implicaria que Armènia tornés a Azerbaidjan el control de cinc dels set districtes adjacents a Karabaj, controlats en l'actualitat per les forces armènies, així com el desplegament d'una missió de manteniment de la pau de països de la OSCE, encara que sense la participació del Grup de Minsk. Finalment, i segons l'esmentat acord, entre 10 i 15 anys després, la població de Nagorno-Karabaj seria consultada en un referèndum.

Respecte a la situació a **Geòrgia** per la regió d'**Abkhàzia**, els representants georgians i abkhazos van reiterar a l'agost el seu compromís de no utilitzar la força per a resoldre el conflicte. Ambdues parts van acordar l'intercanvi de propostes en un document conjunt que es redactaria al setembre, utilitzant els bons oficis de la Representant Especial del Secretari General de l'ONU, H. Tagliavini. Al setembre, el President georgià va anunciar la celebració d'una conferència internacional en la qual participarien els països implicats, la OSCE i els EUA. Quant a la regió d'Ossètia del Sud, a l'agost va augmentar la tensió en la zona per l'increment de la inseguretat, i finals de setembre, el govern de Geòrgia va manifestar el seu desacord amb l'actual format de converses de pau, al qual considera ineficaç, i que està basat en una Comissió de Control quadripartita (JCC per les seves sigles en anglès), amb la participació de Geòrgia, Ossètia del Sud, Rússia i Ossètia del Nord.

Orient Mitjà

Els esdeveniments sobre el conflicte **d'Israel i Palestina** han estat centrats en bona part en l'evacuació dels colons dels assentaments situats en el territori ocupat de la Franja de Gaza, que es va portar a terme amb l'oposició d'importants sectors socials israelians i del moviment de colons. Al setembre, el govern d'Israel va preparar una ofensiva diplomàtica per a establir relacions amb diversos països àrabs i musulmans, una vegada completada la retirada militar de Gaza. Israel es va comprometre igualment a retirar les seves tropes al llarg de la frontera egipci-palestina en la part de Gaza, sent substituïts per soldats egipcis. Al setembre, el Primer Ministre israelià, A. Sharon, va intensificar les seves exigències perquè el moviment de resistència islàmic Hamas no pogués participar en les pròximes eleccions legislatives palestines i es procedís al seu complet desarmament, mentre que el President de la ANP, M. Abbas, declarava que un desarmament per la força dels grups de resistència palestins conduiria a la guerra civil. Pocs dies després, les FFAA d'Israel van iniciar atacs aeris contra zones de Gaza en les quals es trobaven dirigents de Hamas, malgrat que un portaveu d'aquest moviment havia anunciat la decisió de posar fi a les operacions militars a la zona de Gaza.

En relació a l'**Iraq**, finalment, al llarg del trimestre només és de destacar que a finals de setembre, i sota el títol de "Per un Iraq democràtic i independent", el Partit Baaz Àrab Socialista, l'Aliança Patriòtica Iraquiana i l'Associació d'Intel·lectuals contra l'Ocupació, van signar una declaració conjunta en la qual emfatitzaven la necessitat d'un diàleg obert entre tots els grups polítics del país, com única via d'unir la diversitat política i assegurar el reconeixement internacional a la legítima resistència de l'Iraq contra l'ocupació estrangera.

3.2. La gestió dels grups que figuren en la llista terrorista de la UE

El 27 de desembre de 2001, el Consell de la UE va adoptar una Posició Comuna (2001/931/**PESC**) sobre l'aplicació de mesures específiques de lluita contra el terrorisme, que es revisa anualment i que incloïa com a annex una llista de persones, grups i entitats que havien intervingut en actes terroristes. En el primer any van figurar en la llista un total de 13 grups i 29 persones, que en 2005 va quedar ampliada fins a un total de 47 grups i 45 persones. En aquest període cap grup ha estat retirat d'aquesta llista, sense que es conegui l'existència d'un protocol de sortida, és a dir, un tipus de consideracions i circumstàncies que de forma més o menys automàtica, justifiqui la retirada d'un grup de la llista.

Els Estats Units, per la seva banda, disposen d'una llista similar des de 1997, encara que molt més extensa, en la qual figuraven 85 grups en la llista de l'any 2005. Curiosament, diversos grups citats en aquesta llista es troben en fase de negociació amb els seus respectius governs, i fins i tot en un procés de pau bastant avançat, el que genera seriosos inconvenients i paradoxes en determinats moments del procés negociador, especialment per dificultar la

mobilitat dels dirigents o negociadors dels grups integrats en la llista. En el cas de la llista de la UE, en l'actualitat encara hi figuren grups d'Irlanda del Nord, Palestina, Colòmbia o les Filipines, que d'una forma o una altra estan o han estat en fases de negociació o d'exploració. De cara a facilitar un bon desenvolupament d'alguns processos de pau, la UE hauria, per tot això, de plantejar els mecanismes de sortida d'alguns grups, ni que sigui a títol provisional, quan en el transcurs del mateix procés aquests grups hagin pres mesures significatives, com un alto el foc, un cessament d'hostilitats i el rebuig a les pràctiques terroristes, ja que en cas contrari la negociació es veuria seriosament perjudicada.

Taula 3.6. Llista de la UE de grups i persones terroristes					
Any	2001	2002	2003	2004	2005
Nombre de grups	13	33	33	36	47
Nombre de persones	29 (21 d'ETA)	52 (26 d'ETA, 8 de nous)	52 (26 d'ETA 1 de nou)	45 (19 d'ETA)	45 (19 d'ETA)
Nombre grups entrants	13	20	0	3	11
Grups entrants	Continuity IRA (CIRA) ETA GRAPO Hamas-Izz al Din al-Qassem Loyalist Volunteer Force (LVF) Orange Volunteers (OV) Palestinian Islamic Jihad (PIJ) Real IRA Read hand Defenders (RDH) Epanastakiti Pirines Dekati Evdomi Noemvri Epanastatikos Naikos Agonas Ulster Defence Association (UDA/UFF)	Al-Tafkir i al-Hijra New People's Army (Filipines) Organització Abu Nidal (ANO) Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa Aum Shinrikyo Babbar Khalsa Gama'a al Islamiyya (Askatasuna) (com part d'ETA) Holy Land Foundation ISYF (Joventut Sikh) Kahane Chai (Kaeh) Partit Treballadors Kurdistan (PKK) Lashkar e Tallaba (LET) Organització Muyahidines Jalk (MKO) Front Alliberament Palestina (PLF) Front Popular Alliberament Palestina (FPLP) FPLP-Comandament General FARC DHKP/C Sendero Luminoso Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC)	(Batasuna) (com a part d'ETA)	IBDA-C ELN Stichting Al Aqsa	Al-Aqsa e.V. Nuclei Territoriali Antiimperialisti Cooperativa Artigiana Fuoco ed Affini Nuclei Armati per il Comunismo CCCCC (Itàlia) Solidarietà Internazionale Brigate Rosse per la Construzione del Partito Comunista Combattente Brigata XX Luglio Núcleo di Iniciativa Proletaria Rivoluzionaria Nuclei di Iniciativa Proletaria Federazione Anarchica Informale
Sortida de grups		0	0	0	0

Entre 2001 i 2005, en les llistes han figurat un total de 30 persones acusades de ser activistes d'ETA, 19 de les quals continuaven estan en les llistes de 2005

Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional¹

- ❑ Se celebren les primeres eleccions a l'Afganistan en 30 anys a l'Assemblea Nacional i als Consells Provincials amb una participació del 50% dels 12 milions d'electors registrats.
- ❑ Les múltiples dificultats en el procés de pau de Côte d'Ivoire van obligar a retardar les eleccions previstes per a finals d'octubre.
- ❑ 36.000 persones acusades de participar en el genocidi rwandès van iniciar un procés de formació en els camps de la solidaritat del Govern.
- ❑ El govern de Libèria va signar el Programa per a la Gestió Econòmica i de Govern proposat pel grup internacional de contacte per a lluitar contra la corrupció.
- ❑ Els països assistents al Cimera del Mil·lenni + 5 van protegir la proposta del Secretari General de l'ONU de crear una Comissió de Consolidació de la Pau.

En el següent capítol es recull l'evolució dels 18 països que l'Escola de Cultura de Pau considera en fase de rehabilitació postbèl·lica. Atès que el procés de rehabilitació postbèl·lica cobreix un ampli espectre temporal, s'han dividit els països objecte d'anàlisi entre aquells en els quals el procés de rehabilitació ha començat en els últims cinc anys, considerant-los en **fase de transició**, i aquells en els quals la rehabilitació es va iniciar fa més de cinc anys, considerant-los en **fase avançada de rehabilitació**. Segons Nacions Unides la fase de transició correspon al període en crisi en el qual els acords amb la comunitat internacional són crucials per a donar suport i enfortir alts el foc encara fràgils o acords de pau signats, creant les condicions necessàries per a una estabilitat política, seguretat, justícia i equitat social². La rehabilitació en aquest període busca no només catalitzar el desenvolupament sostenible sinó reforçar programes humanitaris preexistents que assegurin que les seves aportacions es converteixen en recursos per al desenvolupament³. Finalment, s'inclou un apartat l'objectiu del qual és contribuir a la transferència de **llicons apreses i bones pràctiques**.

Quadre 4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica

Fase de transició	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Afganistan	2001	Estancament
Angola	2002	Estancament
Congo	2003	Estancament
RD Congo	2003	Deterioració
Côte d'Ivoire	2003	Deterioració
Eritrea	2000	Estancament
Iraq	2003	Deterioració
Libèria	2003	Avanç
Macedònia, ERY	2001	Avanç
Sierra Leone	2001	Avanç
Sudan	2004	Estancament
Fase de rehabilitació	Data d'inici de la rehabilitació	Evolució durant el trimestre
Bòsnia i Hercegovina	1996	Avanç
Guatemala	1996	Avanç
Guinea-Bissau	1999	Avanç
Rwanda	1994	Estancament
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	1999	Deterioració
Tadjikistan	1997	Deterioració
Timor-Leste	1999	Estancament

¹ S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar el manteniment de la seguretat; les prioritats de caràcter humanitari i el reassestament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; la dimensió regional i la reincorporació als fòrums i organismes internacionals i l'apoderament de la societat civil i la construcció de bon govern a través de l'acompanyament internacional.

² Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer de 2004. http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc

³ Citat en l'Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA op.cit.

4.1. Països en fase de transició

Àfrica

a) Àfrica Austral

A **Angola**, el President, J. I. Dos Santos, va sotmetre l'esborrany de Llei Electoral al dictat de la Cort Suprema, posposant amb això la seva signatura, i per tant la decisió sobre la data de les **eleccions**, malgrat continuar assegurant que tindran lloc el 2006. En aquest sentit, va continuar sense formar-se la Comissió Electoral Nacional, que serà l'òrgan responsable d'elaborar la llista de votants, una tasca complicada en un país on el registre civil no està actualitzat i es calcula que prop del 60% de la població no disposa de cap mitjà d'identificació. D'altra banda, el **programa de repatriació** iniciat per ACNUR fa dos anys, i que està previst que acabi abans de finals d'any, no va produir els resultats esperats durant el trimestre, per la qual cosa l'agència va iniciar una campanya d'informació entre les persones refugiades per a fomentar el seu retorn. **ECHO** va concloure la seva presència a Angola, encara que seguirà donant suport a projectes de transició i desenvolupament a llarg termini al país des de la seva oficina a Zimbabwe. D'altra banda, el **BM** va confirmar la concessió de 200 milions de dòlars per a la reconstrucció d'infraestructures bàsiques durant els pròxims dos anys.

b) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, davant el fracàs del **procés de desarmament** dels grups d'oposició del nord i altres milícies, el Secretari General de l'ONU va declarar que seria necessari retardar les **eleccions** previstes per al 30 d'octubre. En aquest sentit, la qüestió de la nacionalitat, origen dels enfrontaments, és un dels aspectes que haurà de resoldre's abans de determinar una nova data. Així mateix, és necessari assenyalar el poc temps amb què es compta per a organitzar aspectes encara pendents com són el llistat de votants o la preparació tècnica dels treballadors electorals, així com la sensibilització dels futurs electors. D'altra banda, les agències humanitàries responsables de facilitar la **tornada i reassentament** de les persones refugiades i desplaçades internes van continuar denunciant l'escassetat de fons per a portar a terme programes d'assistència i reconstrucció d'infraestructures bàsiques.

A **Libèria** va donar inici la campanya electoral per als comicis **presidencials i parlamentaris** que se celebraran el pròxim 11 d'octubre, i per a les quals s'han registrat més d'1,3 milions de possibles votants. Durant el trimestre la UNMIL, ACNUR i diversos països donants en col·laboració amb el Govern van engegar una estratègia per a accelerar la tornada de **persones refugiades i desplaçades internes**, amb la finalitat de possibilitar que aquestes persones participin en els comicis. Durant el trimestre el govern de Libèria va signar el Programa per a la Gestió Econòmica i de Govern (GEMAP, per les seves sigles en anglès) proposat fa uns quants mesos pel grup Internacional de Contacte per a Libèria⁴. El respall financer internacional estava condicionat a la signatura d'aquest programa, l'objectiu del qual és la lluita contra la corrupció i, entre altres aspectes, pretén la transformació del sistema burocràtic i judicial del país. A partir d'ara, qualsevol ingrés quedarà sota estricte escrutini de la UNMIL per a evitar el frau i la corrupció, un dels majors problemes amb els quals s'enfronta el govern de transició.

Quant a **Sierra Leone**, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la Resolució 1610⁵, mitjançant la qual prorroga el **mandat de la UNAMSIL** per un període de 6 mesos, fins a desembre de 2005. La UNAMSIL treballarà al costat del Govern per a portar a terme una transició adequada, per la qual cosa han acordat un pla conjunt. D'altra banda, després de la sol·licitud del Consell de Seguretat de l'ONU al Secretari General de l'organització es va aprovar l'establiment d'una Oficina Integrada de Nacions Unides (UNIOSIL, per les seves sigles en anglès) en el país després de la sortida de la UNAMSIL, per un període inicial de 12 mesos.

⁴ Aquest grup està compost pels EUA, l'ECOWAS, la UE, el BM i la UNMIL.

⁵ Vegeu: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/404/90/PDF/N0540490.pdf?OpenElement>

La UNIOSIL donarà suport al Govern en tots els àmbits necessaris per a tallar les arrels del conflicte. Així mateix, les agències de Nacions Unides presents al país van treballar per a millorar la **coordinació de les seves activitats** entre si i amb la comunitat de donants. Quant al **procés de tornada**, segons dades del PMA, prop de mig milió de persones refugiades i desplaçades internes van retornar a les seves comunitats d'origen.

L'opinió dels habitants de Sierra Leone sobre treball de la UNAMSIL ⁶

La secció de "Bones Pràctiques" del Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau de Nacions Unides va encomanar un estudi extern, entre gener i febrer de 2005, per a conèixer l'opinió dels habitants de Sierra Leone sobre treball de la UNAMSIL. L'estudi es va portar a terme a través d'una enquesta d'opinió pública realitzada a prop de 900 persones d'un ventall d'edat entre 12 i 96 anys.

Aspectes avaluats i principals conclusions

Seguretat i desarmament: En opinió del 98% de la població la situació de seguretat ha millorat i, segons el 84%, el procés de desarmament ha estat bo o molt bo. La majoria va coincidir en la necessitat que es completi l'entrenament de la policia i les FFAA abans de la retirada de UNAMSIL.

Projectes de desenvolupament: Els projectes de desenvolupament comunitari han estat els més valorats per desenvolupar la confiança entre la població. Així mateix, la construcció d'infraestructures bàsiques ha contribuït a l'enfortiment de les capacitats productives i a facilitar el desenvolupament econòmic.

Comunicació: El 94% de la població considera que Ràdio UNAMSIL ha fet un bon treball i és el mitjà de comunicació de referència. Així mateix, sol·liciten que continuï la seva labor davant el temor que la seva desaparició acabi en aïllament.

Drets humans: La majoria opina que la UNAMSIL ha fet un bon treball incrementant la conscienciació de la població sobre aquest aspecte.

Crítiques a la UNAMSIL

L'explotació sexual fomentada pels soldats de la UNAMSIL ha estat l'aspecte més criticat. Aquesta denúncia es va concentrar principalment en els districtes de Port Loko i Freetown, on el contingent nigerià és el responsable de la seguretat. La forma de conduir del personal de la UNAMSIL també va ser objecte de denúncia per part dels entrevistats.

El futur de Sierra Leone sense la presència de la UNAMSIL

Prop de la meitat de la població entrevistada considera que la pau perdurará després de la retirada de la UNAMSIL però l'altra meitat tem una tornada a una situació d'inseguretat, robatoris i corrupteles. Els patrons que emergeixen de l'estudi demostren que el principal temor de la població entrevistada radica que una vegada que la UNAMSIL hagi sortit del país no existirà cap sistema de rendició de comptes. Així mateix, es va mostrar preocupació davant les pròximes eleccions generals de 2007, atès que la violència estesa en el país va començar amb els comicis de 1996. Alguns d'aquests temors serien contrarestats si Nacions Unides portessin a terme una assistència electoral exhaustiva en aquests comicis.

c) Corn d'Àfrica

Durant el trimestre, el govern d'Eritrea va iniciar un **procés de registre** de les ONG presents en el país. A partir d'ara, les ONG que vulguin treballar a Eritrea hauran de registrar-se anualment, disposar d'almenys dos milions de dòlars en bancs d'Eritrea i pagar impostos per importar béns d'ajuda humanitària, entre els quals s'inclou el menjar. Aquestes noves regulacions limiten la possibilitat que les agències internacionals financin directament ONG locals. Nacions Unides i la cooperació bilateral entre governs estan exemptes de pagar l'impost d'importació. En el cas de les ONG, el mateix ministeri de Benestar i Treball es va ocupar de pagar el cost al Ministeri de Finances. Segons l'Enviat Especial de l'ONU, la intenció del Govern és demostrar a la població que l'ajuda rebuda per a pal·liar la crisi que afecta el país no és gratuïta. Quant al **comportament dels donants**, la comunitat internacional va aportar el 81% dels més de 156 milions de dòlars sol·licitats pel CAP i la Comissió Europea va destinar 8,5 milions d'euros a Eritrea i Etiòpia, uns diners que seran gestionats per ECHO.

⁶ Public Opinion Survey of UNAMSIL's Work in Sierra Leone. Julio de 2005, a [http://pbpu.unlb.org/pbpu/library/UNAMSIL-Public%20Opinion%20Survey%20Full%20Report%20\(19%20July%202005\).pdf](http://pbpu.unlb.org/pbpu/library/UNAMSIL-Public%20Opinion%20Survey%20Full%20Report%20(19%20July%202005).pdf)

Al **Sud del Sudan** la Missió de Nacions Unides, UNMIS, va afrontar una sèrie de problemes per a poder portar a terme la implementació dels principals punts del CPA, com són la falta total **d'infraestructures** i les fortes pluges que van assolir la zona, així com el retard en la **contribució de tropes** per part dels països que s'hi van comprometre. No obstant això, s'espera que el desplegament pugui completar-se per a finals del mes d'octubre. Nacions Unides va presentar el **Pla de Treball revisat per a 2005**, en el qual sol·licita prop de dos mil milions de dòlars, dels quals tan sols se n'ha compromès el 41%. Segons va declarar Nacions Unides, el suport financer és fonamental per a l'èxit dels programes engegats, atès que això pot llançar un missatge positiu a la resta de conflictes oberts en el país. Finalment, el trimestre va concloure amb la inauguració del primer Govern d'Unitat Nacional, la constitució del qual es va veure retardada per les discrepàncies entre les parts en el repartiment d'alguns ministeris, com el d'energia i finances, que finalment van recaure en el partit governamental, l'NCP. L'SPLM va obtenir nou dels 29 ministeris, comptabilitzant entre ells la cartera d'exteriors, i l'NCP 16, repartint-se els quatre restants entre els altres grups polítics del sud i el nord del país. Segons alguns analistes, el procés de constitució d'aquest Govern d'Unitat Nacional ha posat de manifest el fet que cada proposta sembla estar oberta a debat i a una nova negociació, cosa que dificultarà l'avenç en el procés de construcció de la unitat nacional.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Al **Congo** va continuar estancat el **procés de desarmament**, cosa que pot dur a un increment de la violència que dificultaria les tasques de rehabilitació postbèlica. Segons va declarar l'OCHA durant el trimestre, les necessitats bàsiques de la població continuen sense ser cobertes, especialment a la regió de Pool. A això contribueix el fet que tan sols s'hagi fet efectiu el 30% dels més de 20 milions de dòlars sol·licitats als **donants** per a l'engegada de projectes de reconstrucció de serveis socials bàsics, projectes agrícoles i la promoció d'una cultura de pau. Finalment, les Nacions Unides van obrir una oficina a Kinkala, capital de la regió de Pool, el principal objectiu de la qual serà l'engegada d'una campanya en pro de la protecció dels civils en una de les **regions més desprotegides**, com és la de Pool, i negociar l'accés de les organitzacions humanitàries per a l'engegada de projectes de rehabilitació.

A **RD Congo**, el principal repte que ha d'afrontar el Govern Nacional de Transició durant aquest nou període d'ampliació de la fase de transició és la integració i **formació de les FFAA nacionals**. El procés de DDR és un requisit necessari per a assolir aquest objectiu, així com l'extensió de l'**administració de l'estat** a tot el país i la millora de la seguretat. La falta de fons, sobretot per a finançar el transport de tropes i el seu equipament, es va identificar com el principal obstacle per a portar-lo a terme. Un altre dels reptes serà la celebració de les **eleccions** generals previstes per a març de 2006, que va rebre un **finançament addicional** de prop de 100 milions d'euros procedents del Govern i alguns països europeus després d'una reunió celebrada a Brussel·les. Mentrestant, el Consell de Seguretat de l'ONU, a petició del Secretari General, va autoritzar l'**ampliació de personal de la MONUC** per a poder acompanyar adequadament el procés electoral, subratllant el caràcter temporal de la mateixa⁷.

Àsia i Pacífic

A l'**Afganistan**, es van **celebrar les eleccions** al Parlament i als Consells Provincials, on, malgrat la importància d'aquests dos òrgans, atès que segons la Constitució afganesa seran els encarregats de vincular l'electorat amb el Govern regional i central, es va comptar amb una menor participació que la registrada durant els passats comicis presidencials. És necessari destacar el clima de violència imperant a causa de la cridada al boicot realitzada per les milícies talibà i les amenaces als candidats, quan set van ser assassinats dies abans de la data electoral. **Quant al procés de tornada**, el Pakistan va anunciar el tancament dels dos últims camps de refugiats situats a la frontera amb l'Afganistan, on romanien 100.000 persones refugiades, facilitant l'inici del procés de repatriació voluntària de prop de 50.000. Durant el

⁷ Vegeu resolució 1621 en: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/480/35/PDF/N0548035.pdf?OpenElement> i l'apartat de conflictes armats.

trimestre, després de la conclusió de la **fase de desarmament i desmobilització**⁸ va donar inici el programa per a la “Dissolució de Grups Armats Il·legals” (DIAG, per les seves sigles en anglès), que es calculen en 1.800. Finalment, quant a l’evolució econòmica, la producció d’opi va disminuir per primera vegada des de la caiguda del règim talibà, amb una reducció d’un 20% de la superfície conreada. No obstant això, aquesta reducció no s’ha reflectit en el volum produït a causa de les bones condicions climatològiques.

El compromís internacional amb l’Afganistan

Encara que el compromís dels donants amb l’Afganistan va continuar incrementant-se (dels 5.200 milions de dòlars compromesos en la Conferència de Tokio el 2002, es va passar als 8.200 milions de dòlars de la Conferència de Berlín 2004) el lliurament d’aquests fons ha estat lent, i la meitat dels diners compromesos no s’ha desemborsat. Entre els motius hi ha el retard en el disseny dels projectes i programes, la falta de capacitat dintre el Govern i la inseguretat, cosa que fa que la presència dels donants a Kabul sigui reduïda. Els majors donants són els EUA, amb 1.600 milions compromesos el 2005, el BM, el Banc Asiàtic de Desenvolupament, la Comissió Europea, el Japó i el Regne Unit. No obstant això, és necessari destacar que encara que l’ajuda internacional és gairebé 10 vegades els ingressos del Govern, aquesta ajuda s’inverteix principalment en les FFAA internacionals, el cost de les quals per a aquest any es calcula que duplicarà el valor total de l’economia afganesa el 2005.

En l’actualitat, prop de les tres quartes parts de l’ajuda no es canalitza a través del Govern, dificultant les seves possibilitats per a coordinar-la o retre comptes a la població. En aquest sentit, les ONG, que durant molts anys han tingut un paper fonamental proporcionant assistència bàsica, ara són vistes amb escepticisme per alguns sectors del Govern⁹. Així mateix, gran part dels països donants continuen mantenint uns interessos polítics bilaterals molt forts, que dificulta la possibilitat que el Govern lideri la coordinació de l’assistència.

El treball de la comunitat internacional a l’Afganistan ha estat regit per l’Acord de Bonn de 2001. Les eleccions de setembre marcaran la conclusió del procés de Bonn, però tant la comunitat internacional com el Govern han reconegut que serà necessari que continuï el suport internacional a gran escala durant bastant temps. Així, s’està gestant un nou acord entre la comunitat internacional i el Govern en el qual es reconeix la completa sobirania del Govern de l’Afganistan, alhora que s’estableixen els àmbits a través dels quals la comunitat internacional podrà ajudar a consolidar aquesta sobirania amb suport econòmic, polític i militar. Així mateix, es reconeix la necessitat que les Nacions Unides juguin un paper major.

Font: DFID *Interim Strategy for Afghanistan 2005/6*¹⁰

Europa

A **Macedònia** es va celebrar el quart aniversari dels Acords de Ohrid, que també va marcar la **fi del període de reformes legislatives de l’acord**, durant el qual el Parlament va adoptar 15 esmenes a la Constitució i 70 lleis noves i revisades. El país va entrar per tant en la fase d’implantació d’aquestes reformes. La **missió especial de la UE** va anunciar l’ampliació del seu mandat fins a finals d’any per a supervisar aquesta posada en marxa, i davant els problemes que han sorgit en iniciar el **procés de descentralització**, en el qual la descentralització de la policia ha demostrat ser una de les qüestions més controvertides. Finalment, segons un informe d’alerta primerenca sobre el país publicat pel PNUD¹¹, la majoria de la població és contrària a l’aprovació de la llei que permet **l’ús de símbols nacionals a nivell local**¹², que va tenir lloc durant el trimestre.

⁸ Vegeu l’apartat de desarmament i seguretat humana

⁹ Vegeu l’apartat de rehabilitació postbèl·lica del baròmetre 8

¹⁰ Vegeu: <http://www.dfid.gov.uk/pubs/files/afghanistan-interim-strategy.pdf>

¹¹ Vegeu: http://www.undp.org.mk/datacenter/publications/documents/NAVREMENO_ANG.pdf

¹² Per a més informació, vegeu l’apartat de rehabilitació postbèl·lica del baròmetre 8

Orient Mitjà

A l'Iraq, el comitè parlamentari encarregat d'elaborar l'**esborrany d'una nova Constitució** va finalitzar un text que finalment no serà sotmès a votació al Parlament davant la falta de garanties per a la seva aprovació per part de diputats sunnites i xiïtes del corrent de M. AL-Sader. Diverses organitzacions polítiques i socials iraquianes van emetre declaracions de resposta al text. Durant el trimestre es va celebrar la quarta reunió del **Fons per a la Reconstrucció de l'Iraq**¹³ a Jordània afavorida pel govern del Canadà i la participació de més de 60 països donants, el Grup per al Desenvolupament de Nacions Unides (UNDG, per les seves sigles en anglès), el BM i el FMI. Els donants van confirmar els compromisos econòmics anunciats en anteriors conferències. És important assenyalar que gran part dels diners destinats a projectes de reconstrucció, prop del 25% del total, es desvia a labors de seguretat, mentre els serveis públics, l'ocupació i la sanitat són les majors necessitats de la població. Finalment, durant el mes d'agost es va engegar una **agència de notícies** independent finançada pel PNUD, la Fundació Reuters i l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional. Aquesta agència de notícies, que comptarà amb corresponents en cadascun dels 18 districtes, és la continuació del servei d'intercanvi de notícies a través d'Internet, Aswat al-Iraq (Voices of Iraq). En relació amb això és important destacar la situació d'inseguretat que viuen els periodistes al país, on més de 80 reporters i assistents han estat assassinats des de l'inici del conflicte armat el 2003.

Els esculls de l'esborrany de Constitució proposat per a l'Iraq

L'esborrany final de la Constitució que se sotmetrà a referèndum popular el pròxim 15 d'octubre es va presentar a finals d'agost, sense comptar amb l'aprovació dels 15 sunnites membres del comitè, un fet que influirà en el futur desenvolupament dels esdeveniments.

Els aspectes més controvertits

Religió: Després d'un acord tàcit entre sectors xiïtes, que defensaven que la Sharia fos la font de llei fonamental, i sectors laics, l'Article 2 reconeix l'Islam com una font bàsica de llei, però no la principal.

Petroli: L'Article 110 proposa que els guanys generats per les actuals extraccions petrolíferes seran distribuïdes tenint en compte la població de cadascuna de les províncies, encara que també estipula que les regions aïllades durant l'antic "règim" (xiïtes i kurdes) rebran una porció no proporcional dels beneficis durant un període de temps indefinit.

Federalisme: L'esborrany no proposa un Govern central fort, sinó que opta per un sistema federal. Així, els xiïtes han proposat un sistema pel qual es permetria a una província unir-se a altres províncies per a formar una regió federal, amb major autonomia del Govern central, simplement a través d'un referèndum de majoria simple.

La política de des-baatificació: L'Article 132 defensa que es continuïn retirant els membres del partit Baaz dels llocs de Govern durant el procés de transició a un nou govern.

Escenaris possibles després del referèndum d'octubre

Depenen de la reacció dels sunnites davant el referèndum, atès que si hi participen massivament i s'aprova el text, la insurrecció pot perdre la seva base de suport, per la qual cosa els plans dels EUA per a retirar-se i traspassar les seves responsabilitats de seguretat podrien continuar tal com han previst.

Si la carta s'aprova sense la participació dels sunnites, el Govern difícilment podrà exercir el poder en aquelles regions en les quals la seva autoritat ha estat rebutjada, incrementant-se així les capacitats de la insurrecció. En aquest sentit, l'amenaça de la insurrecció pot prevenir la participació dels sunnites. Aquest resultat incrementaria la possibilitat d'un govern central feble controlat per governs regionals forts, cosa que pot dur al desmantellament de l'Iraq. La perspectiva d'una regió central, dominada pels sunnites, que no tindrà les reserves de petroli del nord i el sud, dominat per kurds i xiïtes respectivament, podria provocar una guerra civil.

Una altra possibilitat és que els **sunnites participin en el referèndum però no assoleixin reunir els dos terços necessaris en les tres províncies perquè la Constitució sigui rebutjada**. En aquest cas, és bastant improbable que els sunnites participin en el nou Estat iraquí, cosa que ampliarà la base de suport de la insurrecció entre la població, conduint amb tota probabilitat a l'increment d'enfrontaments violents.

¹³ El IRFFI va ser creat per Nacions Unides a finals de 2004 per a ajudar els governs donants a canalitzar els seus recursos i coordinar el suport per a la reconstrucció de l'Iraq. L'IRFFI abasta el fons fiduciari del BM per a l'Iraq i el fons fiduciari de l'UNDG per a l'Iraq.

En el suposat cas que l'esborrany de Constitució no sigui aprovat, segons el que estableix la Llei d'Administració Transitòria, el Govern serà dissolt i reemplaçat per una nova Assemblea que s'haurà de triar abans del 15 de desembre. La nova Assemblea disposarà d'un any per a preparar un nou esborrany de Constitució, per al qual la Llei Transitòria d'Administració no preveu manera d'aprovació.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació

A **Bòsnia i Hercegovina** la Comissió per a la Reforma de la Defensa va signar dos projectes de llei, que constitueixen la **segona fase de la reforma de les FFAA**, una reforma necessària per a entrar a formar part del "Partenariat per a la Pau" (PfP, per les seves sigles en anglès) de l'OTAN, que van ser aprovats pel parlament de la Federació i l'Assemblea Nacional de la R. Srpska durant el trimestre. Per a l'engegada d'aquesta reforma tan sols queda pendent l'aprovació per part del Parlament del país, en una sessió prevista per a principis d'octubre. La reforma implica la creació d'unes FFAA multiètniques i professionals, el tancament dels Ministeris de Defensa d'ambdues entitats i la creació d'un Ministeri de Defensa únic, planificat per a finals de 2005. D'assolir l'aprovació d'aquests dos projectes de llei en el Parlament, les dues úniques lleis que quedarien pendents per a poder iniciar les converses per a entrar a formar part de l'Acord d'Associació i Estabilització amb la UE serien la reforma de la policia¹⁴ i la reforma dels mitjans de comunicació. D'altra banda, una vegada aprovada aquesta reforma, encara quedaria per complir el requisit de cooperar amb el TPIY per a entrar a formar part del PfP.

A **Guatemala**, el Govern va acceptar la responsabilitat en la massacre de Pla de Sanchez que van portar a terme les FFAA al nord de la capital el 1982, en la qual van morir 226 persones, i la majoria de les víctimes eren ciutadans maies. Aquesta **sol·licitud de perdó per part del Govern** respon a l'ordre emesa per la Cort Interamericana de Drets Humans, qui també va decretar el pagament per part de l'Executiu de 7,9 milions de dòlars en concepte de compensacions. Quant a la **resolució de problemes de fons**, és necessari destacar l'índex de violència i criminalitat en el qual s'ha sumit el país, com van posar de manifest aquest trimestre els enfrontaments que van protagonitzar grups *pandilleros* en tres presons del país, amb el resultat de més de mig centenar de morts i prop de 100 ferits. Finalment, durant el trimestre el BM va aprovar la concessió d'un préstec per valor de 100 milions de dòlars per a promoure el creixement econòmic del país.

A **Guinea Bissau**, l'exdirigent, **J.B. "Nino" Vieira**, va resultar finalment **triat President després de la segona ronda de les eleccions** celebrada al juliol. El candidat opositor, capdavanter del PAIGC i vencedor de la primera ronda, M. Bacai Sanha, va impugnar el resultat dels comicis davant els diferents òrgans competents, cosa que ha obligat els actors internacionals implicats en el procés de rehabilitació, com són la UA i la Comunitat de Països de parla portuguesa, a desplegar els seus bons oficis¹⁵. A finals de juny el Consell Econòmic i Social de l'ONU va decidir estendre el mandat del Grup Assessor Ad hoc i va sol·licitar la continuació del suport de la comunitat internacional per a consolidar el procés de rehabilitació, atès que la situació encara roman fràgil. A aquest efecte, la participació activa dels governs en la Conferència de Donants per a Guinea Bissau que té previst celebrar-se al novembre de 2005 és de gran importància.

A **Rwanda**, el Govern va iniciar el **procés d'alliberament de 36.000 dels 100.000 presos detinguts**, els quals han reconegut la seva participació en el genocidi. Aquests 36.000 presos passaran als 18 camps de la solidaritat, o centres d'educació cívica, on romandran durant sis mesos preparant-se per a la seva reintegració en la societat. La raó per al seu alliberament és l'amuntegament de les presons i el fet que la majoria d'ells, malgrat haver romàs detinguts durant els últims 10 anys, no han estat processats judicialment. Encara que es preveu el seu enjudiciament pels tribunals "Gacaca", aquest fet no ha evitat que els supervivents del genocidi presentessin una queixa oficial al Govern, ja que segons ells el seu alliberament tan sols

¹⁴ Vegeu l'apartat de rehabilitació postbèl·lica, baròmetre 8

¹⁵ Vegeu l'apartat de processos de pau

servirà per a afeblir aquests tribunals, considerats pels supervivents signants de la queixa com inservibles.

La proposta de la UNMIK d'obrir sense restriccions al tràfic de vehicles i persones el pont de Mitrovica (que uneix el sud de la ciutat amb el nord) a **Kosovo** va trobar l'**oposició dels serbis kosovars** que resideixen al nord de la ciutat, davant el temor que aquesta obertura comporti la unificació de la ciutat i, per tant, la pèrdua dels districtes que controlen actualment. És necessari destacar que la decisió de l'estatut final de Kosovo passa per la **solució de la divisió de Mitrovica**, on es troben refugiats molts dels serbis de Kosovo que van fugir durant l'enfrontament armat. Finalment, cal destacar la garrotada rebuda pel **nou pla de descentralització** dissenyat per a contemplar les preocupacions específiques de totes les comunitats presents a Kosovo, la proposta de procés de reforma del govern local de les quals va suscitar el rebuig dels serbis de Kosovo, els quals van mostrar la seva disconformitat amb els límits territorials proposats per a les cinc primeres unitats municipals pilot.

Al **Tadjikistan**, durant el trimestre l'OSCE va denunciar la **falta de llibertat de premsa i l'assetjament que estan sofrint els mitjans de comunicació independents** per part del Govern. El President, I. Rakhmonov, ha assenyalat en repetides ocasions als mitjans de comunicació la seva obligació de donar suport a l'Estat i protegir els interessos nacionals del país. Els periòdics Ruzi Nav, Nerui Suhan, Odamu Olan, i Adolat, així com les impremtes Jyonhon i Kayho, han desaparegut del panorama mediàtic del país per pressions del Govern¹⁶. Les amenaces de les autoritats, que poden utilitzar les lleis per difamació per a empresonar els periodistes per un període de cinc anys, han provocat un efecte d'autocensura entre els mitjans, cosa que és perjudicial per al desenvolupament democràtic del país.

La **revisió de la pertinença del procés judicial a Timor-Leste** i Indonèsia per a enjudiciar els responsables de les greus violacions contra els drets humans comeses durant el 1999, portada a terme pel grup d'Experts de Nacions Unides¹⁷, va concloure que la majoria dels responsables continuen sense ser processats i una de les principals raons d'això és la falta de voluntat política, principalment per part del govern d'Indonèsia. El Grup d'Experts va recomanar la creació d'un Tribunal Internacional que s'ocupi d'aquests crims si d'aquí a sis mesos no es registraven avenços significatius. Aquesta proposta va trobar el rebuig frontal d'Indonèsia, que va fer públic el seu desacord a través del seu Ministre d'Exteriors, H. Wirayuda. Mentre, el President de Timor-Leste, X. Gusmao, i el Primer Ministre, M. Alkatiri, van dirigir sengles cartes¹⁸ al Secretari General de l'ONU en les quals es van mostrar contraris a la recomanació del Grup d'Experts defensant el treball de la Comissió bilateral per a la Veritat i l'Amistat, creada al març de 2005 per ambdós governs¹⁹. En aquest sentit, el Grup d'Experts va destacar el perill que comporta el fet que aquest procés judicial quedi incomplet i que això pugui fomentar la impunitat, per la qual cosa van recomanar la continuació del treball de la Comissió per a la Veritat i la Reconciliació, que està previst que finalitzi a l'octubre, fins que aquest es doni per conclòs.

4.3. Bones pràctiques i lliçons apreses en contextos de rehabilitació postbèl·lica

L'experiència en diferents contextos postbèl·lics demostra que no existeix dintre del sistema de Nacions Unides un mecanisme institucional que s'ocupi dels països que entren en la fase de transició després del terme d'un conflicte armat. En aquest sentit, és necessari destacar que els càlculs indiquen que el 40% dels països que surten d'un conflicte armat reprenen les hostilitats, i aquest percentatge és del 60% en el cas de països africans²⁰. Per a contrarestar aquest fet

¹⁶ Vegeu apartat de rehabilitació postbèl·lica a Alerta 2005!

¹⁷ Vegeu: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/426/17/PDF/N0542617.pdf?OpenElement>

¹⁸ Vegeu: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/425/23/PDF/N0542523.pdf?OpenElement>

¹⁹ Ambdós governs han acordat que la Comissió per a la Veritat i l'Amistat, a diferència de la Comissió per a la Veritat i la Reconciliació, exclogui explícitament en els seus termes de referència la possibilitat de processar judicialment als presumptes responsables de les massacres comeses a Timor-Leste el 1999.

²⁰ Citat en l'Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA op.cit.

s'han identificat una sèrie d'elements claus a tenir en compte a l'hora d'intervenir en un país que entra en una fase de transició, com són:

- ❑ Les diferents facetes que configuren un procés de transició: polítiques, humanitàries o de manteniment de la pau, entre altres, ocorren de manera simultània, però evolucionen de manera diferent i totes són susceptibles de contratemps i oportunitats.
- ❑ Els governs, encara que no comptin amb les capacitats ni l'experiència suficient, han de participar en la definició de les prioritats estratègiques de la transició com a part de la construcció de capacitats i assumpció de responsabilitats per part de la població, encara que aquest factor pot veure's contrarestat per la debilitat del govern o perquè aquest no tingui el control de tot el territori.
- ❑ Les expectatives de la població que surt d'un conflicte armat són altes i de com s'hi respongui dependrà la possible consolidació de la pau.

Per tant, les Nacions Unides són conscients que l'èxit d'un acord de pau en un país que surt d'un conflicte armat depèn, en gran part, de com es planifiqui i es porti a terme la intervenció internacional però, malgrat això, cap dels components del seu sistema s'ocupa de planificar i coordinar aquesta resposta. Per això, el Secretari General de l'ONU va proposar en el seu informe de reforma de Nacions Unides, "Un concepte més ampli de llibertat: desenvolupament seguretat i drets humans per a tots"²¹, la creació d'una Comissió de Consolidació de la Pau, de caràcter intergovernamental, així com d'una oficina de suport a la consolidació de la pau, en la Secretaria de l'ONU, els principals objectius de la qual haurien de ser: millorar la planificació en processos de transició per a assolir una recuperació sostenible, reunir els actors claus del postconflicte, organitzar els recursos existents, proposar estratègies integrades per a aquesta fase, així com recomanacions i informacions que contribueixin a millorar la coordinació de tots els actors del postconflicte, encunyar bones pràctiques i preveure necessitats de finançament, així com evitar que cessi l'interès de la comunitat internacional en un procés de rehabilitació abans que aquest s'hagi consolidat.

Durant la Cimera del Mil·lenni + 5, celebrada a mitjan setembre, els països assistents van reconèixer la necessitat de crear un mecanisme institucional que s'ocuparà de respondre a aquestes característiques específiques, per la qual cosa van protegir la proposta del Secretari General de l'ONU i van establir-hi una sèrie de requisits que es destaquen a continuació.

Requisits de la Comissió de Consolidació de la Pau segons els Estats membres²²

- La Comissió recollirà els resultats dels seus debats i recomanacions i els posarà a la disposició de tots aquells organismes i actors rellevants, incloses les institucions financeres. Així mateix, haurà de presentar un informe anual davant l'Assemblea General de l'ONU.
- La Comissió haurà de comptar amb un Comitè Organitzatiu Permanent.
- La Comissió podrà reunir-se en diferents formats i les reunions específiques de país hi hauran d'incloure el país objecte d'anàlisi, entre altres.
- S'haurà de convidar a participar en les reunions de la Comissió a representants del BM, el FMI i altres donants institucionals, a més d'un Representant del Secretari General de l'ONU.
- El Secretari General de l'ONU haurà d'establir un Fons plurianual de Manteniment de la Pau permanent per a la construcció de la pau en el postconflicte, finançat per contribucions voluntàries. L'objectiu d'aquest Fons inclourà assegurar l'existència dels recursos necessaris per a l'engegada de les activitats de construcció de pau i la disponibilitat del finançament adequat per a la rehabilitació.
- El Secretari General de l'ONU haurà d'establir dintre de la Secretària i comptant amb els recursos disponibles, una oficina de suport a la construcció de la pau, que servirà de suport a la Comissió.

²¹ Vegeu l'informe complet a: <http://www.un.org/spanish/largerfreedom/contents.htm>

²² Vegeu *World Summit Outcome document from September 15th* en: http://www.reformtheun.org/index.php/united_nations/c458?theme=alt2

Crisis humanitàries i acció humanitària

- ❑ El risc de fam en alguns països del Sahel (especialment al **Níger** i, de forma creixent, a **Mali**) va assolir capitalitzar una considerable atenció internacional. Per altra banda, alguns països de la regió Austral, especialment **Malawi** i **Zimbabwe**, també experimentaren una severa deterioració de la situació alimentària.
- ❑ Nacions Unides i el Govern van alertar respecte a la constatació que més de mil persones desplaçades moren cada setmana a **Uganda** a causa de la violència i les malalties.
- ❑ El pas de l'huracà 'Katrina' a finals d'agost per la costa sud dels EUA va provocar centenars de morts i el desbordament de la capacitat de resposta nord-americana.
- ❑ La greu deterioració de la crisi alimentària a la **RPD Corea** va forçar milers de persones a desplaçar-se a les zones rurals a la recerca d'aliments.

El present apartat tracta de repassar la situació en la qual es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, així com els principals esdeveniments ocorreguts durant el trimestre en relació amb l'acció humanitària.

5.1.- Evolució dels contextos de crisi humanitària¹

A continuació s'analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant l'últim trimestre. Actualment, hi ha **44 països o regions en situació de crisi humanitària**², 27 dels quals es troben en el continent africà, vuit a la regió d'Àsia i Pacífic, cinc a Europa i Àsia Central, dos a Amèrica i dos més a la zona del Pròxim Orient.

Àfrica

La situació aquest trimestre al continent africà, on tenen lloc gairebé dos de cada tres crisis humanitàries, ve determinada per la **gravetat de la situació alimentària en les regions Austral i del Sahel**, cosa que ha provocat nombroses crides humanitàries i fins i tot l'advertiment de les Nacions Unides de l'amenaça per a la pau i la seguretat que suposa aquest assumpte. Igualment, cal destacar les declaracions de l'Enviat Especial de Nacions Unides per al VIH/SIDA a l'Àfrica, S. Lewis, que **va denunciar el desviament a l'Iraq dels fons compromesos pel G-8 per a plantar cara a la pandèmia al continent africà**.

a) Àfrica Austral

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Angola	Procés de tornada i reassentament	Deteriorament
Lesotho	Sequera, VIH/SIDA	Deteriorament
Madagascar	Desastres naturals, VIH/SIDA	Igual
Malawi	Sequera, VIH/SIDA	Deteriorament
Moçambic	Sequera, VIH/SIDA	Deteriorament
Swazilàndia	Sequera, VIH/SIDA, crisi política	Deteriorament

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual hi ha una excepcional i generalitzada amenaça la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis solen produir-se en contextos de pobresa, fragilitat de l'estat i precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dintre del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o un deteriorament d'aquestes crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com són la seguretat alimentària, l'accés a la població per part del personal humanitari, els desplaçaments de població o la resposta de la comunitat internacional en un context determinat. No obstant això, el fet de considerar aquests contextos com a crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

Zàmbia	Sequera, VIH/SIDA	Deteriorament
Zimbabwe	Sequera, VIH/SIDA, crisi política i econòmica	Deteriorament

La crisi alimentària que afecta bona part dels països de la regió Austral ha tornat a centrar les preocupacions de l'entorn humanitari, a causa del deteriorament provocat per l'impacte **de la combinació de la sequera, la pobresa crònica, la precària situació agrícola i la presència del VIH/SIDA**. Si bé en els dos anteriors trimestres alguns països van experimentar una certa recuperació, els últims mesos han encès de nou els senyals d'alarma entre les organitzacions humanitàries. A més, tant els caps d'Estat que van participar a la cimera ordinària de l'organisme regional SADC, celebrada a mitjan agost, com el Secretari General de l'ONU, han **denunciat l'escàs suport internacional ofert fins al moment**. Nacions Unides calcula que uns **12 milions de persones enfronten les conseqüències d'una severa crisi alimentària**, i **Malawi** (on gairebé cinc milions de persones sofreixen escassetat alimentària) i **Zimbabwe** són els països més afectats, seguits de **Lesotho, Moçambic, Swazilàndia i Zàmbia**. Igualment, a **Angola**, el PMA va advertir del preocupant estat de **malnutrició que enfronten gairebé la meitat dels menors angolesos**, així com la imperant escassetat de fons. Cal assenyalar que no han aparegut nous casos de persones afectades per la febre de Marburg, que en el primer semestre de l'any va deixar més de 300 morts.

Una atenció especial mereix la crisi a **Zimbabwe**, que ha continuat condicionada per l'operació **de desnonament massiu** (anomenada "Operació Murambatsvina") empresa pel govern de R. Mugabe el passat mes de maig. Segons les organitzacions humanitàries presents en el país, gairebé dos milions i mig de persones podrien haver-se vist afectades per aquesta mesura, mentre que unes 700.000 haurien perdut les seves llars, xifres que l'Executiu de Zimbabwe ha catalogat d'exagerades. No obstant això, la designada com a Enviada Especial del Secretari General de l'ONU per a Reassentaments Humans a Zimbabwe i vigent Directora Executiva d'UN-HABITAT, A. Kajumulo Tibaijuka, va portar a terme una visita de diversos dies després de la qual va certificar la mort de diverses persones com a conseqüència d'aquest assumpte, però va evitar formalitzar una condemna explícita del règim zimbabwès i fins i tot va mostrar públicament la seva satisfacció per la inexistència de traves a l'hora de fer el seu treball. No obstant, la missió avaluadora enviada per la UA es va retirar del país a causa de la impossibilitat de completar la seva tasca al país, encara que no va explicitar els motius de la marxa. D'altra banda, el Coordinador Resident de Nacions Unides, A. Zacarías, ha centrat els seus esforços en la signatura amb el Govern d'un **memoràndum d'enteniment que possibiliti l'accés de les organitzacions humanitàries a la població més afectada** per aquesta situació. Davant aquest escenari, nombroses organitzacions locals han acusat les Nacions Unides de falta de contundència en la seva actuació, mentre que alguns països, com Austràlia, han proposat un enduriment de les sancions contra el règim de R. Mugabe.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Côte d'Ivoire	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Igual
Guinea	Impacte de conflictes regionals, volum desplaçaments forçats i crisi política	Igual
Libèria	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Igual
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Plaga de llagostes del desert, sequera	Deteriorament
Sierra Leone	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Millora

El risc de fam en alguns països del Sahel (especialment al Níger i, de forma creixent, a Mali), per contra, ha assolit capitalitzar una considerable atenció internacional, que s'ha traduït fins i tot en la visita el mes d'agost del Secretari General de l'ONU amb l'objectiu últim de captar més fons per a plantar cara a la crisi. Segons nombrosos informes, una quart de la població del **Níger** (uns tres milions de persones) està afectada per una crisi alimentària extrema, que s'ha vist agreujada després de l'increment del preu dels cereals durant aquest últim any. No obstant això, el mateix President nigerí, M. Tandja, ha arribat a titllar d'exagerada i de polititzada l'alerta abocada des de les organitzacions humanitàries i els partits de l'oposició, encara reconeixent la gravetat de la situació. De totes maneres, **les agències humanitàries han portat a terme un desplaçament**

considerable en algunes zones del país, tot i les constants denúncies de falta de fons. En aquest sentit, a mitjans de setembre l'organització Metges Sense Fronteres va denunciar que **desenes de menors morien diàriament a l'est del país com a conseqüència de la pèssima administració que es feia de l'ajuda alimentària.** Per altra banda, a **Mali**, la precària situació que persistia al nord sembla haver-se fet extensiva a la resta del país, fet que fins i tot hauria provocat el desplaçament de milers de persones. Encara que les organitzacions humanitàries han assenyalat que la virulència de la crisi no és comparable a la que sofreix la veïna Níger, sí que han destacat l'existència **de gairebé 200.000 menors que estarien travessant una situació de desnutrició severa.**

Darrere de la fam al Níger

La greu situació alimentària al Níger ha tret de nou a la llum les tristament famoses "fams africanes", que tant Etiòpia com el Sudan van protagonitzar principalment en les dècades dels vuitanta i noranta. Són diverses les reflexions pertinents com a conseqüència d'aquest fet:

- 1) Els **escenaris de crisis africanes continuen atraient de forma selectiva (pels motius que sigui) l'atenció de la comunitat internacional i dels mitjans de comunicació.** Si bé milions de persones enfronten des de fa més de quatre anys una greu situació alimentària a la regió Austral -en molts casos equiparable a la del Níger-, països com Malawi o Zimbabwe, per posar dos exemples, no han rebut ni de lluny el tractament i l'atenció que en pocs mesos ha assolit aquest país de la regió del Sahel.
- 2) **De nou s'ha presentat el problema de la fam a l'Àfrica com una qüestió endèmica,** fruit de la incapacitat dels governs i les poblacions d'aquest continent, sense l'existència d'una anàlisi estructural i de fons que desglossi les causes polítiques i econòmiques que s'amaguen darrere d'aquest fenomen, així com els interessos i pautes de conducta a escala internacional també determinants.
- 3) Una vegada més **s'han observat les societats africanes com a ens passius,** dependents de l'ajuda internacional, incapaces de plantar cara a les adversitats si no és gràcies a la presència de les organitzacions humanitàries, obviant l'existència i desenvolupament d'estratègies d'afrontament locals i d'alternatives davant l'escassetat d'aliments.
- 4) **La comunitat internacional ha tornat a repetir esquemes d'actuació,** fonamentats en la ignorància de les primeres veus d'alarma que adverteixen sobre la deterioració d'un context en qüestió i en la falta de voluntat per a respondre a les crides que de forma insistent realitzen les organitzacions humanitàries des del terreny.

Pel que fa als països que integren la regió del Riu Mano, cal destacar l'operació d'emergència llançada per les Nacions Unides davant les **fortes inundacions** que van sacsejar **Sierra Leone** el mes d'agost i que van deixar al seu pas almenys una vintena de morts. La FAO, per la seva banda, ha assenyalat la **important i progressiva recuperació agrícola** experimentada pel país després de la fi del conflicte armat el 2002. Finalment, és també notable el virulent **brot de còlera** esdevingut a **Libèria** i **Guinea Bissau**, pel qual més de 400 persones han perdut la vida en els últims tres mesos.

c) Corn d'Àfrica

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Eritrea	Sequera, volum de desplaçaments forçats, procés de tornada, conflicte fronterer	Igual
Etiòpia	Sequera, volum de desplaçaments forçats, conflicte fronterer	Igual
Somàlia	Sequera, volum de persones refugiades, conflicte armat	Deteriorament
Sudan	Sequera, volum de desplaçaments forçats, conflictes armats	Deteriorament

A la regió del Corn d'Àfrica, l'Enviat Especial de Nacions Unides per a la Crisi Humanitària en aquesta zona, M. Ahtisaari, va subratllar la imperiosa necessitat que **Etiòpia** i **Eritrea** assoleixin resoldre la disputa que mantenen sobre la frontera comuna pel determinant impacte que aquest fet està tenint en l'agudització de la crisi. Per la seva banda, tots dos països van anunciar la possibilitat d'obtenir resultats positius en la collita dels pròxims mesos. A **Somàlia**, organitzacions humanitàries van destacar les **repercussions humanitàries que té l'increment de la violència**, mentre que les Nacions Unides van assenyalar la greu situació alimentària per la qual també passen gairebé un milió de persones.

Finalment, al **Sudan** la situació alimentària continuava sent particularment alarmant a causa de l'impacte de la violència, especialment a la regió de Darfur, i a la falta d'accés de la població desplaçada al subministrament humanitari. En aquest sentit, cal destacar la visita **del nou Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats, A. Guterres**, qui va instar la comunitat internacional a redoblar la seva implicació en el procés de tornada dels quatre milions i mig de desplaçats interns i del més de mig milió de persones refugiades al sud del país. No obstant això, A. Guterres també va subratllar la situació per la qual passen dos milions de desplaçats (200.000 dels quals es troben al Txad) a Darfur.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Burundi	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Igual
Congo	Disputes armades internes	Igual
Kenya	Sequera	Millora
R. Centreafricana	Disputes armades internes, volum de desplaçats interns	Igual
RD Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deteriorament
Rwanda	Volum de desplaçaments forçats, impacte de conflictes regionals	Igual
Tanzània	Sequera, volum de persones refugiades	Igual
Uganda	Sequera, volum de desplaçaments forçats, conflicte armat	Deteriorament

Les crisis humanitàries a la **RD Congo** i Uganda centren de nou el que ha succeït a la regió dels Grans Llacs i d'Àfrica Central. Pel que fa al primer context, el Secretari General Adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinador d'Ajuda d'Emergència, J. Egeland, va tornar a recordar a la comunitat internacional la **falta massiva de fons per a plantar cara a una crisi que diàriament deixa més de mil víctimes mortals i que afecta un 70% de la població**. En aquest sentit, les Nacions Unides calculen que entre 1998 i 2003, més de dos milions i mig de persones haurien mort com a conseqüència del conflicte. De fet, lluny d'experimentar una millora de la seguretat durant els últims mesos, l'organització *Norwegian Refugee Council* (NRC) ha advertit que la persistència dels enfrontaments ha incrementat de nou el nombre de persones desplaçades, que a mitjan 2005 fregava els dos milions i mig de persones.

A **Uganda**, les agències de Nacions Unides i el Govern nacional van alertar de forma conjunta respecte a la **constatació que més de mil persones desplaçades moren cada setmana al país a causa de la violència i, principalment, a malalties com la malària i el VIH/SIDA**. A més, el nombre total de persones desplaçades a Uganda hauria depassat ja els dos milions de persones, segons asseverava un document publicat per l'organització noruega NRC. Respecte a la resta d'escenaris de crisis a la regió, cal assenyalar la situació de **Kenya**, on el PMA va anunciar que un milió de persones continuarien necessitant ajuda alimentària fins a principis de 2006, tot i la **considerable millora de la seguretat alimentària** a diverses parts del país.

Amèrica i Carib

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deteriorament
Haití	Inundacions, crisi política i econòmica	Igual

A l'hemisferi americà, dos continuen sent els principals escenaris de crisi humanitària a analitzar. D'una banda, la situació que sofreixen gairebé tres milions de persones desplaçades internes a **Colòmbia** com a conseqüència del conflicte armat. En aquest sentit, cal destacar la perllongada ofensiva que l'escamot de les FARC va protagonitzar durant el passat trimestre a la localitat de Putumayo, la qual va suposar una **greu interrupció de la distribució alimentària que les organitzacions humanitàries desenvolupen en aquesta regió amb la població desplaçada**. A més, la Cort Constitucional va atorgar públicament un any al Govern per a corregir el que consideren greus dèficits en l'atenció de l'Executiu d'A. Uribe a la població desplaçada. Segons aquest organisme, el 78% no rep ajuda d'emergència, el 80% no té cobertura de salut i el dèficit d'habitatge arriba a nivells del 98%.

Per altra banda, en l'endèmic context de crisi que pateix bona part de la població d'Haití van destacar els advertiments realitzats des d'organitzacions humanitàries pel constant deteriorament de la situació de la seguretat i increment de la violència, així com per la **imperant falta d'accés de les organitzacions humanitàries a la població més afectada**. A més, desenes de persones van morir i milers van resultar damnificades després del pas **de dos nous ciclons el mes de juliol** (Dennis i Emily) en diverses zones del país.

Encara que no està considerada com a context de crisi, és necessari destacar la situació ocasionada per l'anomenat **huracà 'Katrina'** a finals d'agost a la costa sud dels EUA. Si bé aquesta catàstrofe va afectar greument algunes zones del país, la ciutat de **Nova Orleans** va ser, sens dubte, la més devastada després del **trencament d'un dic que va suposar l'enfonsament i destrucció de bona part d'aquesta localitat i la mort d'unes 1.100 persones**. Juntament amb aquest fet, són també destacables les nombroses crítiques realitzades cap a l'actuació del **Govern nord-americà**, que ha estat **acusat d'imprevisió i d'incapacitat de resposta**, que en importants sectors de l'opinió pública nord-americana s'ha vinculat per la massiva implicació de Washington a l'Iraq. Tot això ha suposat finalment la demanda **d'ajuda internacional per a poder fer front a la magnitud de la crisi**, la qual va poder veure's agreujada pel posterior pas de l'**huracà 'Rita'**, que finalment no va deixar les seqüeles temudes en un inici.

L'inesperat 'efecte Katrina'

El devastador pas del ja famós huracà 'Katrina' per la costa sud dels EUA ha deixat **imatges pròpiament 'tercermundistes' en la suposadament principal potència mundial**, provocant la sorpresa i el desconcert internacional. Les protestes internes per la nul·la previsió i pèssima gestió de la crisi, el reconeixement dies més tard d'aquest fracàs per part de l'Administració G. W. Bush, i l'arribada considerable d'ajuda humanitària oferta fins i tot des d'alguns països que actualment travessen una situació de crisi humanitària, ha despertat **certes reflexions en el conjunt de la comunitat humanitària**.

- 1) En primer lloc, **tots els països són vulnerables a patir les conseqüències d'una catàstrofe natural**, cosa que posa de manifest la necessitat de centrar esforços en l'enfortiment d'una seguretat humana, en detriment d'una seguretat de tipus militar. En aquest sentit, les catàstrofes naturals no són fruit simplement de la naturalesa o la fatalitat, sinó que també tenen a veure amb arrels polítiques i socioeconòmiques.
- 2) Segon: en qualsevol escenari d'emergència, **no totes les víctimes són iguals**, ja que també als EUA han estat els sectors més empobrits els que han plantat cara gairebé exclusivament a les conseqüències de l'huracà.
- 3) Finalment, **és imprescindible que els Governos apostin i prioritzin realment per invertir en una lògica basada en la prevenció** que eviti les pautes de conducta reactiva que tant els EUA com el conjunt de la comunitat internacional acostumen a desenvolupar davant la incertesa i la imprevisió de qualsevol emergència humanitària.

Àsia i Pacífic

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Afganistan	Sequera, conflicte armat, procés de tornada i reassentament	Deteriorament
Bangla Desh	Inundacions	Igual
Indonèsia	Tsunami, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deteriorament
Maldives	Tsunami	Deteriorament
Myanmar	Volum de desplaçats interns	Igual
Nepal	Conflicte armat	Deteriorament
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària	Igual
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deteriorament

En el continent asiàtic destaca la situació aquest trimestre de diversos contextos de crisi humanitària. D'una banda, la situació a la **RPD Corea**, país que des de fa dècades sofreix una de les pitjors crisis alimentàries i sanitàries de tot el planeta com a conseqüència de la situació política i econòmica que enfronta el país. En aquest sentit, el Director del PMA, J. Morris, va

subratllar al mes d'agost l'especial **gravetat en la qual es troba aquesta crisi**, que encara sense ser comparable a la fam de 1990, **forçaria milers de persones a desplaçar-se a les zones rurals a la recerca d'aliments**.

Un altre dels escenaris a destacar és **Sri Lanka**, un dels països més afectats, juntament amb **Indonèsia** i **Maldives**, per la crisi que van deslligar els tsunamis de desembre de l'any passat. Mentre que continuen els **litigis entre els diferents actors enfrontats al país per la gestió de la massiva ajuda internacional que hi ha arribat**, un informe del NRC alertava dels **escassos avanços en la protecció dels més de 800.000 desplaçats interns** que alberga el país (més de la meitat dels quals van fugir dels seus llocs d'origen com a conseqüència del tsunami). Si bé l'escassetat de fons, la inexistència de condicions per a la tornada i la tensió política que sofreix el país són actualment els principals esculls, el NRC també considerava el respecte de l'alto el foc i la represa del procés de pau com a elements imprescindibles per a la futura resolució de la situació dels desplaçats interns. Per altra banda, cal assenyalar el nomenament d'**E. Schwartz com a nou Enviat Especial adjunt per a la Recuperació dels països afectats pel tsunami**, procés que actualment lidera l'expresident nord-americà, B. Clinton.

Una recepta per a acabar amb el desplaçament intern?³

El problema del desplaçament intern segueix generant enormes incerteses i preocupacions en el si de l'entorn humanitari a causa de la **inexistència d'un marc legal que, a diferència dels refugiats, possibiliti la protecció dels avui gairebé 25 milions de desplaçats interns** a tot el món. Una destacada organització a Sri Lanka va elaborar fa diversos mesos una guia en la qual exposava una sèrie de passos a seguir per intentar acabar **amb el problema del desplaçament intern en contextos de conflicte armat**. En aquest sentit, l'anomenat *Paquet del Professional per al Retorn, Reubicació, Rehabilitació i Desenvolupament* del Consorci d'Agències Humanitàries (CHA, per les seves sigles en anglès), que pretén ser una extensió dels estàndards continguts en *els Principis Rectors de Nacions Unides sobre Desplaçament Intern*, assenyalava els següents punts:

- Iniciar un procés de pau per a pavimentar el camí per a la tornada dels refugiats i desplaçats.
- Desenvolupar plans de rehabilitació ben concebuts i finançats per a portar a terme una reinserció reeixida, tenint en compte que la tornada no garanteix de per si la finalització del desplaçament.
- Integrar l'ajuda al desenvolupament i rehabilitació amb els mecanismes establerts per a la prevenció de desplaçament futur, la protecció dels drets humans i la seguretat dels desplaçats, la reconciliació política i la creació d'ocupació.
- Garantir que els retorns són voluntaris, basats en decisions ben informades sobre les condicions en les àrees de tornada i reubicació.
- Assegurar que aquests processos s'han de portar a terme amb seguretat i dignitat, donant-los als desplaçats l'oportunitat de participar en la seva planificació i administració.
- Certificar l'accés complet dels desplaçats als serveis públics, que gaudeixen d'igualtat davant la llei i que no són considerats "enemics".
- Garantir el dret a recuperar la seva propietat i possessions, a rebre compensació i ser ajudats per a transportar a les seves àrees d'origen les pertinences requerides per a la seva subsistència.
- Acabar amb el desplaçament també requerirà: accés a la terra, reemplaçar els documents perduts, ajudar els menors desplaçats en el seu retorn a l'escola, accelerar els esforços de desminatge, una major protecció de les minories, que no hi hagi discriminació en l'ajuda proveïda, incloure les desplaçades en la presa de decisions i l'establiment d'un ens coordinador.

³ Vegeu: www.humanitarian-srilanka.org

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Crisi política i econòmica, volum de desplaçats interns	Igual
Rússia (Txetxènia)	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Igual
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Volum de desplaçats interns, disputes civils internes	Deteriorament

Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingushetia)

Pel que fa a les regions d'Europa i Àsia Central, únicament cal destacar la situació dels 250.000 **desplaçats interns kosovars a Sèrbia i Montenegro**, on algunes organitzacions han denunciat la impossibilitat de tornada d'aquest grup com a conseqüència de la **situació d'inseguretat i incertesa** que sofreixen encara en els seus llocs d'origen, així com la falta **d'accés** als drets fonamentals i a la utilització dels serveis socials que pateixen en les zones de desplaçament.

Pròxim Orient

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Iraq	Conflicte armat, sequera	Igual
Palestina	Aïllament humanitari de la població, conflicte armat	Igual

A l'**Iraq**, la incessant onada de violència que afecta algunes parts del país, especialment la capital, Bagdad, ha continuat perpetuant la greu situació d'escassetat de serveis bàsics en la qual es troben importants sectors de la població. Pel que fa a la situació a **Palestina**, la sortida de milers de colons jueus de la Franja de Gaza, en el marc del procés de desconexió d'aquesta zona emprès pel govern israelià, va concloure sense incidents ressenyables i sense que es produís un deteriorament encara major de la crisi humanitària que sofreix bona part de la població palestina. No obstant, l'exèrcit israelià va aixecar nombrosos bloquejos al triangle format per Nablus, Tulkarem i Qalqilya. A més, en un camp per a persones refugiades de Tulkarem, les tropes israelianes van assassinar cinc palestins en els últims dies d'aquest procés.

5.2. L'acció humanitària⁴ durant el trimestre

A continuació es destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.

a) *Humanitarian Response Review*

El passat trimestre, el Secretari General Adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinador d'Ajuda d'Emergència de Nacions Unides, J. Egeland, va llançar la *Humanitarian Response Review* (o 'Revisió de la resposta humanitària'), un mecanisme que pretén avaluar les capacitats de la resposta humanitària de Nacions Unides, de les ONG, de la Creu Roja i d'altres actors humanitaris clau que intervenen en els escenaris de crisi humanitària. La revisió va ser dirigida per diversos experts independents durant el primer semestre d'aquest any i va abordar tant la realitat de les anomenades 'emergències polítiques complexes' com la dels desastres naturals, donant una especial rellevància a la qüestió de la prevenció i la predicció de les crisis. L'equip d'experts ha catalogat aquest exercici com un pas inicial, tot i que considera que encara queden pendents nombrosos eixos d'estudi que cal analitzar amb més profunditat, com és el paper dels donants. El següent requadre resumeix les conclusions i les recomanacions emeses en l'informe fet públic pels experts.

⁴ Per "acció humanitària" s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

Conclusions:

- La quantitat i qualitat de la informació rebuda és suficient i rellevant per a possibilitar la identificació de les tendències de la resposta internacional.
- Hi ha un nombre important de buits àmpliament coneguts en el sistema humanitari que no han estat abordats fins al moment, encara que paral·lelament existeix en el si de la comunitat humanitària un sentit d'urgència per posar-hi fi.
- Les organitzacions humanitàries i els donants reconeixen que la resposta proporcionada no és bona i que és necessària una pauta d'actuació per a remeiar-lo.
- El major buit identificat és el baix nivell de preparació de les organitzacions humanitàries en termes de recursos humans i de capacitats sectorials.
- Les clares discrepàncies entre capacitats declarades i actuals en aigua i sanitat necessiten una urgent atenció.
- Existeix una col·laboració limitada entre els tres sistemes humanitaris examinats: Nacions Unides, Creu Roja i ONG.
- Encara que l'*Inter-Agency Standing Committee* (IASC) és el fòrum humanitari més representatiu, aquest no pot representar tot l'espectre humanitari.
- Les relacions amb el Coordinador d'Ajuda d'Emergència són qualificades com a positives, i la coordinació humanitària sembla que funciona correctament.
- La coordinació humanitària internacional en matèria de desplaçament intern es fonamenta en la bona voluntat i el consens i depèn molt sovint del Coordinador Humanitari.
- El model de missió de les Nacions Unides integrada no té prou en compte les preocupacions humanitàries i enfronta el desafiament d'un sistema humanitari més inclusiu.

Recomanacions:

- Potenciar: una visió global de les reformes necessàries i un pla d'acció compartit per a la millora del sistema en un termini curt de temps; la rendició de comptes; l'establiment de mecanismes apropiats per avaluar els resultats i la interoperacionalitat dintre de cada xarxa d'organitzacions.
- Obtenir una radiografia global de la capacitat de resposta humanitària que cobriria no només les accions internacionals sinó també les regionals i nacionals, així com el sector privat i el militar.
- Desenvolupar i aplicar indicadors que mesurin l'actuació humanitària.
- Revisar la participació en el IASC, el seu mandat i el seu sistema de decisió.
- Avançar en la implicació dels donants, corregir la seva desequilibrada i insuficient resposta cap a les necessitats humanitàries bàsiques.
- Ampliar el suport financer mitjançant la implicació d'un grup més nombrós de nous i tradicionals donants, incloent-hi el sector privat.

b) La resposta dels donants durant el trimestre

El present quadre contempla les **tendències en l'actitud dels donants de forma trimestral** tant des del marc de l'ajuda humanitària global com la realitzada a través de les Crides Humanitàries de Nacions Unides.

Taula 5. 1.- Resposta dels donants durant el trimestre

	Principals Crides Humanitàries ^{1.}	Principals organismes receptors ^{2.}	Principals sectors receptors ^{3.}	Principals donants ^{4.}	TOTAL ^{5.}
Ajuda realitzada a través de Nacions Unides ^{6.}	1.- Tsunami*Flash Appeal (83%) 2.- Grans Llacs (74%) 3.- Angola Marburg Flash Appeal (72%) 4.- Benín Flash Appeal (64%) 5.- *Eritrea (61%)	1.- PMA 2.- UNICEF 3.- ACNUR 4.- PNUD 5.- UNRWA	1.- Alimentació 2.- Educació 3.- Coordinació 4.- Habitatge 5.- Recuperació econòmica i infraestructures	1.- EEUU (29,5%) 2.- Japó (10,8%) 3.- Privat (8,2%) 4.- ECHO (UE) (5,9%) 5.- Regne Unit (5,7%)	2. 954 milions de dòlars

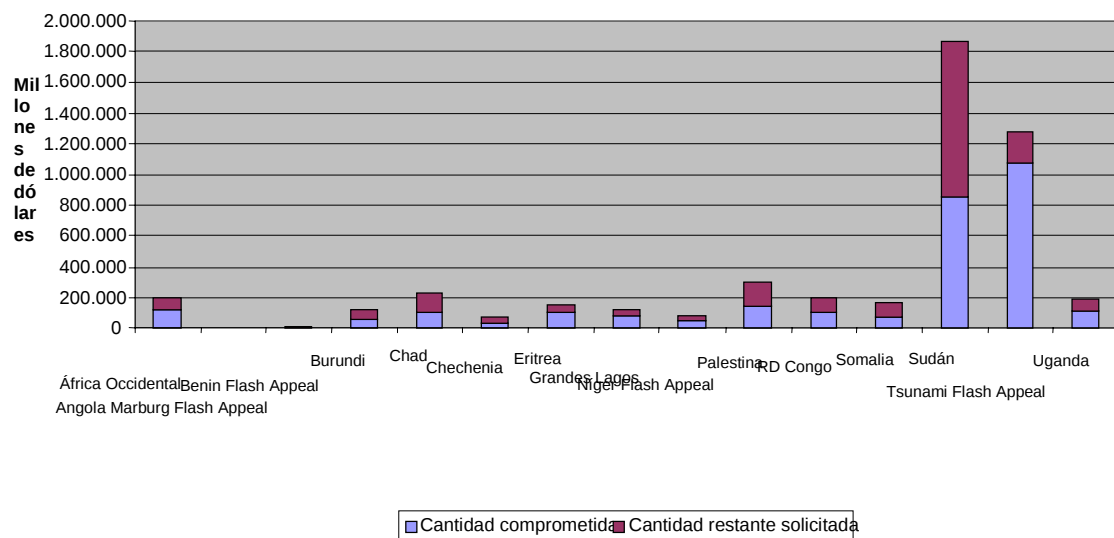

Ajuda Humanitària Global ⁷	1.- PMA 2.- UNICEF 3.- Bilateral 4.- Caritas/Deutscher Caritas Verband 5.- American Red Cross	1.- Multisector 2.- Alimentació 3.- Salut 4.- Recuperació econòmica i infraestructures 5.- Coordinació	1.- Privat (43,3%) 2.- EEUU (13,7%) 3.- Japó (6,4%) 4.- ECHO (UE) (4,4%) 5.- Regne Unit (3,6%)	9.812 milions de dòlars
---------------------------------------	---	--	--	-------------------------

1 Realitzats per Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.
 2 Agències de Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una major part de l'ajuda
 3 Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda
 4 Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB
 5 Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins a 30 de juny de 2004.
 6 Ajuda humanitària multilateral
 7 Ajuda humanitària lliurada fora del marc de Nacions Unides

Font: Reliefweb, www.reliefweb.int/fts

Gràfic 5.1.- Quantitats totals atorgades a les diferents crides humanitàries

Font: Nacions Unides

Respecte a les crides realitzades en el marc de Nacions Unides, el principal fet ressenyable continua sent **la concentració de recursos assolida per la crisi generada pels tsunamis al Sud d'Àsia**. No obstant això, encara que la quantitat assolida per altres crides és molt inferior a la dels països afectats pels tsunamis, aquest trimestre destaca l'increment **de les aportacions realitzades a les crisis a la regió dels Grans Llacs** (que ha augmentat en gairebé un 25% les seves aportacions), així com les contribucions destinades a la crisi alimentària al **Níger**. A més, cal destacar que quant a aportacions totals, **la crida per al Sudán ("Pla de Treball 2005") ha recaptat fins al moment 855 milions de dòlars** dels 1. 870 demandats, un 46% del total (Vegeu Gràfic 5.1.). Per la seva banda, les agències **de Nacions Unides** (principalment, el PMA i UNICEF) són les **organitzacions que més fons estan recaptant**, tant a través de l'ajuda canalitzada per Nacions Unides com de l'ajuda humanitària global, i **Caritas/Deutscher Caritas Verband i American Red Cross** són les dues ONG que han pogut situar-se com a principals destinatàries de l'ajuda. De la mateixa manera, **entre els sectors receptors destaca clarament el de l'alimentació, a més del de la coordinació i el dedicat a la recuperació econòmica i de les infraestructures**. Finalment, els **principals països donants** en termes absoluts han continuat sent els **EUA**, el **Japó** i el **Regne Unit**⁵, mentre que **ECHO (UE)** es consolida com el principal organisme multilateral donant.

⁵ Aquesta xifra variaria substancialment si es tingués en compte el PIB de cadascun dels països contribuents, per la qual cosa contextos com Noruega, Suècia o Països Baixos ocuparien els principals llocs dels donants.

Desarmament

- 13 governs més han anunciat el seu suport al Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes, fet que suposa un avanç molt positiu per a aconseguir-ne l'adopció.
- Un informe del *Small Arms Survey* adverteix que les armes lleugeres generen entre el 60 i el 90% de les morts directes en els conflictes armats.
- Segons el Ministeri de Salut del Brasil, la campanya de desarmament que s'està celebrant des de fa un any és la raó de la reducció de morts violentes per primera vegada en 20 anys.
- La comunitat internacional continua mostrant la seva preocupació per la situació de seguretat a Haití, mentre que des de Nacions Unides es demana un desplegament addicional de la MINUSTAH.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament i la seguretat humana des de l'òptica de la militarització. Per a això, en matèria de desarmament, es realitza el seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant el darrer trimestre amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dóna una especial importància als elements dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant per les iniciatives internacionals com pels progressos en els diferents contextos on aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que s'emmarca en els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de **Nacions Unides** durant els últims tres mesos, un segon amb les **iniciatives més rellevants que s'han portat a terme a escala internacional**, en matèria d'estudis i projectes, fora de l'àmbit de Nacions Unides, i un tercer amb els esdeveniments **més destacats del trimestre**, és a dir, l'evolució conjuntural de contextos amb presència d'armament lleuger.

a) Nacions Unides

Respecte a les tasques de **Nacions Unides**, cal destacar l'àmbit dels **embargaments**. El Consell de Seguretat de l'ONU va decidir ampliar un any més l'embargament imposat a **RD Congo**, considerant la relació que hi ha entre l'exploació de recursos naturals i la proliferació d'armes lleugeres. D'altra banda, el Grup d'Experts per a l'enfortiment de l'embargament d'armes a **Côte d'Ivoire** va instar el propi Consell de Seguretat a controlar de manera més estricta el flux d'armes al país i entre els països veïns de la regió.

Per altra banda, l'esdeveniment més important relacionat amb aquests aspectes va tenir lloc entre l'11 i el 15 de juliol, quan es va celebrar a Nova York la **Segona Reunió Biennal d'Estats sobre el Programa d'Acció de Nacions Unides** per a frenar el tràfic il·lícit d'armes lleugeres. Aquesta reunió havia de servir perquè cada Estat expliqués seus avanços respecte al Programa d'Acció, així com per a debatre certs aspectes temàtics. En aquest marc, el **Secretari General de l'ONU** va instar a realitzar majors esforços per a negociar un nou instrument contra el comerç il·lícit d'aquest tipus d'armament i va felicitar la comunitat internacional pel seu desig de treballar conjuntament en la lluita contra aquest fenomen. Per la seva banda, el President de la Reunió, el finlandès P. Patokallio, va insistir que la millor manera de frenar el tràfic il·lícit d'armes lleugeres és a través del compliment dels acords ja existents, així com amb una major cooperació entre Estats.

Un dels resultats d'aquesta reunió és que un total de **13 nous governs van anunciar el seu suport al Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**: Alemanya, Benín, Colòmbia, El Vaticà, Espanya, Ghana, Guinea, Noruega, Països Baixos, Senegal, Sierra Leone, Turquia i Uganda. Aquest anunci suposa un avanç molt positiu per a aconseguir que aquest Tractat pugui ser debatut i aprovat en el marc de la Conferència de Revisió del Programa d'Acció que es celebrarà l'any que ve també a Nova York.

Què és el Programa d'Acció?¹

En el context de la **Conferència sobre el Tràfic Il·lícit d'Armes Lleugeres en Tots els seus Aspectes**, celebrada a la seu de Nacions Unides a Nova York el juliol de 2001, es va adoptar un Programa d'Acció perquè els Estats membre poguessin frenar la proliferació il·legal d'aquest tipus d'armament. Els aspectes més destacats que recull el Programa d'Acció fan referència a:

- Considerar que la producció i possessió il·lícita d'armes sigui un crim.
- Establir una **agència de coordinació nacional** sobre armes lleugeres.
- Identificar i destruir **els arsenals d'armes excedentàries**.
- **Controlar la possessió d'armes en els cossos de seguretat oficials**.
- Implantar **certificats d'ús final** per a les exportacions.
- **Notificar al país originari en cas de nova exportació**.
 - Realitzar **programes de DDR**, incloent la recol·lecció i destrucció de les seves armes lleugeres.
 - Donar suport els **acords regionals** i fomentar les moratòries regionals sobre importacions.
 - **Marcar les armes** en el moment de la seva producció per a la seva identificació i rastreig.
 - Mantenir **arxius sobre productors d'armes**.
 - Enfortir l'**intercanvi d'informació**.
 - Assegurar l'**enfortiment dels embargaments d'armes**
 - Incloure les organitzacions de la **societat civil** en els esforços de prevenció de la proliferació d'armes lleugeres.

Així mateix, el Secretari General de l'ONU va publicar un informe² mostrant la seva satisfacció pels **esforços realitzats per a frenar la violència armada a través de la implantació del Programa d'Acció de Nacions Unides** per a la lluita contra la proliferació il·lícita de les armes lleugeres. Aquest informe destaca tant les **activitats realitzades per les diferents agències i departaments de Nacions Unides, com en els diferents esforços de caràcter global i regional**. Finalment, va demostrar la necessitat de donar un contingut polític a un **instrument internacional per al marcatge i rastreig** d'aquest tipus d'armament, així com la creació d'un grup d'experts governamentals després de la Conferència de Revisió prevista per a l'any que ve, per a construir el consens necessari en la cooperació internacional per a combatre el **tràfic il·lícit d'armes lleugeres**.

b) Iniciatives internacionals

Aprofitant la Reunió Biennal, la xarxa d'ONG d'acció contra les armes lleugeres, **IANSA**, va presentar un informe³ en què realitza l'**anàlisi de la implantació del Programa d'Acció per a cada país**. La conclusió que se n'extreu és que si bé quatre anys no és un període de temps suficient per a reduir la proliferació d'armes lleugeres, sí que hauria d'haver servit per a poder engegar regulacions, procediments i mecanismes bàsics per a intentar frenar aquest fenomen. En l'informe s'avalua el progrés dels aspectes bàsics del programa, el progrés dels aspectes temàtics i la implantació regional.

En línies generals, el balanç que l'informe realitza constata que **els governs no fan prou esforços per a frenar la proliferació d'armes lleugeres**. Una mostra d'això és el fet que **molts països tenen legislacions inadequades o antiquades** en matèria d'exportació d'armes, més de 100 Estats no han creat cap organisme governamental per a **coordinar l'acció nacional sobre armes lleugeres**, i només 18 ho han realitzat de manera específica. Per a pal·liar deficiències d'aquesta índole, l'informe conclou amb una sèrie de **recomanacions**, sobretot en vistes a la Conferència de Revisió de 2006:

Recomanacions per a l'acció contra la proliferació d'armes lleugeres

- Desenvolupar **plans d'acció nacional** per al control d'armes lleugeres.
- Establir **Comissions Nacionals** per a coordinar l'acció d'armes lleugeres, **involucrant els òrgans governamentals pertinents i les organitzacions de la societat civil**.

¹ Vegeu el Programa d'acció complert a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/507/23/PDF/N0150723.pdf?OpenElement>

² Vegeu l'informe del Secretari General a <http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=A/60/161>

³ Vegeu l'informe complert a <http://www.iansa.org/un/bms2005/red-book.htm>

- Cooperar en el **traç de les línies de flux d'armes il·lícites**, així com els punts on es desvien del comerç legal a l'il·legal.
- Enfortir la **cooperació internacional** en aspectes com l'emmagatzematge, recol·lecció o destrucció.
- Implantar el 2006 un acord internacional, legalment vinculant, per a poder obtenir una **identificació i rastreig veraç de les armes lleugeres il·legals**.
- **Desenvolupar nous annexos en el Programa d'Acció que el facin més complet**, ja sigui en: transferències d'armes a actors no estatals, clarificació dels compromisos i implantació del Programa, intercanvi i transparència en la informació, models de regulació recomanats o una guia de millors pràctiques.

D'altra banda, l'organització **Small Arms Survey** va publicar el seu anuari fent un balanç de l'ús de les armes lleugeres en els conflictes armats en el món. Segons aquest informe, **els set principals exportadors d'armes lleugeres i municions, els EUA en primer lloc, comercialitzen anualment uns 100 milions de dòlars**. A més, l'informe mostra que les armes lleugeres són responsables d'entre el 60 i el 90% de les morts directes en els conflictes armats, superant qualsevol altre tipus d'armament.

En l'anuari es presenta una **valoració i comparació dels registres d'exportació d'armament** convencional dels principals països exportadors. En el següent quadre es pot observar aquesta valoració, realitzada a partir d'unes puntuacions (sobre un màxim de 20, sent aquesta la puntuació més ben valorada) establertes pel mateix projecte i que van en funció de diferents criteris com puguin ser l'accés a la informació, la seva claredat, l'extensió o les dades sobre el lliurament de llicències.

Taula 6.1. Baròmetre de transparència en el Comerç d'Armes Lleugeres

País	Punts totals	Accés	Claredat	Extensió	Informació de lliurament (per tipus d'arma i país. 4 màx.)	Informació de llicències concedides (per tipus d'arma i país. 4 màx.)	Informació de llicències rebutjades (per tipus d'arma i país. 2 màx.)	Fonts
EUA	16	2	3	3	4	4	0	E C
Alemanya	15'5	2	3	4	2	4	0'5	E C
Regne Unit	15	2	3	4	4	2	0	E C
P. Baixos	13	2	2'5	3'5	4	1	0	E C
França	12'5	2	3'5	3	4	0	0	E C
Itàlia	12'5	2	3	2'5	3	2	0	E C
Rep. Txeca	12'5	2	2'5	3	3	2	0	E C
Canadà	12	2	3	3	4	0	0	E C
Espanya	11'5	2	3	3	2'5	1	0	E C
Finlàndia	11	2	2'5	2'5	2	2	0	E C
Noruega	10'5	2	2'5	4	2	0	0	E C
Suècia	10'5	2	2	4	2	0'5	0	E C
Suïssa	9	2	2'5	2	2	0	0'5	E C
Xina	8'5	1'5	2	1	4	0	0	C
Corea, Rep.	7'5	1'5	2	2	2	0	0	C
Turquia	7'5	1'5	2	2	2	0	0	C
Brasil	7'5	1'5	2	2	2	0	0	C
Japó	7'5	1'5	2	2	2	0	0	C
Àustria	6'5	1'5	2	1	2	0	0	C
Bèlgica	6'5	1'5	2	1	2	0	0	E C
Rússia, Fed.	6'5	1'5	2	1	2	0	0	C
Romania	5	1'5	1'5	1	1	0	0	E
Sud-àfrica	5	2	1	0	2	0	0	E
Israel	0	0	0	0	0	0	0	C

Puntuació (màxim 20 punts). **Accés** (màxim 2 punts): disponible a Internet (0,5 punts), disponible en idioma de Nacions Unides (1 punt) i gratuït (0,5 punts)

Claredat (màxim 4 punts): metodologia (1 punt), armes lleugeres diferenciades d'altres armes (1 punt), munició d'armes lleugeres diferenciada d'altra munició (1 punt), informació sobre categories d'usuari final (militar, policia,...) (1 punt).

Amplitud (màxim 4 punts): transaccions governamentals i industrials (1 punt), armes lleugeres militars i civils (1 punt), parts d'armes lleugeres (1 punt), lleis i regulacions d'exportació i compromisos internacionals (1 punt).

Fonts: E = informe exportacions, C = dades duanes

Font: Small Arms Survey. *Annual Report 2005. Weapons at war*. Oxford University Press, 2005

Com es pot observar, el país que obté una millor puntuació en matèria de transparència són els **EUA**, sent el principal país exportador d'aquest tipus d'armament. En aquest país es pot establir un paral·lelisme amb les transferències de tot tipus d'armament, ja que en tenir un volum de vendes elevat, no es fa necessari haver d'ocultar les vendes a possibles destinacions sensibles. Aquest punt contrasta

amb països el volum de negoci dels quals no és tan elevat, per la qual cosa porten a terme polítiques comercials molt més agressives, encara que sigui a destinacions en conflicte armat o on es cometen violacions dels drets humans⁴.

També cal destacar l'informe⁵ del **Centre per al Diàleg Humanitari** per a identificar les **principals manques i debilitats existents en la reducció de la violència armada**, el control del comerç d'armes i el mal ús de les armes lleugeres que ajudin a completar el Programa d'Acció. S'han identificat diverses àrees temàtiques que inclouen iniciatives polítiques, lliçons apreses i una sèrie de recomanacions.

Mesures de seguretat humana contra la violència armada

- Regular l'ús de les armes lleugeres:

- Identificar les directrius internacionals en possessió civil d'armes.
- Disseminar la llei internacional humanitària i els estàndards dels drets humans i les seves aproximacions.
- Enfortir els sectors de justícia i seguretat incloent la formació de les forces de seguretat per un ús apropiat de la força.
- Prohibir certs tipus d'armes i municions.

- Consumir l'arsenal existent d'armes i municions

- Recollir i destruir les armes i municions sobrants de manera transparent.
- Consolidar les cotes de desarmament i desmobilització en contextos afectats pel conflicte.
- Aconseguir els màxims estàndards en control de arsenals existents en actors estatals i privats.

- Regular la transferència d'armes lleugeres:

- Impulsar un tractat internacional que ho reguli en funció del dret humanitari i els drets humans, la promoció de la pau i la seguretat, el respecte pels embargaments de Nacions Unides i regionals i assegurar la transparència per part dels Estats
- Identificar les guies internacionals per a la regulació de transferències a grups armats no estatals.
- Desenvolupar mecanismes d'enfortiment del règim d'embargaments de Nacions Unides.
- Acordar un tractat internacional per regular les activitats dels intermediaris d'armes, incloent els agents de transport.
- Concloure el tractat internacional de marcatge i rastreig de les armes lleugeres, incloent-hi la munició.
- Incrementar la ratificació i implantació del Protocol d'Armes de Foc de Nacions Unides per part de tots els Estats.

- Reducció de la demanda d'armes:

- Prestar atenció a la dimensió de gènere en l'ús i acció per posar fi a la violència armada.
- Enfortir la legislació, especialment en la provisió d'una administració de seguretat i justícia fiable per part de l'Estat.
- Investigar les activitats de reintegració que responguin a les realitats locals.
- Incloure activitats per frenar la violència armada o el control de les armes lleugeres per part d'agències humanitàries, de desenvolupament o drets humans.
- Avaluar el rol de les iniciatives de sensibilització respecte al canvi d'actituds.

- Assistència als supervivents de la violència armada:

- Identificar les millors pràctiques per trobar les seves necessitats.
- Identificar les relacions entre els serveis existents de recolzament als discapacitats i els processos.
- Concloure i implantar de manera completa la Convenció de Discapacitats de Nacions Unides per enfortir els drets d'aquest col·lectiu.

Font: Centre for Humanitarian Dialogue: *Missing pieces. Directions for reducing gun violence through the UN process on small arms control* (2005).

c) Esdeveniments més rellevants del trimestre

Prèviament a la Reunió Biennal d'Estats, el 9 de juliol es va commemorar el **Dia Internacional de la Destrucció d'armes**. Si bé la Setmana d'Acció ja s'havia avançat a la fi de juny com a mesura de pressió i sensibilització de cara a la trobada en Nacions Unides, en aquesta data es va realitzar la destrucció

⁴ Un exemple d'això seria l'informe de la campanya *Armas Bajo Control* sobre les exportacions dels països que conformen el G-8: Vegeu l'informe complet a <http://www.controlarms.org/downloads/globalarmsexporters.pdf>

⁵ Vegeu l'informe complet a <http://www.hdcentre.org/?aid=133>

pública d'armes lleugeres en diverses cerimònies celebrades a **Cambodja, Ghana, Regne Unit i Sri Lanka**.

A part dels esdeveniments de caràcter més global, els **successos de caràcter regional** també tenen cabuda en aquest apartat. En el cas **d'Àfrica, Sud-àfrica** va viure la finalització del període d'amnistia amb un balanç de més de 80.000 armes retirades de la circulació, 25.000 de les quals de caràcter il·legal, i més d'un milió de cartutxos de munició. El contrapunt va venir marcat per un informe presentat per **Amnistia Internacional** on denunciava que grans quantitats d'armes lleugeres i munició procedents dels Balcans i de l'est europeu -a més dels EUA i del Regne Unit- s'estan exportant a la regió dels **Grans Llacs**. Molts dels destinataris d'aquestes armes estan incorrent en greus violacions dels drets humans i incompleixen els embargaments de Nacions Unides, com pot ser el cas de **RD Congo**, a més de **Rwanda i Uganda**. En resposta a això, els governs de Rwanda i Uganda van negar les acusacions categòricament. Finalment, a **Uganda** es va prosseguir amb el desarmament de les milícies de la comunitat Karamajong, on les xifres indiquen la recol·lecció i posterior destrucció d'unes 3.000 armes lleugeres des de setembre de l'any passat.

El més destacat del **continent americà** és sens dubte el referèndum sobre la comercialització d'armes al Brasil que està previst que se celebri el 23 d'octubre d'aquest any. El caràcter d'aquest referèndum és vinculant i el vot és obligatori per a tota la població brasilera. Les enquestes mostren que, a finals de setembre, més d'un **72% de la població és favorable a la prohibició del comerç d'armes al Brasil, així com a restringir-ne de manera ferma la possessió i ús**. Paral·lelament, i des de fa un any, s'està portant a terme una campanya de recol·lecció d'armes, que a finals de trimestre ja tenia al voltant de **420.000 armes recol·lectades**. Un informe del Ministeri de Salut mostra que aquesta campanya és la raó de la reducció en un 13% de la xifra de morts per armes lleugeres al país. És la primera vegada que es dona aquesta reducció en 20 anys, la qual cosa situa la quantitat de morts per armes lleugeres en 36.000.

L'aspecte més negatiu al continent procedeix **dels EUA**, on **HRW** va denunciar la possibilitat que l'Executiu nord-americà hagi iniciat de nou la producció de mines antipersona, l'arsenal de les quals, dintre del denominat Sistema de Munició Intel·ligent, estaria acabat el 2008. D'altra banda, des de la premsa de **Bolívia**, es va denunciar la proliferació il·lícita d'armes lleugeres per tot el país i el fet que més d'un milió de llars posseeixen aquest tipus d'armament.

Pel que fa al continent asiàtic, un informe del *Small Arms Survey*⁶ afirmava que a **Papua Nova Guinea** les armes de foc d'estil militar, com fusells o metralladores, es desvien des dels arsenals del Govern i van a parar a les mans de grups criminals, cosa que condueix a un augment de la violència armada al país. Finalment, en el context europeu, l'IRA va anunciar el desarmament total a **Irlanda** com a culminació dels acords de pau signats el Divendres Sant de 1998.

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

a) Iniciatives internacionals

En l'àmbit dels programes **de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)** d'antics combatents, va prosseguir el treball de les diferents iniciatives internacionals. En primer lloc, es troba **l'aproximació integrada** que realitzen aquest any les mateixes **Nacions Unides**. En un esforç per implantar els programes de DDR com una eina en el procés de construcció de pau, l'organisme internacional pretén compilar els diferents treballs que realitzen les seves diferents agències per a poder així oferir una aproximació conjunta i duradora a llarg termini.

Més concretament, es pretén establir una guia de mecanismes complets per a garantir la coordinació dintre d'aquest sistema, donant un especial èmfasi a la **dimensió de gènere** i atenció als **menors-soldat**. La flexibilitat, la interconnexió entre fases, la comprensió a fons de les causes del conflicte i les campanyes de sensibilització públiques per a la reconciliació són algunes altres de les directrius a seguir en aquesta iniciativa.

⁶ Vegeu l'informe complet a <http://www.smallarmssurvey.org/Special%20Reports/SR%20PNG.pdf>

Com ja es va apuntar en el trimestre anterior, un altre projecte paral·lel i complementari és el del **govern de Suècia**, conegut com la **Iniciativa d'Estocolm**⁷ en matèria d'anàlisi dels aspectes a millorar en aquest tipus de programes. Per a realitzar-lo, s'han creat tres grups de treball sobre tres aspectes temàtics diferents per a dur-los a discussió.

Grups de Treball de la Iniciativa d'Estocolm

- Grup 1. DDR en els processos de pau: DDR com una eina pel mediador en el procés de pau.

- *Construcció d'estratègies efectives de mediació:* coneixement de les parts i els seus interessos, creació d'espais de confiança.
- *Seqüència del DDR en el procés i la seva implantació:* simetria en el poder entre les parts, identificar els aspectes forts i dèbils del DDR per a saber quan dur-los a terme.
- *Oportunitat de transformació del conflicte:* també de la societat, creació d'oportunitats en formació, i llocs de treball en la fase de reintegració.

- Grup 2. Mecanismes de finançament del DDR en les seves diferents fases: discussió no només centrada en el debat sobre la disponibilitat de finançament, sinó també respecte la coherència, el lideratge, coordinació i implantació.

- *Emmarcats en els d'operacions de manteniment de la pau.*
- *Cada operació de DDR es relaciona estretament amb les condicions locals i les característiques del procés de pau pertinent.*
- *Necessitat d'identificar els actors en el procés.*
- *No sempre hi ha finançament en les primeres fases del programa.*
- *Diferents temps en el finançament pels suports a curt i llarg termini.*
- *Fossilització en el comportament del donant.*
- *Necessitat de crear mecanismes de finançament immediat.*
- *Clarificació dels diversos mecanismes i criteris a nivell nacional.*
- *Deficiències en els processos de planificació, implantació i seguiment.*
- *Millora en la mobilització de recursos domèstics.*
- *Creació d'uns estàndards mínims en els processos de desmobilització i reintegració iniciats a curt termini.*
- *Discussió sobre la legitimitat d'incloure l'aspecte de les armes lleugeres en l'estructura.*

- Grup 3. Reintegració i construcció de pau:

- *Establiment de la definició de reintegració:* relació crítica entre seguretat i desenvolupament amb dimensions temporals i en el marc d'un procés multidimensional.
- *Repte de trencar l'estructura politicomilitar existent per incloure els actors de desenvolupament.*
 - o Reintegració econòmica:
 - Dificultat de proveir estils de vida sostenible als antics combatents, relació amb l'explotació de recursos naturals.
 - Creació de llocs de treball a curt i llarg termini.
 - Cerca d'alternatives a la creació de llocs de treball per l'Estat.
 - o Reintegració social:
 - Reconstrucció del capital social i enfortiment de la seva cohesió.
 - Provisió de justícia com un element clau.
 - o Reintegració política:
 - Inclusió de les necessitats i aspiracions dels afectats pel conflicte.
 - Debilitat molt marcada en aquest tipus de programes.
 - o Gestió institucional i aspectes operacionals:
 - Diversitat de programes i mecanismes que dificultin el fet de crear una aproximació coherent.
 - Percepcions i expectatives sobre informació pública, comunicació i estratègies d'educació.
 - Inclusió del sector privat en la reintegració econòmica.
 - Balanç de les intervencions a curt, mig i llarg termini: reinserció i reintegració, justícia transicional, entre altres aspectes.

⁷ Vegeu la documentació complerta de l'Iniciativa d'Estocolm a http://www.sweden.gov.se/sb/d/4890;jsessionid=ayw4ILzsl9p_

b) Esdeveniments més rellevants del trimestre

La següent taula mostra l'evolució dels **principals contextos** amb programes de DDR en marxa durant els últims tres mesos:

Taula 6.4. Països que han sigut objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
País	Comentari
Afganistan	La UNAMA va anunciar que, després d'haver-se finalitzat les fases de desarmament i desmobilització, la fase de reintegració d'antics combatents està prevista que duri un any més, aproximadament. Per la seva banda el desmantellament dels grups armats il·legals pot veure's afectat pel procés electoral que viu el país. Per la seva banda, UNICEF va anunciar l'inici de la desmobilització d'uns 4.000 menors-soldat a l'oest del país. Es calcula la presència de 8.000 menors-soldat en aquesta regió.
Angola	El principal grup opositor i antic grup armat d'oposició UNITA va criticar la lentitud en l'aplicació dels programes de rehabilitació dels seus excombatents malgrat les promeses realitzades pel govern sud-africà.
Burundi	Els líders dels grups armats d'oposició van lliurar les seves armes a la ONUB en un gest simbòlic de renúncia a la violència armada i com a mostra de la disposició a governar després de la celebració del procés electoral, del qual l'antic líder del CNDD-FDD, P. Nkurunziza, va resultar vencedor. No obstant això, centenars de desmobilitzats van mostrar el seu descontentament per la implantació del programa de desmobilització, exigint en alguns casos el seu dret a acollir-se, així com altres casos on es van reclamar els pagaments endarrerits. Per part seva, les FFAA van manifestar que la desmobilització dels antics grups armats d'oposició ja ha estat donada per conclosa, ja que solament falten alguns membres de les FAB (antigues FFAA estatals) i de les milícies progovernamentals joves guardians de la pau.
Côte d'Ivoire	A principis de trimestre, el Govern i les Forces Nouvelles havien acordat un nou calendari per al procés de desarmament i desmobilització dels excombatents. A més, l'acord també preveia el desarmament de les milícies progovernamentals que operen al sud del país a partir del 20 d'agost i l'aprovació d'una sèrie de lleis per part del President, L. Gbagbo, de forma immediata. Posteriorment, portaveus de l'oposició van assegurar estar tècnicament preparats per a iniciar la fase de desarmament, encara que van mostrar la seva disconformitat amb la legislació existent, que des de la mediació realitzada pel president de Sud-àfrica, T. Mbeki, es van considerar vàlides. Aquesta sèrie de discussions pràcticament impossibilita la possibilitat de celebrar les eleccions en la data prevista. Per altra banda, els grups armats de la regió oest (UPERGO, AP-WE i FLGO) es van comprometre a iniciar el seu desarmament a partir del 24 d'agost.
Indonèsia	En el marc dels acords de pau, el grup armat d'oposició GAM va accedir a lliurar una quarta part del seu arsenal d'armament durant la segona setmana de setembre. Com a contrapartida, el Govern va complir el seu compromís de desmobilitzar 6.000 efectius dels seus FFAA.
Libèria	72.948 desmobilitzats han entrat en Programes de rehabilitació i reintegració, 35.448 dels quals en Programes pel PNUD. Aproximadament 26.000 persones estan a l'espera de formar part dels programes de rehabilitació i reintegració, però hi ha una falta de fons que ascendeix a 18,5 milions de dòlars, malgrat la contribució dels EUA amb 15 milions de dòlars, 9,5 de la Comissió Europea i 3,4 del govern suec.
RCA	Es va iniciar el desarmament a la província de Nana-Grébizi, al nord-oest del país. S'han identificat unes 300 persones a la zona que haurien d'entrar al programa de DDR pertanyents al PRAC. Des de l'UNDP es va advertir de l'existència d'un lapse de temps massa extens entre el desarmament i l'inici de la reintegració. A més, el Govern calcula que hi ha unes 50.000 armes lleugeres circulant il·legalment al país.
RD Congo	El Govern de Transició va mantenir la seva postura de desarmar de manera forçada els milicians rwandesos del FDLR que operen al país, després de la falta d'interès que el grup armat ha mostrat pel programa voluntari de Desmobilització i Repatriació. Tant el Secretari General de l'ONU com la MONUC hi van mostrar el seu suport. Aquesta missió de manteniment de la pau va designar 6 zones d'acantonament per als entre 13.000 i 15.000 excombatents rwandesos que s'esperaven en el Programa. Per altra banda, es va completar el DDR de 3.200 milicians a Mushaki (est del país). Els excombatents ja formen part de les noves FFAA i es desplegarà immediatament a la zona d'Ituri. Per altra banda, els antics combatents de l'ètnia hutu van manifestar la seva disposició a tornar al seu país d'origen, Rwanda. En canvi, 400 combatents del grup armat ugandès LRA van seguir ignorant les amenaces de patir greus conseqüències si no abandonen el país.
Sierra Leone	Des que el programa <i>Arms for Development</i> de PNUD es va iniciar l'any 2.003, 2.500 armes lleugeres han estat recol·lectades i 33 localitats n'han estat beneficiàries.

Cal esmentar a part el context d'**Haití**, on el general brasiler O. Texeira da Matta va substituir A. Ribeiro com a comandant de la força militar de la MINUSTAH. Mentrestant la comunitat internacional va continuar mostrant la seva preocupació per la situació de la seguretat, el Secretari General de l'ONU va demanar a diversos governs un **desplegament addicional d'efectius per a la MINUSTAH**, entre els quals Canadà, França i els EUA, que va aprovar una esmena per a **frenar la transferència d'armes lleugeres des dels EUA al govern d'Haití**, expressant la seva preocupació per la participació de la policia haitiana en la violència i els abusos de drets humans existents en el país. Per altra banda, El President interí, G. Latortue, va assegurar que **els efectius de les FAd'H haurien d'haver tingut un paper en la lluita contra els grups armats** que operen en els barris més marginals de Port-au-Prince, i va lamentar haver claudicat davant la pressió de la comunitat internacional per a deixar de treballar estretament amb qui ell va qualificar com els "combatents per a la llibertat" i amb alguns dels seus líders que han aparegut públicament. Des de la MINUSTAH es van reconèixer les **difficultats** amb les quals es troben per a portar a terme **operacions en l'àmbit urbà**, a causa del requeriment d'una elevada especialització.

A manera de conclusió, en l'àmbit de les armes lleugeres el trimestre ha estat clarament marcat per la **celebració de la Segona Biennal d'Estats**, tant per l'adhesió de nous països a una hipotètica implantació d'un **Tractat Internacional sobre el Comerç d'Armes**, com pel volum d'informació suscitada a la seva al voltant, ja sigui aportant xifres estadístiques com les manques en aquesta matèria. Malgrat els aparents esforços assolits fins al moment, són molts els reptes que queden per complir de cara a la **Conferència de Revisió** del Programa d'Acció de 2006, on s'hauria d'aprovar el Tractat ja comentat. Respecte als pròxims mesos, l'atenció podria tornar-se a focalitzar en aspectes de caràcter més regional, com pugui ser el **referèndum sobre el comerç d'armes al Brasil**, on sembla que s'aprovarà aquesta legislació, tal com indiquen les enquestes, així com per l'**evolució dels diferents programes de DDR**, els resultats dispars dels quals continuen mostrant-se com una font d'anàlisi d'estudi de cara a buscar el millor disseny d'aquest tipus de programes per a cada context en fase de construcció de pau.

Drets humans

- ❑ La reforma de la Comissió de Drets Humans va centrar gran part de l'atenció de les ONG de drets humans
- ❑ L'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans va realitzar una visita històrica a la Xina per a millorar la col·laboració entre l'Oficina i el Govern per a la promoció i la protecció dels drets humans en aquest país.
- ❑ Dos dels Grups de Treball de la Comissió de Drets Humans vinculen l'augment de les violacions dels drets humans a les polítiques adoptades en la lluita contra el terrorisme.

En el present capítol s'analitza la situació relativa als drets humans a partir del seguiment de les violacions de drets humans i de les llibertats fonamentals denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans (Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*, principalment) i per organitzacions internacionals i intergovernamentals, especialment a l'àmbit europeu i de Nacions Unides. Durant aquest tercer trimestre de l'any s'ha prestat una especial atenció als **Grups de Treball de la Comissió de Drets Humans** de Nacions Unides.

7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals

a) Aspectes destacats per les organitzacions no governamentals

Durant aquest trimestre, **Amnistia Internacional** i **Human Rights Watch** han centrat principalment les seves accions entorn del debat sobre la reforma **de l'ONU**, especialment el relatiu a la reforma de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides. Altres aspectes destacats per les ONG van ser la crisi oberta a **Zimbabwe** a causa de la política de desallotjaments massius de població per part del Govern, la commemoració del Dia Internacional dels Desapareguts i l'augment d'aquesta pràctica al **Nepal**, la visita de l'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans a la Xina, la condemna dels atemptats de **Londres** produïts el mes de juliol i els mecanismes de lluita contra la impunitat a Indonèsia i **Timor-Leste**. D'acord amb la informació procedent d'aquestes dues organitzacions sobre la situació dels drets humans a escala internacional en el trimestre es constaten greus violacions dels drets civils i polítics per part dels cossos de seguretat estatals a **41** països¹. Les denúncies continuen estant relacionades de forma directa amb la reculada en matèria de drets humans provocada per la imposició de lleis antiterroristes a escala mundial, sobretot a causa de la pràctica de la detenció arbitrària.

Segons aquestes dues organitzacions, prossegueix la conculcació de les **llibertats fonamentals** (denúncies a **31** països), especialment la llibertat de premsa, així com nombrosos casos de **detencions arbitràries** (denúncies a **14** països), **tortura i maltractament** (denúncies a **16** països). Es constata, així mateix, la contínua **fustigació a les minories i a les persones desplaçades i demandants d'asil** (denúncies a **17** i **7** països, respectivament) i la restricció de les seves llibertats i drets més fonamentals.

¹ Per a més informació sobre les violacions dels drets humans en aquests països vegeu les notícies publicades per ambdues organitzacions (entre juliol i setembre de 2005) recollides en la publicació trimestral *Semàfor de Drets Humans* n° 11 a <http://www.escolapau.org/programes/drets.htm>.

Dia Internacional dels Pobles Indígenes

En la commemoració del Dia internacional dels Pobles Indígenes, el 9 d'agost, AI va assenyalar que malgrat alguns progressos aconseguits en l'última dècada, els pobles indígenes de tot el món segueixen exposats a greus abusos perquè la majoria dels governs no han adoptat les mesures necessàries per a garantir la seva protecció, destacant la situació en països com el Brasil, Bangla Desh, Canadà, Kenya i Mèxic.

La qüestió de les violacions dels drets humans dels **menors** (denúncies a **8** països) i de les **dones**² són altres aspectes d'especial preocupació durant el trimestre. Totes aquestes violacions solen cometre's a més en un clima d'impunitat i de manca de garanties legals i jurídiques (aspecte preocupant en **15** països).

b) Aspectes destacats per les organitzacions internacionals i intergovernamentals

En l'àmbit europeu cal destacar els actes celebrats per part dels diferents òrgans de la UE amb motiu de la **commemoració del 10è aniversari de la matança de Srebrenica** a Bòsnia i Hercegovina en la qual van morir més de 7.000 persones, així com la denúncia per part de l'Assemblea **Parlamentària del Consell d'Europa** de l'augment del tràfic de menors a **Ucraïna**.

A escala internacional, en tant que els diversos òrgans i agències de **Nacions Unides** van continuar realitzant pronunciaments sobre la situació dels drets humans en **21** països³, (especialment la situació a **Zimbabwe, el Nepal i la Xina**) cal destacar que durant aquest trimestre la nova Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, L. Arbour, va portar a terme una missió històrica a la Xina per a consensuar un pla de treball amb aquest Govern de cara a la millora de la situació dels drets humans i de la seva col·laboració amb els mecanismes de la Comissió de Drets Humans, especialment la ratificació del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics. L. Arbour va destacar després de la seva missió al país que, gràcies al creixement econòmic, els drets econòmics i socials han rebut un impuls especialment en matèria d'esperança de vida, reducció de la mortalitat infantil i disminució de la taxa d'analfabetisme.

Durant aquest trimestre hi ha hagut nombroses reunions i sessions de diferents mecanismes de la Comissió, entre els quals el **Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial**, que ha apostat per treballar de forma urgent l'accés igualitari als sistemes de justícia, el Comitè encarregat de l'elaboració d'una Convenció sobre els drets de les persones amb alguna discapacitat que beneficiarà més de 600 milions de persones i dues reunions dels Grups de Treball més rellevants de la Comissió de Drets Humans. Mentrestant a Nacions Unides s'ha portat a terme el debat de la reforma d'aquest òrgan.

La reforma de la Comissió de Drets Humans

L'Alta Comissionada de Nacions Unides per als Drets Humans, L. Arbour, va expressar la seva satisfacció pel suport rebut de l'Assemblea General de l'ONU per a establir un Consell de Drets Humans independent i amb major capacitat d'acció que la Comissió de Drets Humans. L. Arbour va instar l'organització a identificar els drets humans com un dels seus tres pilars bàsics (juntament amb el desenvolupament i la seguretat): reconèixer la responsabilitat de protegir a la població dels genocidis, crims de guerra, neteja ètnica i crims contra la humanitat; doblar l'actual pressupost de l'Oficina de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per als drets humans; ampliar la cooperació amb el Consell de Seguretat de l'ONU i, finalment, reafirmar la importància de protegir els grups més vulnerables (dones, minories, pobles indígenes, menors, persones desplaçades, refugiats i persones amb discapacitat). Malgrat això, la majoria d'ONG de drets humans considera que el projecte no compleix amb les seves expectatives de millora.

² Per a ampliar informació sobre la situació dels drets humans de la dona, vegeu el capítol 9 sobre la dimensió de gènere en la construcció de pau.

³ Per a més informació sobre la tasca dels experts en drets humans durant el trimestre, vegeu <http://www.escolapau.org/castellà/antenacomision>.

7.2. Els Grups de Treball de la Comissió de Drets Humans

Durant aquest trimestre la celebració de la **4a sessió del Grup de Treball per a l'establiment d'un instrument normatiu per a la protecció de totes les persones de les desaparicions forçades** (Ginebra, 12 i 23 de setembre de 2005) i del **43è període de sessions del Grup de Treball sobre Detencions Arbitràries** (Ginebra, 29 d'agost al 2 de setembre) han constatat l'impacte **que les polítiques antiterroristes tenen en l'augment d'aquestes pràctiques**, que suposen una greu violació dels drets civils i polítics més bàsics.

Què són els Grups de Treball?

Els Grups de Treball són un equip d'experts independents en drets humans que, a iniciativa de la Comissió, treballen aspectes en matèria de drets humans que han de desenvolupar-se més enllà de les normes existents per a plantar cara a inquietuds noves o que estan adquirint una importància creixent. En l'actualitat, la Comissió està millorant les salvaguardes contra la tortura i altres tractaments cruels o inhumans a les persones detingudes (mitjançant visites preventives als llocs de detenció) i promovent els drets dels pobles indígenes. Unes altres qüestions que actualment estudien els grups de treball de la Comissió són el dret al desenvolupament i els programes d'ajustament estructural i els drets humans. Si les reclamacions presentades per particulars o organitzacions al Grup de Treball de la Subcomissió sobre les Comunicacions revelen greus violacions dels drets humans en un país, aquest pot assenyal·lar l'assumpte a l'atenció del Grup de Treball sobre Situacions de la Comissió i a la mateixa Comissió.

Els actuals Grups de Treball establerts per la Comissió són:

- El Grup de Treball entre períodes de sessions, de composició oberta, encarregat d'elaborar un projecte d'instrument normatiu jurídicament vinculant per a la **protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades**;
- El Grup de Treball encarregat d'elaborar un projecte de **declaració sobre els drets dels pobles indígenes**;
- El Grup de Treball de composició oberta de la Comissió amb la intenció d'estudiar les opcions relatives a l'elaboració d'un **protocol facultatiu del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals**;
- El Grup de Treball sobre la **Detenció Arbitrària**;
- El Grup de Treball de composició oberta sobre el dret **al desenvolupament**;
- El Grup de Treball sobre **Situacions**;
- El Grup de Treball d'Experts sobre les persones **d'ascendència africana**;
- El Grup de Treball Intergovernamental sobre l'aplicació efectiva de la **Declaració i Programa d'Acció de Durban**.

* El Grup de Treball de Situacions és un grup obert a qualsevol tema que pugui ser d'interès o rellevant en un moment puntual.

a) El Grup de Treball sobre Desaparicions Forçades

Aquest Grup de Treball va ser creat mitjançant la resolució 1980/20 de la Comissió de Drets Humans del 29 de febrer de 1980. El Grup de Treball sobre les Desaparicions Forçades o Involuntàries va ser el primer mecanisme temàtic de drets humans de les Nacions Unides que va rebre un mandat mundial. Des de la seva creació, el Grup de Treball ha tramitat més de 50.000 casos individuals a governs de més de 90 països (dels quals més de 41.000 encara no han estat resolts).

Durant el 4t període de sessions d'aquest Grup de Treball relatiu a l'establiment d'un document vinculant per a la protecció de les persones de les desaparicions forçades també s'ha realitzat un debat exhaustiu de l'impacte de les mesures antiterroristes en la pràctica de les desaparicions forçades, que van augmentar de forma considerable el 2004. En el període que s'examinava el Grup de Treball va transmetre 595 nous casos de desaparició als governs de 20 països. Aquestes xifres representen gairebé el triple dels casos registrats l'any 2003, i els casos més significatius són **Colòmbia i el Nepal**.

La problemàtica de les desaparicions forçades

Encara que el mandat del Grup de Treball es va inspirar al principi en la necessitat d'ocupar-se de les desaparicions heretades dels governs autoritaris de l'Amèrica Llatina, la desaparició ha passat a ser un fenomen mundial.

El més freqüent avui dia és que les desaparicions a gran escala es produeixen en aquells Estats que es veuen afligits per conflictes armats interns, com Colòmbia, el Nepal, Txetxènia (Rússia) i el Sudan. En altres països, la repressió dels oponents polítics ha causat centenars de casos de desaparicions; és el cas d'Algèria, les Filipines i l'Iran. Altres països, submergits en processos de justícia transicional durant diverses dècades, continuen adoptant mesures per a esclarir aquests casos, com l'Argentina i Xile. El Grup de Treball preveu que en els pròxims anys podria començar a rebre un gran nombre de denúncies de desaparicions, especialment d'Àfrica, produïdes arran dels conflictes armats oberts a la regió. Però precisament una de les tasques encomanades al Grup de Treball és establir una definició clara d'aquesta pràctica de cara a la redacció d'una Convenció vinculant.

El Grup de Treball va expressar la seva màxima preocupació davant el fet que un nombre d'Estats cada vegada més elevat estigui aprofitant les seves activitats de lluita contra el terrorisme com a excusa per a incomplir les seves obligacions internacionals en matèria de drets humans ja que els Estats s'han atorgat el dret a detenir en secret algunes persones, convertint-les així en víctimes de desaparicions forçades, o a disminuir els seus drets a recórrer als tribunals quan són acusades de participació en activitats terroristes.

Dia Internacional dels Desapareguts

Amb motiu del "Dia Internacional dels Desapareguts", el 27 d'agost de 2005, es va publicar un comunicat de premsa en nom del Grup de Treball en el qual aquest va manifestar la seva preocupació per l'augment dels casos de desaparició forçada al Nepal que va registrar 136 denúncies durant 2004 i lamentant el paper que juguen nombroses amnisties en els processos de pau que posen en perill l'esclarament de la veritat i del parador d'aquestes persones, destacant el cas d'Algèria.

b) El Grup de Treball sobre Detenció Arbitrària

El Grup de Treball sobre Detenció Arbitrària va ser establert en virtut de la resolució 1991/42 de la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides amb la funció d'investigar els suposats casos de privació arbitrària de llibertat, conforme les normes consagrades a la Declaració Universal de Drets Humans i amb els instruments internacionals pertinents adoptats pels Estats. El 2004, el Grup de Treball va aprovar 25 opinions relatives a 51 persones en 17 països.

Què es considera una detenció arbitrària?

Milers de persones estan sotmeses a aquesta pràctica cada any a causa de quatre motius principalment:

- **Perquè han exercit un dels seus drets fonamentals garantits** en els tractats internacionals (com el seu dret a la llibertat d'opinió i d'expressió, el dret a la llibertat d'associació, o el dret a sortir del propi país i de tornar-hi, proclamats a la Declaració Universal de Drets Humans);
- **Perquè, no podent beneficiar-se de les garanties fonamentals al dret a un judici imparcial, han estat detingudes sense que es dicti una ordre d'arrest**, sense ser acusades ni jutjades per una autoritat judicial independent, o sense tenir accés a un advocat. De vegades es manté els detinguts en règim d'incomunicació durant diversos mesos o anys, o fins i tot indefinidament;
- **A causa del fet que segueixen detingudes encara que s'hagi complert la mesura o sanció** que se'ls havia aplicat;
- **A causa de la pràctica** cada vegada més difosa i preocupant **de la detenció administrativa**, sobretot en el cas de persones que intenten obtenir asil o com a conseqüència de l'adopció de mesures de lluita contra el terrorisme.

Durant el 43è període de sessions del Grup de Treball sobre la Detenció Arbitrària s'ha destacat de forma preocupant **l'ús freqüent de diverses formes de detenció administrativa**, que comporta restriccions dels drets fonamentals, a causa de la promulgació de lleis de lluita contra el terrorisme o de seguretat interna. Aquest tipus de detenció administrativa, que sol ser també clandestina, està destinada a eludir els terminis legals prescrits per a la custòdia policial i

la presó preventiva i a privar les persones en qüestió de les garanties judicials que es reconeixen a totes les persones sospitoses o acusades d'haver comès un delictes.

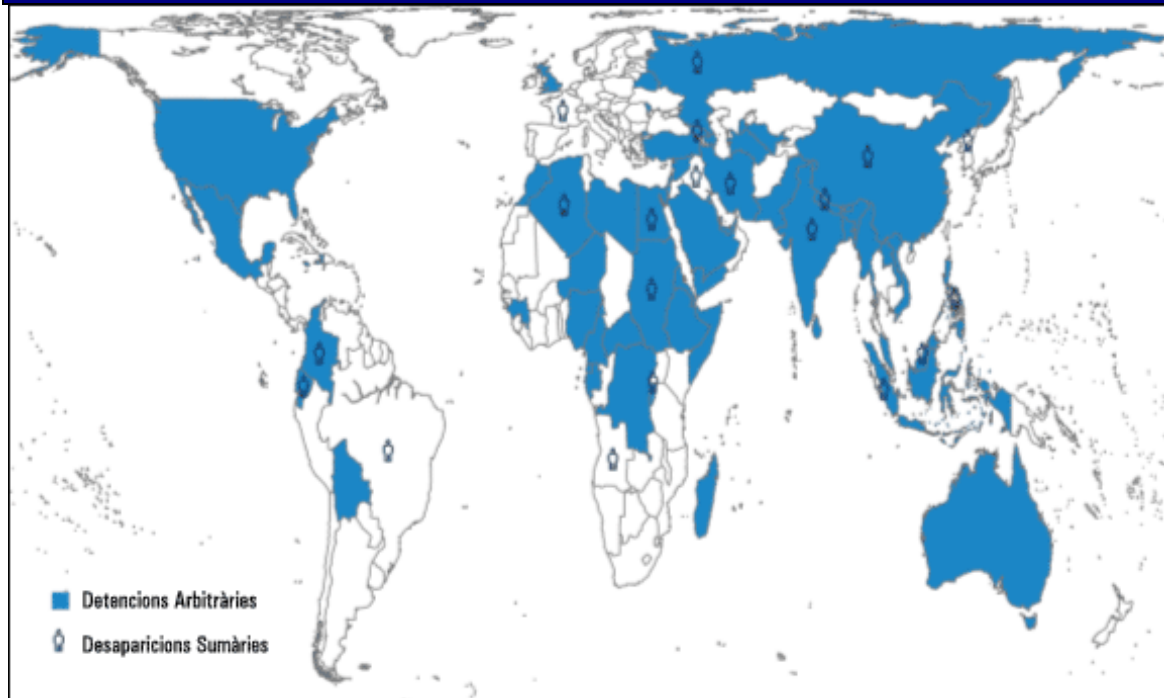
En altres països, les lleis recentment promulgades contenen **definicions de terrorisme** tan àmplies o vagues que comporten un perill substancial de poder ser utilitzades per a reprimir a l'oposició política legítima o un altre tipus de dissidents. El perill d'abús que suposen tals definicions de terrorisme s'agreuja quan el delictes és punible amb la pena de mort o amb cadena perpètua. El Grup de Treball considera que aquesta nova tendència a la detenció administrativa, el màxim exponent de la qual és la situació de les persones vinculades a la xarxa Al-Qaeda detingudes a Guantánamo, especialment dels estrangers, està cobrant força enmig del consens general, i deplora la propensió abusiva a equiparar el terrorisme a les persones estrangeres, en particular als refugiats i a les persones que sol·liciten asil.

En les seves visites als centres de detenció, el Grup de Treball va poder constatar que amb freqüència les persones privades de llibertat durant els procediments penals estan recloses en condicions que són incompatibles amb la dignitat humana i que poden constituir un tracte inhumà o degradant. Si bé no entra dintre del mandat del Grup avaluar les condicions de reclusió, aquest no pot passar per alt el fet que aquestes condicions repercuteixen de manera adversa en l'exercici de drets que sí que estan directament relacionats amb la seva funció.

C) Recomanacions dels Grups de Treball

Davant l'impacte que les mesures antiterroristes han tingut sobre els drets humans, aquests Grups de Treball han assenyalat una sèrie de recomanacions per a evitar que els Estats hi continuïn incorrent.

Mapa 7.1 Països als quals els Grups de Treball de Detencions Arbitràries i/o de Desaparicions Sumàries han enviat algun tipus de comunicació sobre casos denunciats el 2004.

- **Grup de Treball sobre Desaparicions Forçades**

- a) L'existència de centres de detenció secrets és una qüestió especialment greu que sol conduir a desaparicions. Per això el Grup de Treball insta tots els Governos que facilitin a les famílies tota la informació disponible sobre la ubicació de qualsevol persona empresonada o detinguda independentment de quines en siguin les raons.
- b) La pràctica de les deportacions a països no segurs provoca en molts casos la desaparició sumària d'aquestes persones en arribar als seus llocs d'origen, fet que s'hauria d'evitar ja que incompleix la normativa internacional.

- **Grup de Treball sobre Detencions Arbitràries**

- c) En adoptar mesures legítimes per a combatre el terrorisme, els Estats han de tenir presents les salvaguardes efectives contra la privació de llibertat que són unes fites clau en matèria de drets humans.
- d) La detenció en comunicació indeterminada pot facilitar la pràctica de la tortura i, en conseqüència, el Grup de Treball opina que el dret a no ser sotmès a una detenció indeterminada en règim d'incomunicació no pot ser revocat i recomana als Estats revisar la seva legislació tenint en compte aquest principi.
- e) El Grup recorda que les normes internacionals de drets humans reconeixen diversos drets específics a les persones privades de llibertat per sospitar-se que han participat en un delictes. Aquestes garanties s'apliquen en tots els casos, s'hagin o no formalitzat tals sospites en acusacions penals.
- f) En els països en els quals no existeixen mitjans eficaços per a impugnar una detenció, un arrest o qualsevol forma de privació de llibertat, cal introduir-se un recurs judicial eficaç contra qualsevol forma de privació de llibertat il·lícita o arbitrària.

A manera de **conclusió**, es pot establir que tant des del seguiment de la conjuntura mundial de drets humans com des dels treballs de la Comissió de Drets Humans i dels seus Grups de Treball, es fa palpable la **importància de la creació de mecanismes de seguiment específic en matèria de drets humans en l'àmbit internacional**, que malgrat el transcurs dels anys, semblen reprendre pes a l'actualitat arran de les mesures adoptades a escala internacional en la lluita contra el terrorisme. És gràcies a aquesta tasca continuada que s'aconsegueix avançar tant en la protecció com en la supervisió dels drets humans a escala mundial alertant així tots els agents implicats de canvis de tendència importants com el que avui dia s'esdevé.

Desenvolupament

- ❑ Un informe sobre els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni vinculats amb la salut adverteix sobre el lent avenç que pateixen i assenyala que petites millores en el finançament dels sistemes sanitaris podrien evitar la mort de milions de persones cada any.
- ❑ Diversos informes alerten que, malgrat el creixement econòmic experimentat l'última dècada, les desigualtats econòmiques s'han aguditzat tant a escala internacional com també en l'interior de molts països.
- ❑ Nacions Unides va instar la comunitat internacional a redoblar el seu compromís amb l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació (en 2006) i amb la Dècada "Water for Life".
- ❑ Nacions Unides va criticar l'escassetat de recursos del Fons Global contra el VIH/SIDA, la tuberculosi i la malària i va denunciar la falta de mitjans per a investigació mèdica.
- ❑ Es va llançar oficialment el Partenariat per a la Salut Materna, Infantil i Neonatal amb el principal objectiu de millorar les condicions sanitàries dels tres col·lectius esmentats. Cada any moren unes 500.000 dones per causes relacionades amb el part o l'embaràs i uns 11 milions de menors per causes evitables.
- ❑ La Cimera del Mil·lenni + 5 va concloure amb un acord de mínims molt allunyat de les expectatives que havien generat l'eventual reforma del sistema de Nacions Unides i l'esperat acord sobre com avançar decisivament cap als ODM.

En aquest apartat s'analitzen alguns dels principals aspectes de l'agenda de desenvolupament esdevinguts durant el trimestre. En una primera part s'utilitza la matriu dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni¹ (ODM) per a classificar aquests aspectes, mentre que en una segona part es fa una anàlisi una mica més extensa d'altres qüestions que, o bé no s'emmarquen dintre dels ODM o bé requereixen d'un major aprofundiment.

Taula 8.1. Fets més rellevants en relació amb els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

META ²	ESDEVENIM ENT/ INFORME	ASPECTES A DESTACAR
POBRESA i FAM (1 i 2)	Informe del Departament d'Assumptes Econòmics i Socials de l'ONU	• Denuncia que, malgrat les taxes de creixement econòmic sense precedents i la constant millora dels nivells de vida, durant l'última dècada s'han incrementat les desigualtats econòmiques i socials. El 80% del PIB mundial es troba en mans de 1.000 milions de persones que viuen en els països industrialitzats. • Els principals factors de la creixent desigualtat són les dificultats d'accés a l'assistència sanitària i a l'educació, l'economia submergida o l'escassa qualificació laboral. A més, es destaca que existeix un traspàs de la pobresa entre generacions.
	Informe de la FAO, el PMA i FIDA en la reunió anual de l'ECOSOC	• Insta la comunitat internacional a redoblar els seus esforços en agricultura i desenvolupament rural com a principal estratègia per a reduir la pobresa i la desnutrició a escala local, ja que la immensa majoria de les persones que pateixen aquests fenòmens viuen en àrees rurals i tenen l'agricultura com a principal font de subsistència. • L'informe assenyala la necessitat d'oferir incentius als països empobrits, en el marc del Protocol de Kyoto, per a reduir les altes taxes de desforestació i erosió.
EDUCAC. (4 i 5)	Conferència sobre educació i desenvolupament a Adis Abbaba	• Durant l'esdeveniment es va assenyalar que l'educació és la millor estratègia de reducció de la pobresa a Àfrica, ja que es va constatar la correlació existent entre l'analfabetisme i la pobresa, la fam, la inseguretat alimentària, les males condicions sanitàries i la impossibilitat de millorar les condicions de vida. A més, també es va posar èmfasi a assistir tecnològicament les iniciatives productives a comunitats rurals.
SALUT MATERNA (6)	Llançament Partenariat per a la Salut Materna, Infantil i Neonatal	• La iniciativa agrupa a distints organismes internacionals (UNFPA, ONUSIDA, UNICEF, el BM o la OMS) i a professionals de la salut. Cada any moren unes 500.000 dones per causes relacionades amb el part o l'embaràs i uns 11 milions de menors per malalties evitables. • Es calcula que amb l'aplicació i ampliació de tractaments econòmicament assequibles, es podria evitar la mort de set milions de persones cada any.

¹ Per a consultar els objectius i les metes de desenvolupament del Mil·lenni, vegeu <http://www.un.org/millenniumgoals> o remeteu-vos al Baròmetre núm. 1: <http://www.pangea.org/unescopabarometredesenvolupament.pdf>.

² En aquest quadre s'utilitzen les 18 metes en les quals es desglossen els vuit Objectius del Mil·lenni.

VIH/SIDA (7)	Conferència sobre la lluita contra el VIH/SIDA en la regió de l'Àsia i el Pacífic	• L'esdeveniment va reunir a Kobe (Japó) representants de governs i organismes internacionals i experts sobre la matèria per a abordar específicament l'impacte de la pandèmia en els menors. Així, la malaltia ja ha provocat més de 1,5 milions d'orfes en la regió, amb les subsegüents conseqüències que això té sobre l'accés dels esmentats menors a l'educació, la salut i els serveis bàsics. • Es calcula que 121.000 menor més estan infectats (47.000 dels quals en l'últim any), que només una ínfima part dels 35.000 menors que ho requeririen tenen accés a tractaments antiretrovirals i que alguns països de la regió encara no han desenvolupat les estratègies de prevenció adequades de lluita contra el VIH/SIDA.
	Conferència Internacional per a una Vacuna del VIH/SIDA a Montreal	• L'Enviat Especial de Nacions Unides per al VIH/SANADA a l'Àfrica, S. Lewis, va criticar l'escassetat de recursos que es dediquen a la investigació mèdica i va instar els professionals del sector que exigeixin un major suport i finançament de les autoritats competents. • S. Lewis va assenyalar que els fons que el G-8 va decidir recentment dedicar a la condonació de deute a l'Iraq i l'Àfrica ha estat una de les causes del dèficit de finançament que sofreix el Fons Global contra el VIH/SIDA, la tuberculosi i la malària, calculat en uns 3.300 milions de dòlars per als pròxims dos anys.
MALALTIES GREUS (8)	Conferència afavorida pel fons Global contra el VIH/SIDA, la tuberculosi i la malària	• Durant la conferència, celebrada a Londres, els donants es van comprometre a desemborsar uns 4.000 milions de dòlars per als pròxims dos anys perquè el Fons pugui seguir desenvolupant la feina de casa. A més, també es va anunciar que en el pròxim mes de juny es portarà a terme una altra conferència semblant amb l'objectiu d'arribar als 7.000 milions que es calculen necessaris per a 2006 i 2007. • El Fons, creat fa tres anys a iniciativa del Secretari General de l'ONU, porta a terme activitats en 127 països i fins al moment ha proveït tractament per a 220.000 persones amb VIH/SIDA, 600.000 amb tuberculosi i 1,1 milions amb malària.
MEDI AMBIENT (9)	Informe del PNUD, el PNUMA, el BM i el centre d'investigació WRI	• L'informe assenyala que una gestió apropiada dels recursos naturals a escala local pot ser en la majoria d'ocasions una de les millors estratègies de lluita contra la pobresa i presenta nombrosos casos reeixits de comunitats locals que s'han desenvolupat enormement gràcies al denominat "<i>environmental income</i>". • Els màxims responsables dels organismes esmentats insten la comunitat internacional a prendre en compte les reflexions i recomanacions de l'informe i a discutir-les en el marc de la Cimera del Mil·lenni + 5.
	Informe del Secretari General de l'ONU sobre la desertificació	• Insta la comunitat internacional a redoblar el seu compromís amb l'Any Internacional dels Deserts i la Desertificació, que se celebrarà el 2006 i que preveu nombroses activitats per a conscienciar sobre la importància, els riscos i els reptes d'aquest creixent fenomen, per a protegir la biodiversitat dels deserts i per a protegir el coneixement tradicional d'aquelles comunitats afectades per la desertificació. • Es calcula que les denominades terres seques, en les quals viuen uns 2.000 milions de persones, constitueixen un 41% de la superfície del planeta i que entre un 10 i un 20% d'aquestes estan degradades o són improductives.
	Informe conjunt del PNUMA i la <i>World Conservation Union</i> sobre l'aigua	• Assenyala que la desforestació, l'ús insostenible de la terra i la construcció d'infraestructures a l'Àsia en els últims 40 anys (especialment a l'Índia i la Xina) incrementen substantivament el risc de sequera i inundacions en el continent. • Actualment la meitat de les regions muntanyenques de l'Àsia estan afectades per infraestructures de desenvolupament i el percentatge pot incrementar-se fins al 70% si es mantenen les tendències actuals. • A la Xina, on 300 milions de persones depenen de l'aigua de les glaceres per a la seva supervivència, es calcula que un 7% de les glaceres està desapareixent cada any i que per a 2050 més d'un 60% podria haver-se fos.
AIGUA (10)	Crida del Secretari General de l'ONU	• Insta la comunitat internacional a redoblar els seus esforços en la difusió i finançament de la Dècada "<i>Water for Life</i>" (que pretén impulsar la gestió sostenible dels recursos aqüífers) i insta els Estats a elaborar estratègies nacionals sobre la matèria i a altres actors (com ONG o organitzacions internacionals i regionals) a establir marcs de cooperació transnacionals. • Aquesta és la segona dècada que les Nacions Unides dediquen a l'aigua, després de la Dècada Internacional per a l'Aigua Potable i el Sanejament (1981-1990)
LDC (13)	Informe del PNUD	• Adverteix sobre la necessitat i la urgència d'enfortir la lluita contra el VIH/SIDA en aquests països, en els quals hi ha 11 milions de persones infectades i en els quals, en alguns casos, l'esperança de vida ha disminuït fins als 39 anys. A més, l'impacte de la pandèmia es veu sobredimensionament per l'enorme vulnerabilitat d'aquests països. • L'informe apunta la importància de reduir l'estoc de deute extern (que en molts d'aquests països és insostenible) i de garantir una participació activa de la població a nivell comunitari.

Altres aspectes de l'agenda de desenvolupament

En aquest apartat s'analitza breument un informe sobre l'estat dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni vinculats a la salut i es presenten algunes reflexions sobre la relació entre la desigualtat i els conflictes armats.

a) Els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

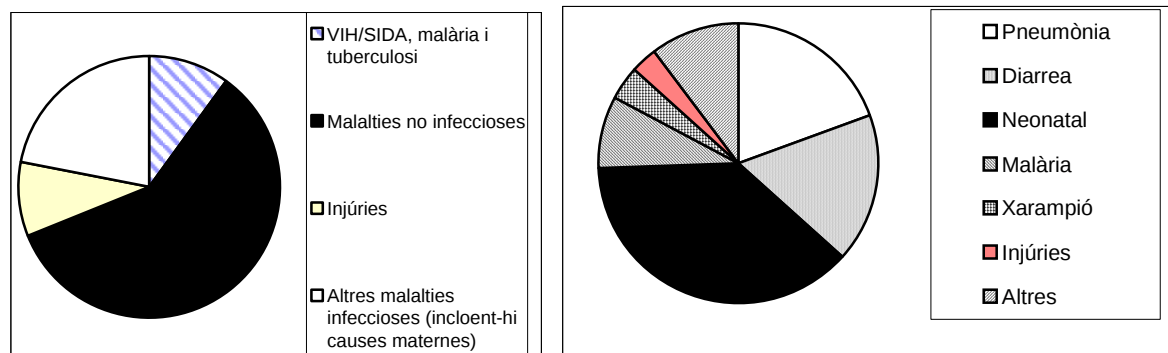
L'OMS va presentar l'informe "La salut i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni"³, en què adverteix sobre els lents avenços que presenten la majoria de les vuit metes dels ODM vinculades amb la salut, en què avança alguns dels principals reptes sanitaris dels pròxims anys i en què proposa algunes mesures (d'urgència i a mig termini) per a revertir les tendències actuals.

Taula 8.2. L'estat dels ODM vinculats a la salut

Objectiu 1: Eradicar extrema pobresa i fam	815 milions de persones pateixen fam en els països empobrits. - La malnutrició és parcialment responsable de gairebé la meitat de la mortalitat infantil. 150 milions menors de cinc anys pateixen malnutrició.
Objectiu 4: Reduir la mortalitat infantil	10,6 milions de menors de cinc anys moren cada any. - Si persisteixen les tendències actuals, no s'assoliran ni llunyanament els ODM.
Objectiu 5: Millorar la salut materna	- Unes 500.000 dones moren cada any per causes vinculades amb l'embaràs. - El risc de mortalitat per causes vinculades amb la maternitat és d'1 entre 16 en alguns països, mentre que en els països industrialitzats és d'1 entre 2.800.
Objectiu 6: Lluitar contra el VIH/SIDA, malària i altres malalties	- El VIH/SIDA és la primera causa de mortalitat a l'Àfrica i la quarta a escala global. A finals de 2004, 39 milions de persones estaven infectades i 3,1 milions de persones havien mort durant l'any. - La malària provoca la mort de com a mínim un milió de persones cada any. S'estima que la malària greu afecta uns 500 milions de persones. - La tuberculosi mata 1,7 milions de persones cada any. El 2003 es van detectar 8,8 milions de nous casos, especialment a l'Àfrica Subsahariana.

Un dels aspectes més rellevants de l'informe és la insistència que una **millora** significativa dels **sistemes de salut** (finançament i adequada dotació de recursos humans i materials) i l'ampliació **en l'accés als serveis sanitaris evitaria la mort de milions de persones cada any**. L'informe assenyala que la inexistència, les deficiències o l'estat ruïnós dels sistemes sanitaris de molts països expliquen en bona mesura l'altíssim nombre de morts evitables, entre les quals es compten, cada any, les d'11 milions de menors, les de més d'un milió de persones afectades per malària o més de mig milió de dones per causes vinculades amb l'embaràs i el part. Tal com assenyala el Director General de l'OMS, actualment es disposa de tractaments i tecnologia adequades a un cost assequible. El problema és subministrar a temps i en les quantitats adequades el personal, els medicaments i la informació a les persones que ho necessiten.

Gràfic 8.1. Causes de mortalitat a escala mundial el 2002 (esquerra) i principals causes de mortalitat entre els menors de cinc anys el 2002-03 (dreta)

³ Vegi's <http://www.who.int/mdg/és/>

Font: OMS, *La salut i els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni*

Del Gràfic 8.1 cal destacar que la mortalitat total en l'any 2002 va ser de 57 milions de persones, bona part de les quals serien evitables amb petits increments financers en els sistemes de salut. Del Gràfic 8.2 val destacar que sis malalties concentren el 90% de la mortalitat infantil i que la desnutrició és responsable parcial del 53% d'aquesta mortalitat.

Finalment, alguns dels principals **reptes** que identifica l'OMS per als pròxims anys són l'augment de la morbiditat de les malalties no infeccioses en els països empobrits; la denominada **“transició de la nutrició”** (adopció d'hàbits alimentosos pocs saludables en països empobrits); l'accés **universal a la salut reproductiva i sexual** (en aplicació dels acords de la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament del Caire) o els **efectes de la globalització en la propagació de malalties**.

b) Les vinculacions entre desigualtat i conflicte armat

Durant el trimestre s'han fet públics dos informes⁴ que analitzen de forma àmplia i generalista la relació entre desenvolupament i violència i que alhora aborden tangencialment el vincle entre els conflictes armats i la desigualtat. Si bé l'interès real d'ambdós informes resideix més en el moment estratègicament idoni de la seva publicació (setmanes abans de l'inici de la Cimera del Mil·lenni + 5) que en les aportacions i innovacions teòriques que s'hi realitzen, la veritat és que ambdós documents sintetitzen bé la literatura existent fins al moment, permeten intuir el substrat ideològic i acadèmic de l'acció de Nacions Unides sobre la matèria en els pròxims anys i il·lustren de manera especialment pedagògica els **costos, els danys i els efectes dels conflictes armats sobre el desenvolupament humà** (i més concretament sobre l'avenç cap als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni). Tal com assevera l'informe del PNUD, *“el conflicte armat és una de les rutes més segures i ràpides per a arribar al nivell més baix de l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) - i és un dels indicadors més potents d'una permanència perllongada en aquesta situació”*⁵.

Algunes vinculacions entre el desenvolupament humà i els conflictes armats

- 22 dels 32 països amb menor *IDH han sofert algun conflicte armat durant els anys 90
- Nou dels deu països amb l' *IDH més baix van experimentar conflictes armats durant algun moment en la dècada dels 90
- Set dels 10 amb menor PIB *per *capita han sofert conflictes armats en els últims anys.
- Cinc dels 10 països amb menor esperança de vida han sofert conflictes armats en els últims 15 anys.
- Vuit dels 10 països amb la taxes d'escolaritat primària més baixa van experimentar conflictes armats en algun moment durant la dècada dels 90
- Nou dels 18 països l' *IDH dels quals va disminuir durant la dècada dels 90 van experimentar conflictes armats en el mateix període.

Font: PNUD, Informe sobre Desenvolupament Humà 2005.

La desigualtat com a causa dels conflictes armats?

Els nombrosos **estudis**⁶ que en les últimes dècades han abordat el denominat nexa desigualtat-conflicte armat **no han aconseguit demostrar fins al moment que existeixi una correlació significativa i estable de causalitat entre el grau de desigualtat i el risc de sofrir un conflicte armat**. Si bé s'ha conclòs amb plausibilitat que l'existència i prolongació dels conflictes armats tenen un efecte contundent en l'agudització de la desigualtat i que la desigualtat en si mateixa pot i acostuma a ser un símptoma inequívoc de la creixent desestructuració dels sistemes d'integració social, alguns estudis recents⁷ (fins i tot afavorits pel BM) han evidenciat empíricament que la desigualtat no incrementa el risc de sofrir conflictes armats, això és, que la desigualtat és una variable irrellevant en la

⁴ Vegeu Nacions Unides, *Informe sobre la situació social en el món 2005: el dilema de la desigualtat*, a <http://www.un.org/esa/socdev/rwssmedia/2005cd-docs/fullreport05.htm> i PNUD, *Informe sobre Desenvolupament Humà 2005*, a <http://hdr.undp.org/reports/global/2005/espanol/>

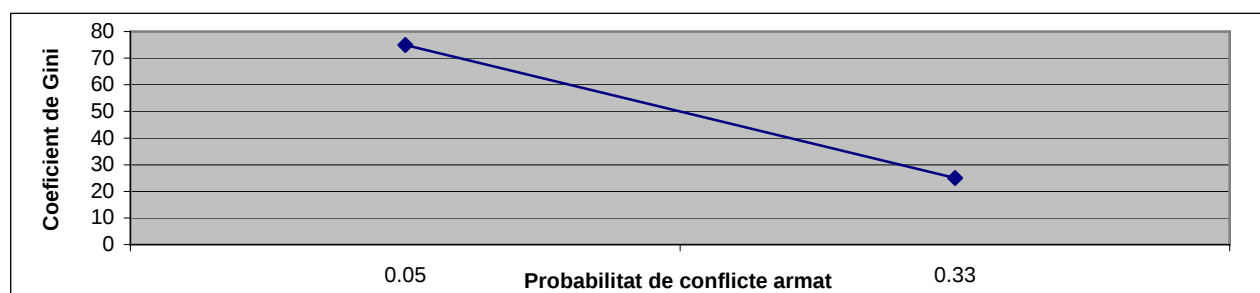
⁵ PNUD, *op. cit.*, p. 176.

⁶ Per a una síntesi d'aquesta bibliografia, vegeu Gudrun, Ø., *Horizontal Inequalities and Civil War. Do Ethnic Group Inequalities Influence the Risk of Domestic Armed Conflict?*, Norwegian University of Science and Technology i PRIO, agost de 2003.

⁷ Vegeu Collier, P. i Hoeffler, A., *Greed and Grievance in Civil War*, World Bank, 2002, en <http://www.worldbank.org/research/>

causalitat dels conflictes. Fins i tot hi ha algunes sèries numèriques⁸ (vegeu gràfic 8.4) que conclouen que la relació entre la desigualtat (en aquest cas mesurada a través del coeficient de Gini⁹) i la probabilitat d'incidència de conflicte armat és inversament proporcional: els països amb major desigualtat (coeficient de Gini 75) tenen un 85% menys de possibilitats de sofrir un conflicte armat que països amb menors índexs de desigualtat (coeficient de Gini 25). Igualment, altres autors han especulat sobre la relació directament proporcional entre l'ingrés per capita i la probabilitat de conflicte armat quan assenyalen que “en un país amb un PNB per capita de 250 dòlars, la probabilitat que s'origini un conflicte armat (en un període de 5 anys) és del 15%, mentre que la probabilitat es redueix a la meitat en un país amb un PNB per capita de 600 dòlars, i altra vegada es redueix a la meitat (això és, un 4%) amb un PNB per capita de 1.250 dòlars.”¹⁰ Precisament perquè aquestes últimes conclusions són antagoniques i fins i tot contradictòries entre si i amb aquelles publicades en altres estudis, es pot anticipar que **no existeix un acord generalitzat** sobre com les diferències econòmiques entre individus influeixen en l'emergència d'un conflicte armat.

Gràfic 8.3. Un dels models sobre la relació entre desigualtat i conflicte armat

D'acord amb el que s'apuntava anteriorment, les conclusions que es poden extreure de la taula següent (8.3) tampoc són determinants. Observeu que els coeficients de Gini dels països en conflicte armat no es compten entre els més elevats del món i que només el 38% dels països analitzats presenten índexs de desigualtat majors al 0,40 del coeficient de Gini, un percentatge que no permet establir relacions de causalitat significatives. Quant a les situacions de tensió i disputes d'alt risc¹¹, el percentatge de contextos que superen l'esmentat 0,40 és pràcticament el mateix (37%).

Taula 8.3. Desigualtat i conflicte armat

País	Coeficient de Gini	País	Coeficient de Gini
Algèria	35,3	Afganistan	--
Burundi	33,3	Filipines	46,1
Côte d'Ivoire	44,6	Índia	32,5
Nigèria	50,6	Indonèsia	34,3
RD Congo	--	Nepal	36,7
Somàlia	--	Sri Lanka	33,2
Sudan	--	Tailàndia	43,2
Uganda	43,0	Iraq	--
Colòmbia	57,6	Israel/Palestina	35,5/--
		Rússia, Fed. de	31,0

Així les coses, es podria pensar que la literatura i l'anàlisi sobre el vincle entre desigualtat i conflicte armat ha arribat a un atzucac teòric en el qual s'intueix algun tipus de vincle entre ambdós fenòmens però en el qual aquest tampoc es pot evidenciar empíricament i ni tan sols se'n pot explicar el sentit i l'abast. No obstant això, en **els últims anys** han aparegut una sèrie de crítiques¹² **cap a la concepció**

⁸ Gudrun, Ø., *Op. Cit.*

⁹ El Coeficient de Gini mesura el grau de desigualtat en els ingressos o el consum entre la població d'un país. El valor 0 representaria la igualtat perfecta i el 100, la desigualtat total.

¹⁰ Nacions Unides, *Op. Cit.*, p. 92.

¹¹ Els països que superaven el 0,40 en el coeficient de Gini són Bolívia, Equador, Filipines, Guatemala, Guinea, Guinea Bissau, Mèxic, Perú, R. Centreafricana, Turkmenistan i Zimbabwe.

¹² Referent a això, cal destacar els treballs d'Amartya Sen de principis dels anys 90, especialment Sen, A., *Inequality Reexamined*, Nova York: Clarendon, 1992, i *On Economic Inequality*. Oxford: Clarendon, 1992. Igualment, vegeu Stewart, F., *Horizontal Inequalities: A Neglected Dimension of Development*, Working Paper Number 81, University of Oxford, 2002.

de desigualtat i el mètode d'operativitzar-la que s'ha utilitzat en la majoria dels esmentats estudis. Aquestes crítiques se centren principalment en **l'enfocament economicista i individualista que presenten les concepcions de desigualtat representades a partir del coeficient de Gini** i alhora proposen un **concepte molt més ampli i multidimensional de la desigualtat** tant pel que fa als **subjectes** de la mateixa (no només individus sinó grups o territoris) com també al **tipus** de desigualtat (no només en l'ingrés o en el consum sinó també en la distribució de l'accés al poder o als recursos socials i polítics). Mentre que bona part dels **conflictes armats actuals**, argumenten aquestes fonts, són **fenòmens intergrupals i que sovint s'originen a partir de discriminacions identitàries amb certa base territorial**, val la pena considerar una aproximació al nexse desigualtat-conflicte armat que inclogui aquests aspectes.

Les desigualtats horitzontals

Aquest concepte ha estat encunyat recentment per alguns autors en contraposició al terme de desigualtat vertical, que com ja hem assenyalat observa principalment la desigualtat per raó d'ingrés/consum (màxim en la distribució de terra) entre individus o famílies. Tal com les defineix l'autora del concepte, F. Stewart, **les desigualtats horitzontals es produeixen entre "grups culturalment definits" i contenen tres grans dimensions: política, econòmica i social**. Cada una pot comprendre nombroses variables (per exemple, la desigualtat social pot estar referida a l'accés a l'educació o a l'ocupació). Els efectes d'aquestes desigualtats sobre la probabilitat d'incidència d'un conflicte armat són majors quan actuen sobre alguns dels tres aspectes que motiven la mobilització de grups: la identitat, la frustració i l'oportunitat¹³.

La consideració de les desigualtats horitzontals en l'anàlisi de les mateixes dades normalment llança **noves i distintes conclusions**. Com a prova d'això, prenem com a exemple l'anterior taula 8.3 (sobre la qual havíem conclòs que no aportava evidències significatives) i analitzem amb major deteniment els conflictes armats del continent asiàtic¹⁴.

Els casos del Nepal i Aceh (Indonèsia)

En el capítol dedicat als conflictes violents de l'Informe de Desenvolupament Humà 2005 s'analitzen dos casos per a il·lustrar la pertinència de les desigualtats horitzontals per a explicar parcialment alguns dels majors conflictes armats actuals.

Al Nepal¹⁵, en l'any en el qual s'inicia formalment la lluita armada (1996), l'índex de pobresa en les regions centrals i occidentals (precisament on la insurrecció té les seves majors bases de suport) era del 72%, mentre que a la vall de Katmandú aquest percentatge era del 4%. A més, l'índex de desenvolupament humà de la casta més alta era *"un 50% major que el de les comunitats ètniques muntanyeses, els grups ètnics terai i les castes laborals"*¹⁶. Igualment, el percentatge d'accés als càrrecs públics per part de les poblacions indígenes i els dalis era ínfim en relació al percentatge de la població que representen.

Aceh¹⁷ és una de les regions indonèsies més riques en hidrocarburs, però malgrat tot les taxes de pobresa de la població es compten entre les més altes del país. En les dues últimes dècades del segle XX, relativament pròsperes per al sector del petroli, els índexs de pobresa es van duplicar a Aceh i es van reduir gairebé a la meitat a Indonèsia. Aquesta situació es va veure aguditzada per la constant expoliació de recursos naturals de la província, per les continuades violacions dels drets humans i, sobretot, per la política de colonització demogràfica javanesa a Aceh. En l'última dècada, la taxa d'atur entre la població d'Aceh no ha cessat d'incrementar-se a favor de la població immigrada.

En ambdós casos, l'anàlisi de les desigualtats per raó d'ingrés, sobretot quan presentaven coeficients de Gini relativament acceptables, no permetia explicar les causes ni la virulència dels conflictes armats

¹³ Per a més informació, vegeu Ellingsen, T., *Colorful Community or Ethnic Withces' Brew? Multiethnicity and Domestic Conflict During and After the Cold War*, *Journal of Conflict Resolution* 44(2): 228–249, 2000, <http://www.prio.no/cwp/datasets.asp>

¹⁴ És el continent del qual es disposen més dades i en què, pel que fa a coeficient de Gini, són més homogenis.

¹⁵ Per a més informació, vegeu PNUD, *Nepal Human Development Report 2004. Empowerment and Poverty Reduction*, en <http://www.undp.org.np/publications/nhdr2004/index.html>

¹⁶ PNUD, Op. Cit., p. 187.

¹⁷ Per a més informació, vegeu PNUD, *Indonèsia Human Development Report 2004. The Economics of Democracy. Financing Human Development in Indonèsia*, en http://www.undp.or.idpubsihdr2004ihdr2004_full.pdf. En aquest informe es pot constatar que la provincial de Papúa, que engloba insurrecció armada i en les últimes dècades ha experimentat alts índexs de conflictivitat, ocupa el penúltim lloc quant a nivells de desenvolupament humà.

que travessen ambdós països¹⁸. En canvi, la **consideració d'altres dimensions de la desigualtat permet visualitzar alguns dels motius de la insurrecció armada** o, si més no, **alguns eixos de mobilització de determinats grups identitaris**. Seguint en el continent asiàtic, els índexs de desigualtat (en general no excessivament elevats) apareguts en la taula no permeten ni remotament preveure el malestar (o la violència estructural) que es viu en les regions que engloben o han originat el conflicte armat.

Assam, tot i que gaudeix d'abundants i preuats recursos naturals, és un dels estats de l'Índia amb pitjor classificació quant a desenvolupament humà (ocupa el lloc 26 sobre un total de 28 estats) i pobresa (ocupa el lloc 21) i és una de les regions que ha experimentat menor creixement econòmic entre 1980 i 2000. *"A 1950-51, l'ingrés per capita a Assam era un 4,1% major que la mitjana nacional. A 1980-81, l'ingrés per capita era un 27% menor que la mitjana nacional. El 1989-99, aquest percentatge havia ascendit fins al 45,5%"*¹⁹.

A **Tailàndia**²⁰, les regions meridionals de majoria musulmana presenten una de les taxes d'educació més deficientes del país (recordem que el col·lectiu docent és un dels principals objectius de la violència) i no només no s'han beneficiat de la bonança econòmica que ha experimentat el país en els últims anys sinó que l'activitat econòmica en les tres províncies en qüestió (Yala, Pattani i Narathiwat) ha decaïgut significativament des que es reprengué la violència a principis de 2004. L'accés als càrrecs públics i de representació per part de la població musulmana també és ínfim.

En la regió filipina de **Mindanao**, la proliferació de nombrosos grups armats d'oposició en les quatre últimes dècades troba una de les seves principals explicacions no només en la colonització demogràfica impulsada deliberadament des de Manila per a diluir patrons idiosincràtics diferencials i, per tant, aspiracions autonomistes i secessionistes, sinó també la discriminació política i econòmica que històricament ha sofert la regió. Fins i tot la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà, creada a partir d'un acord de pau en 1996 i en la qual l'Estat es va comprometre en el seu moment a invertir quantiosament, sofreix encara avui alguns dels pitjors índexs de desenvolupament humà del país.

L'anàlisi de conflictes armats a partir del concepte de desigualtats horitzontals **també sembla pertinent en bona part dels contextos africans i de la resta del món**. Rússia, per exemple, presenta un coeficient de Gini (0,31) equiparable al de països industrialitzats i fins i tot menor que els de Canadà, EUA, Espanya, França, Irlanda, Itàlia, Suïssa, Nova Zelanda o Regne Unit, per la qual cosa es podria pensar que la desigualtat (vertical) no interfereix de cap manera en la violència que travessa el país. No obstant això, les aspiracions secessionistes i la violència armada que es viuen a Txetxènia han estat motivades de segur pels alts índexs de pobresa, desigualtat i discriminació que han documentat diverses ONG i centres d'investigació.

En el cas del conflicte entre **Israel i Palestina**, la següent taula demostra com la deterioració d'alguns dels indicadors de desenvolupament més fonamentals ha acompanyat l'escalada de la violència en els últims anys (concretament des de l'inici de la segona Intifada).

Taula 8.4. Evolució de la pobresa i l'atur en Palestina des de la segona Intifada

Indicador	Abans setembre 2001	2001	2002	2003.
Taxa de pobresa	20,1	45,7	58,6	55,1
Taxa d'atur	10,0	26,9	28,9	30,5

Font: PNUD, Informe sobre Desenvolupament Humà 2005.

Reflexions finals

Les reflexions que s'esbossen a continuació haurien de prendre en consideració que la multicausalitat i complexitat típica dels conflictes armats contemporanis, la falta d'una sòlida evidència empírica o el fet

¹⁸ Com bé s'indica en els capítols de Conflictes armats i Processos de pau, el passat mes d'agost es va signar a Aceh un Memoràndum d'Enteniment entre el Govern indonesi i el grup armat d'oposició GAM.

¹⁹ PNUD, *Assam Development Report 2003*, pg. iii. Per a més informació, vegeu PNUD, *National Development Report 2001*, a <http://planningcommission.nic.in/reports/genrep/nhdrep/nhdreportf.htm>

²⁰ Per a més informació vegeu PNUD, *Thailand Human Development Report 2003. Community Empowerment and Human Development*, a <http://www.undp.or.th/publications/NHDR03.html>

que l'objecte d'estudi siguin cercles viciosos en els quals és difícil distingir causes, conseqüències i símptomes i en els quals la majoria de variables explicatives actuen de forma bidireccional i no sempre previsible i unívoca confereixen a les conclusions sobre la matèria un caràcter provisional i obert.

En primer lloc, l'anomenada **desigualtat vertical** (basada en les desigualtats econòmiques entre individus) **no és un factor determinant** (ni tan sols rellevant) en l'explicació dels conflictes armats. Més aviat, aquest tipus de desigualtat sembla tenir una **relació més estreta amb els índexs de criminalitat**, com així ho demostra el fet que sigui precisament el continent amb un major coeficient de Gini (Amèrica Llatina) el que també té majors índexs de criminalitat i les més altes taxes d'homicidis. *"Tot i que les dades sobre crim i violència són sovint escasses i ambigües, especialment en els països empobrits, hi ha suficient evidència per a confirmar que existeix una relació significativa entre la desigualtat i els nivells de criminalitat tant en països com en períodes de temps. Aquesta correlació sembla ser particularment alta durant els períodes de volatilitat i recessió econòmica."*²¹

En segon lloc, les anàlisis de conflictes armats que incorporen el concepte de desigualtats horitzontals semblen apropar-nos una mica més a l'objecte d'estudi, encara que les conclusions que llancen tampoc són concloents ni són aplicables a tots els contextos. *"Les desigualtats horitzontals no existeixen aïllades; interactuen amb processos mes amplis i polítics que poden generar conflictes violents"*²². No obstant això, una de les idees que sembla generar cert consens és la que **la desigualtat es converteix en causa d'un conflicte armat quan coincideix amb eixos de divisió i polarització de la societat** i que, per tant, tenen capacitat de mobilització entre determinats grups. És a dir, que la desigualtat en l'accés als recursos polítics, econòmics i socials entre grups culturalment definits contribueix a causar, atiar o simplement explicar els conflictes armats.

En tercer lloc, tal com s'albira en les següents cites, bona part dels **organismes internacionals** (i especialment el sistema de Nacions Unides) semblen haver **incorporat el concepte de desigualtats horitzontals en el seu corpus doctrinal sobre les causes dels conflictes armats**. Tant és així, que la recurrent incapacitat que en l'última dècada ha demostrat la comunitat internacional per a prevenir i gestionar alguns dels conflictes descrits anteriorment possiblement s'expliqui més per la dificultat o impossibilitat de crear i implementar els mecanismes adequats que no pels nombrosos i evidents buits teòrics que encara emmalalteix la literatura sobre les causes i les probabilitats d'incidència dels conflictes armats actuals.

*"La investigació sobre el vincle potencial entre els nivells de desigualtat i l'existència o absència de conflictes armats hauria de tenir en compte que la dimensió més important de la desigualtat en aquest context no és aquella entre individus, sinó aquella entre grups (desigualtat horitzontal). Els conflictes armats i les guerres civils generalment ocorren en aquells països amb nombroses i creixents desigualtats (o percepció de desigualtats) entre grups ètnics."*²³

*"... La simple desigualtat entre rics i pobres no és causa suficient per a provocar un conflicte violent. El que és summament explosiu és ... la desigualtat 'horitzontal': quan el poder i els recursos es distribueixen de forma desigual entre grups que es diferencien també en altres sentits – per exemple per raça, religió o idioma. Els anomenats "conflictes ètnics" ocorren entre els grups que són distints en un o més d'aquestes sentits, quan un d'ells se sent discriminat o quan un altre grup tem perdre els privilegis dels quals gaudia."*²⁴

²¹ Nacions Unides, *op. cit.*, p. 91.

²² PNUD, *op. cit.*, p. 187.

²³ Nacions Unides, *op. cit.*, p. 92.

²⁴ Gudrun, Ø., *op. cit.*, p. 1.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ L'ACNUDH va denunciar en un informe l'incompliment del govern sudanès dels compromisos adquirits l'any passat per a l'eradicació de la violència sexual en la regió de Darfur i la protecció de les víctimes que genera.
- ❑ Les organitzacions de dones van exigir el ple compliment dels compromisos adquirits per la comunitat internacional en matèria d'equitat de gènere durant la celebració de la Cimera del Mil·lenni+5.
- ❑ Les Missions de Manteniment de la Pau de Nacions Unides comptaran amb unitats de conducta i disciplina amb les quals es pretén posar fi a les conductes abusives en el si d'aquestes missions.

En el present apartat s'analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan portant a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva de gènere ens permet visualitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i altres en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs per aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

9.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

a) Violència sexual

Un dels contextos que al llarg del present any més s'ha vist afectat per la utilització generalitzada de la violència sexual com a arma de guerra de manera ha estat **la regió sudanesa de Darfur**. La gravetat d'aquesta situació, denunciada per nombroses ONG i agències de Nacions Unides des de l'inici del conflicte armat el 2003, va dur que en el mes de juliol de 2004, el govern de Sudan es comprometés, en el marc de la visita del Secretari General de l'ONU a la zona, a portar a terme de manera immediata investigacions sobre tots els casos de violacions comeses en el transcurs del conflicte, així com a dissenyar un sistema que, respectuós amb les peculiaritats locals, permetés a les supervivents d'aquesta violència denunciar als seus responsables.

L'Alta Comissió de Nacions Unides per als Drets Humans va presentar al mes de juliol de 2005 un informe de seguiment de les mesures realitzades pel govern del Sudan quant al compliment d'aquest compromís². La principal conclusió a la qual s'arriba en l'informe és que,

¹ La perspectiva de gènere, segons N. Vázquez, feminista mexicana i investigadora sobre l'impacte de la guerra en les dones, és un instrument conceptual operatiu que fa possible mirar la realitat des d'una nova perspectiva que transcendeix l'explicació biològica de les diferències entre els sexes, i es concentra en la identificació de factors culturals, històrics, socials, econòmics, entre altres, que diferencien homes i dones i que generen condicions i posicions de desigualtat entre ells amb la finalitat d'intervenir de manera eficaç en la modificació d'aquestes posicions desiguals. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyalava que el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...].

² Podeu veure l'informe complet *Acces to Justice for Victims of Sexual Violence. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. 29 July 2005* a <http://www.ohchr.org/english/press/docs/20050729Darfurreport.pdf>

malgrat que el govern sudanès ha portat a terme algunes mesures per a plantar cara a les proporcions endèmiques que ha adquirit la utilització de la violència sexual com a arma de guerra a Darfur, aquestes segueixen sent del tot insuficients, sobretot pel que fa a la investigació dels casos denunciats i a la lluita contra la impunitat, cosa que irremeiablement està minvant qualsevol esforç de prevenció.

Com en la majoria d'escenaris bèl·lics en els quals la violència sexual és utilitzada com una estratègia per part dels combatents, no només per a atemorir a la població civil (especialment a les dones), sinó també com a tàctica d'humiliació de l'enemic, una gran part de les víctimes d'aquesta violència són dones desplaçades i en un gran nombre de casos dones que es trobaven suposadament sota la protecció de cossos de seguretat, en moltes ocasions aliats amb els responsables d'aquesta violència. Així ha succeït a Darfur, on els vincles entre les FFAA i les *Janjaweed* han resultat certament evidents. Aquest patró d'actuació es reproduïx en la majoria de contextos de conflicte armat, on la situació de dependència en la qual es troben les dones i menors és aprofitada pels actors armats, reforçant la vulnerabilitat a la qual es veu relegada la població civil, i especialment les dones.

Un altre dels patrons que també s'ha reproduït en el cas de Darfur, i així ho constata l'Alta Comissionada en el seu informe, és el **de la por de les víctimes a denunciar els perpetradors**, bé per temor a represàlies o que la seva seguretat no fos prou garantida, bé per l'estigmatització social que sol acompanyar les víctimes de la violència sexual. Cal assenyalar que aquesta situació no és exclusiva dels crims sexuals, sinó que la pràctica totalitat dels crims comesos contra la població civil en el seu conjunt tampoc han estat castigats o investigats.

L'estigmatització de les víctimes de la violència sexual

Un dels principals problemes associats a la violència sexual és el de **l'estigmatització de les víctimes i supervivents**. És a dir, que a les conseqüències físiques i psicològiques que aquest tipus de violència té sobre les persones que l'han patit, s'hi sumen les socials. Ja que en moltes societats i cultures les qüestions relatives a la sexualitat continuen sent tabú, i així ocorre en gran part dels contextos que es veuen afectats pels conflictes armats, l'afrontament d'aquesta violència sexual no resulta tasca fàcil. Aquesta situació duu, en primer lloc, a la **culpabilització de les mateixes víctimes** sobre les quals s'estableix algun tipus de responsabilitat sobre el que ha ocorregut. En segon lloc reforça la invisibilitat en la qual acostuma a tenir lloc aquest tipus de violència, ja que tot just és denunciada pel temor de les víctimes a ser considerades culpables. Aquesta **invisibilitat perpetua**, d'una banda **la impunitat** dels agressors, i per un altre multiplica els obstacles als quals ha de plantar cara la víctima per a superar el que ha ocorregut, ja que es restringeix el suport social amb el qual pot comptar. A més, aquesta estigmatització també té conseqüències de tipus econòmic, ja que generalment duu a l'exclusió del teixit social, laboral i productiu comunitari i, en moltes ocasions, al rebuig familiar de les dones que han sofert la violència sexual. Per altra banda, en el cas de les dones dependents econòmicament o amb molt escassos recursos, les dificultats per a poder sortir d'una situació de violència són molt majors. Aquesta situació s'agreuja encara més en el cas d'aquelles persones que com a resultat de la violència sexual han estat contagiades de malalties de transmissió sexual, com el VIH/SIDA.

L'informe de l'Alta Comissionada és de summa importància, ja que fins al moment tot just s'havia fet seguiment dels compromisos concrets adquirits pels governs en matèria de lluita contra la violència sexual com a arma de guerra. A més, el fet que el Sudan no hagi ratificat la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona posa en evidència la greu situació de desprotecció en la qual es troben les sudaneses, i la necessitat d'un acompanyament i seguiment internacional, que en certa mesura suposi una pressió sobre el govern sudanès quant als seus compromisos pel que fa a la protecció de les víctimes. I aquests compromisos fan referència tant a la protecció de les dones com a eina preventiva, com a la de les dones com a denunciants d'aquesta violència, i per tant potencials víctimes d'actes de represàlia, i per descomptat a la facilitació d'espais adequats per a aquesta denúncia.

9.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

a) La justícia transicional de gènere

En els últims mesos UNIFEM, en col·laboració amb tot un seguit d'organitzacions, ha iniciat un procés de reflexió sobre **com incorporar la dimensió de gènere als processos de justícia transicional**. Aquest procés de reflexió cal entendre'l en el marc d'un interès creixent per aquest tipus de processos que, cada vegada amb més freqüència, tenen lloc en països que inicien el seu trànsit del conflicte armat a la pau, ja que l'objectiu primordial d'aquesta justícia és el de facilitar la transició cap a la democràcia en aquells contextos afectats per conflictes armats o per violència política.

No obstant això, en molts dels països que han portat a terme diferents processos de justícia transicional, no s'ha fet una anàlisi diferenciada de gènere sobre com la violència ha afectat homes i dones, ni de **quines són les necessitats específiques de reparació de les dones**, tant pel que fa a formes de justícia punitives com quant a altres formes alternatives de justícia. I no només no s'ha efectuat una anàlisi sobre aquest impacte diferenciat, sinó que en molts casos la participació de les dones en les diferents modalitats que adquireixen aquests processos no ha estat considerada una qüestió prioritària. Aquest aspecte és de summa importància, ja que la participació de les dones en els processos de justícia transicional adquireix unes característiques particulars. En primer lloc, perquè tant la violència armada en el marc dels conflictes com la violència de caràcter polític i repressiu afecta de manera diferent homes i dones. En segon lloc, perquè pràcticament en cap societat els espais de participació social són neutrals al gènere i històricament aquests espais han estat majoritàriament excloents i patriarcals.

Un cas paradigmàtic és el de **les comissions de la veritat**³ (una de les metodologies de justícia transicional que ha gaudit d'una major popularitat), que pretenen recollir els testimoniatges de les víctimes amb la finalitat de conèixer la veritat dels fets de violència, així com les violacions de drets humans. L'existència cada vegada més nombrosa de comissions de la veritat en diferents països ha fet que algunes lliçons apreses de processos anteriors hagin estat incorporades de manera progressiva en les diferents comissions que han anat sorgint al llarg del temps. Així, si bé en un primer moment les dones que van participar en aquestes comissions no ho van fer per a explicar com s'havien vist elles afectades pels conflictes o la violència, és a dir, en qualitat de víctimes, sinó per a explicar quins havien estat aquests efectes sobre altres persones com familiars, esposos, etc., progressivament s'han anat creant espais de participació específics o més adequats a les dones.

La Comissió per a la Veritat i la Reconciliació sud-africana va ser pionera en aquest aspecte, mitjançant l'establiment d'un fòrum en el qual les dones van oferir el seu testimoniatge de víctimes en primera persona, i no en qualitat de familiars o acompanyants. Això ha estat posteriorment ampliat en altres comissions de la veritat, com la de Sierra Leone, en la qual s'exigia no només que una part de la comissió estigués integrada per dones, sinó que a més s'impartís formació en matèria de gènere a les persones que havien de treballar en la comissió. Altres comissions, no obstant això, com la del Perú, no han estat tan sensibles a aquesta qüestió.

³ Malgrat que no existeix un consens, ni la definició del que constitueix una comissió de la veritat ha estat formalitzada, alguns dels elements constitutius d'aquestes són el fet d'estar centrades en el passat per a investigar un model d'abús en un període de temps, més que en un moment específic. A més es tracta de cossos temporals, amb un mandat limitat típicament a un període d'entre sis mesos i dos anys, i la tasca dels quals conclou amb la redacció d'un informe final en el qual s'inclouen les dades de les víctimes i les recomanacions perquè els fets ocorreguts no es tornin a reproduir. Han de tenir un origen oficial i estar autoritzades o afavorides per un Estat. Hayner, P. B citat a Sòria, F. *Les Comissions de la Veritat. Passat, present i perspectives*. Escola de Cultura de Pau, 2002.

La dimensió de gènere en la Cort Penal Internacional

La Cort Penal Internacional i l'Estatut de Roma que va donar lloc a la seva constitució han estat considerats per la immensa majoria d'organitzacions de dones com dues fites històriques en la lluita contra la violència sexual com a arma de guerra i contra la impunitat en la qual acostumen a quedar els crims de gènere. Així, l'Estatut de Roma, partint de la jurisprudència que sobretot havien desenvolupat els Tribunals *ad hoc* per a Rwanda i l'antiga Iugoslàvia, culmina amb la consideració de la **violació com a crim de guerra i crim contra la humanitat**, a més de la qualificació de diferents actes de violència sexual com tortura, tractes inhumans i fins i tot de genocidi. Per altra banda, es contempla una definició maximalista del que constitueix la violació, incloent aquelles situacions en les quals la víctima accedeix a mantenir relacions sexuals per a poder cobrir les seves necessitats bàsiques, o per a evitar un dany major, ja que es considera que la seva capacitat de consentiment s'ha vist minvada. No només això, sinó que el text de l'Estatut també contempla dintre de la categoria de crims contra la humanitat el de la persecució per motius de gènere.

La importància d'aquest reconeixement és immensa, ja que fins a aquest moment, i partint dels antecedents ja esmentats de Rwanda i Iugoslàvia, la violència sexual havia estat un tema eludit en anteriors tribunals de guerra o abordat des de posicions minimalistes. La campanya de pressió efectuada pel *Women Caucus for Gender Justice* va tenir com a resultat que la dimensió de gènere adquirís una importància decisiva en l'elaboració de l'Estatut de Roma, malgrat la ferma oposició d'alguns Estats. Com s'ha assenyalat anteriorment, el fet que aquests crims de gènere, i especialment els de violència sexual, acostumin a quedar impunes, converteix aquests avenços en passos, decisius, per a la seva eradicació.

La fi dels conflictes armats, i la redefinició social que sol acompanyar aquest moment ofereix una oportunitat única per a la transformació de pràctiques i estructures. Entre aquestes, la transformació de les estructures de justícia resulta de la màxima importància, i la incorporació de criteris de justícia de gènere hauria de ser un dels pilars fonamentals per a la creació de paràmetres i mecanismes no excloents.

b) Cimera mundial 2005

En el mes de setembre les Nacions Unides van iniciar un procés de revisió dels compromisos adquirits en els últims anys, sobretot en termes de desenvolupament, però també en altres àrees com les de seguretat i construcció de pau, així com de canvis estructurals i orgànics en el si de l'organisme. Les organitzacions de dones que s'han implicat en el procés de seguiment han efectuat una sèrie de crítiques i propostes, principalment pel que fa al document que ha agrupat tota l'agenda de la cimera, l'informe del Secretari General de l'ONU: *Un concepte més ampli de la llibertat: desenvolupament, seguretat i drets humans per a tots*⁴.

El contingut de gènere de l'informe del Secretari General

La dimensió de gènere apareix en l'informe del Secretari General de l'ONU únicament com a estratègia per a arribar al desenvolupament sostenible. Així, el Secretari General "a fi de reduir la pobresa i promoure la prosperitat mundial per a tots, [insta] els Caps d'Estat i de Govern que reafirmen la igualtat de gènere i la necessitat de superar els persistents prejudicis basats en el gènere" mitjançant mesures en els àmbits educatiu, laboral i polític, així com assegurant l'accés als serveis de salut reproductiva i el dret a la propietat i mitjançant la protecció enfront de la violència⁵. Així mateix, aquesta igualtat i superació de prejudicis hauria de constituir una prioritat a l'hora d'efectuar inversions i desenvolupar polítiques nacionals per a la consecució dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni.

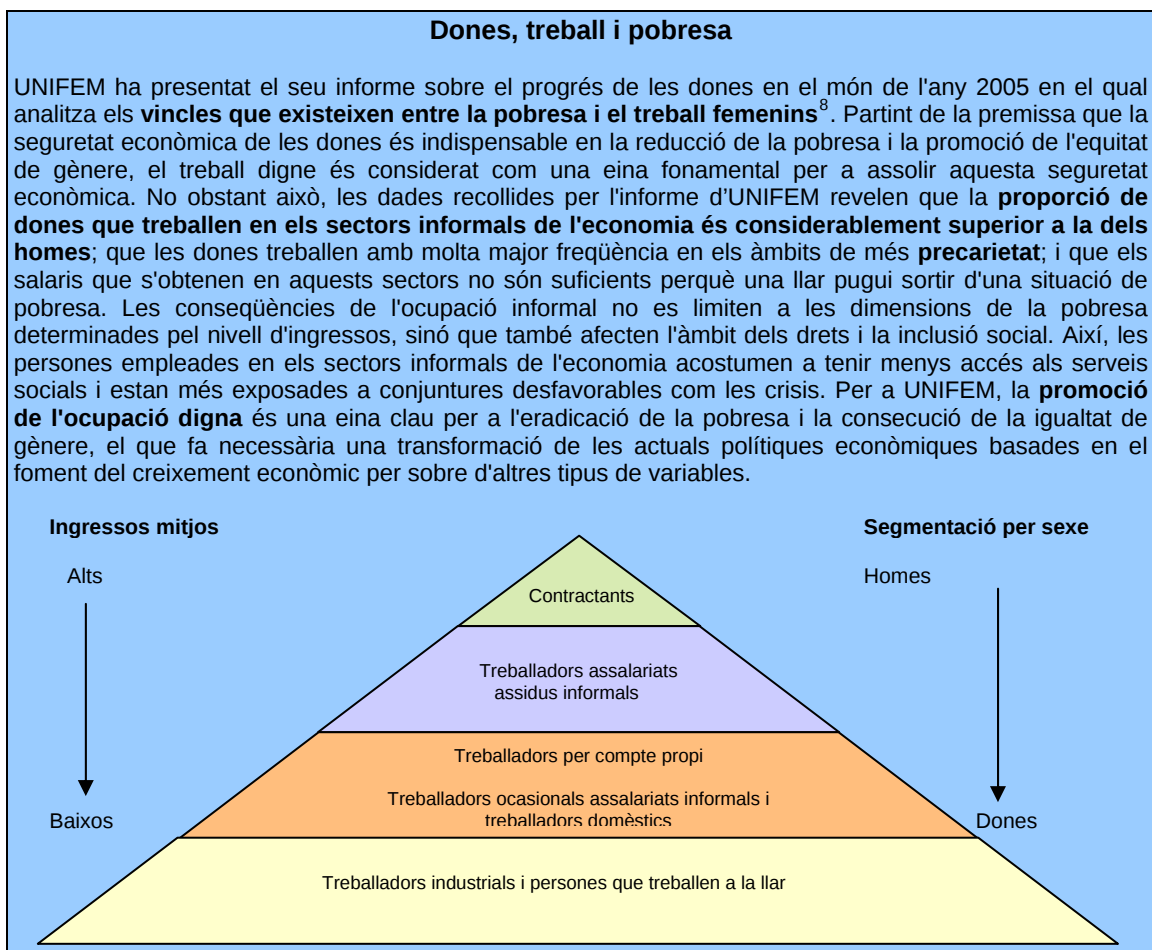
Són diverses les reflexions que s'han posat sobre la taula, però la primera ha estat la crítica al Secretari General per haver **deixat de banda el *mainstreaming*⁶ de gènere en l'elaboració de l'informe i de l'agenda de la cimera**. És a dir, que aquest àmbit s'ha abordat de manera sectorial i puntual, però no d'una manera transversal afectant tots els temes en discussió. Així

⁴ <http://www.un.org/spanish/largerfreedom/>

⁵ *Ibid*, Annex 1, paràgraf 5, j

⁶ Gender Mainstreaming, segons estableix Nacions Unides, és el procés d'avaluació de les implicacions que per a homes i dones té qualsevol acció planificada, incloent-hi la legislació, les polítiques o programes i en tots els nivells. És una estratègia perquè les preocupacions i experiències tant d'homes com de dones siguin una dimensió integral del disseny, implementació, observació i avaluació de les polítiques i programes en totes les esferes polítiques, econòmiques i socials, perquè dones i homes es beneficiïn per igual i no es perpetui la inequitat. Es tracta d'un mitjà amb l'objectiu final d'arribar a l'equitat de gènere.

mateix, les mesures que es proposen són de caràcter circumstancial i exclusivament encaminades a certes millores en la qualitat de vida de les dones, però no tenen com a objectiu últim una transformació de les relacions de gènere en els ordres social, econòmic i cultural globals. És a dir, estan elaborades des del denominat enfocament de Dones en el Desenvolupament (MED, per les seves sigles en castellà)⁷, enfocament que ha rebut nombroses crítiques en les dues últimes dècades per no concebre el desenvolupament com a instrument per a posar fi a les desigualtats estructurals de gènere.

Així doncs, malgrat que la **incorporació de la perspectiva de gènere en el si de la pròpia estructura organitzativa de l'ONU, així com en les seves metodologies de treball**, és una exigència que el mateix Secretari General ha expressat en diverses ocasions, aquesta ha brillat per la seva absència en la preparació de la cimera. Fent una anàlisi més detallada dels diferents àmbits que han conformat l'agenda i que vénen recollits en l'informe, es constaten diverses absències. En primer lloc, una de les majors crítiques expressades per les organitzacions de dones ha estat el fet que en l'informe **no es faci referència a la violència contra les dones** quan es parla de llibertat per viure sense temor. Tenint en compte no només la rellevància pública que ha adquirit aquesta qüestió en els últims anys, sinó la gravetat i abast

⁷ Aquest enfocament, que va ser popularitzat principalment en la dècada dels 80, pretenia incorporar les dones als processos de desenvolupament, principalment des d'una òptica de benestar, és a dir permetent a les dones gaudir dels beneficis obtinguts mitjançant els projectes de desenvolupament en salut, educació, àmbit productiu, etc. No obstant això, aquest paradigma va ser objecte de revisió i de crítiques a partir de la dècada dels 90 i fonamentalment a partir de la celebració de la Conferència de Beijing, en la qual es va posar de manifest que mitjançant aquest enfocament s'obviava que les relacions entre homes i dones han estat generalment caracteritzades per ser relacions de desigualtat i de poder. A més, l'enfocament MED pretenia incorporar les dones a un desenvolupament prèviament definit i no susceptible de ser modificat o definit de nou. El paradigma proposat a partir de Beijing és el de Gènere en el Desenvolupament (GED), que pretén revertir aquesta situació de desigualtat incorporant les experiències i punts de vista de les dones amb un objectiu final de transformació.

⁸ Podeu veure l'informe complet, UNIFEM, *Progress of the World's Women 2005: Women, Work & Poverty* a <http://www.unifem.org/attachments/products/PoWW2005eng.pdf>

d'aquesta violència, que amenaça la vida de diversos milions de dones en tot el món, la seva absència en l'informe és enormement significativa. Per altra banda, les organitzacions de dones han exigít que es faci un esment més explícit a la qüestió dels drets sexuals i reproductius com a drets humans.

Per altra banda, moltes organitzacions han declarat compartir algunes de les propostes conceptuals recollides en l'informe, sobretot pel que fa a la concepció de la seguretat des de la perspectiva de la interdependència i centrada en el paradigma de la seguretat humana. Per altra banda, també han demanat al Secretari General que en la consecució del nou consens sobre la seguretat es tinguin en compte les exigències establertes en la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU i es garanteixin i prioritzin noves formes de protecció de les dones en situació de conflicte armat. Per altra banda, i quant a l'establiment d'una Comissió de Consolidació de la Pau, les organitzacions de dones han demanat que es treballi abordant totes les fases del conflicte, incloent-hi la prevenció, i no únicament una vegada que les hostilitats armades hagin conclòs.

Finalment, una petició unànime, que arrenca ja de la revisió del compliment de la Plataforma d'Acció de Beijing que va tenir lloc en el primer trimestre de l'any⁹, és **el compliment íntegre de tots els compromisos adquirits amb anterioritat**, sobretot des de la constatació que l'agenda del Mil·lenni no pot suposar una reculada pel que fa als estàndards i **exigències acordades a Beijing i al Caire**. Aquest advertiment cobra ple sentit tenint en compte la tendència que s'ha estat produint en els últims anys i que ha dut a l'incompliment sistemàtic dels compromisos i a la progressiva baixada de perfil polítics de molts d'aquests, sobretot els que han generat divergències d'opinions entre els diferents Estats.

c) Processos de pau

En l'any 2005 s'han signat alguns acords de pau que han posat fi a diversos dels conflictes armats més virulents dels últims anys. Entre aquests acords cal destacar la que ha dut a la finalització del conflicte armat al **sud del Sudan**, iniciat el 1983 i que ha causat la mort de dos milions de persones i n'ha desplaçat quatre milions a altres zones del país i 550.000 als països veïns. Malgrat que des de l'any 2000 tots els acords de pau signats havien d'incorporar les recomanacions establertes per la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU¹⁰, **la signatura de l'acord va estar caracteritzada per l'exclusió de les dones**, la participació de les quals tant el procés de negociació com en la signatura de l'acord pròpiament aquesta s'ha vist enormement restringida. No obstant això, al llarg d'aquest trimestre, diferents organitzacions de dones sudaneses, a qui diverses xarxes internacionals han donat suport, han reclamat una major participació en el procés de pau que actualment s'està portant a terme al país.

Aquesta situació d'exclusió s'ha produït malgrat que el 65% de la població que habita al sud del país són dones, i elles han sofert de manera desproporcionada els efectes de la guerra. Per aquesta raó, les organitzacions de dones han reivindicat una major participació i una redefinició d'alguns dels acords a què s'ha arribat per a donar cabuda a les propostes i demandes d'aquestes organitzacions. La principal crítica efectuada pel moviment de dones és que l'exclusió de la societat civil en el procés de pau i en les institucions que es configuraran a partir d'aquest acord comporta necessàriament l'exclusió de les dones, ja que és en aquest tipus d'organitzacions on elles participen majoritàriament, i no en altres espais polítics més formals com puguin ser els partits o determinades institucions.

Un altre acord enormement significatiu ha estat el del Memoràndum d'Enteniment signat a l'agost entre el govern d'Indonèsia i el grup armat d'oposició GAM, en la regió indonèsia d'Aceh, que ha posat fi a un conflicte armat que s'ha estès durant gairebé tres dècades. No obstant això, cal posar de manifest que el text de l'acord no conté cap referència a qüestions de gènere

⁹ Per a tenir informació més detallada sobre el contingut de la Cimera Beijing+10, vegeu Baròmetre 7, <http://www.escolapau.org/castellà/programes/barometro07.htm>

¹⁰ Per a una explicació més detallada del contingut d'aquesta resolució, vegeu edicions anteriors del Baròmetre

ni a les necessitats específiques de les dones. A més, les dues delegacions que van signar l'acord de pau a Hèlsinki estaven íntegrament formades per homes.

La participació de les dones en les negociacions de pau

El moviment per la pau és un dels moviments que ha aconseguit aglutinar un major nombre de dones al llarg de la seva història. L'estreta relació, gairebé de caràcter simbòlic, que existeix entre les dones i la pau ha estat objecte d'estudi per part de nombroses acadèmiques feministes, que han ofert diverses explicacions sobre per quins motius moltes dones s'han sentit molt vinculades i identificades amb la causa de la pau¹¹. No obstant això, aquesta participació s'ha limitat a un determinat tipus d'espais, generalment de caràcter informal i sobretot en moviments socials de base de pressió i no tant en espais amb capacitat d'incidència directa i en els quals s'adoptin decisions de caràcter polític o econòmic. El cas de les negociacions de pau és enormement significatiu, ja que malgrat que constitueixen un dels espais fonamentals de construcció de pau, tot just ha gaudit de la presència activa de dones.

Així, **la majoria d'acords són signats per homes, la majoria de delegacions negociadores estan constituïdes per homes, i fins i tot en els equips mediadors o facilitadors la presència de dones continua sent anecdòtica**. Al marge de consideracions de justícia, aquesta absència de dones sol comportar l'exclusió tant de l'agenda de discussions com de les decisions preses, de tot un seguit de temes, que pertocuen de manera específica a les dones i per extensió a altres col·lectius socials que també sofreixen l'exclusió. Les dificultats a les quals s'enfronten les dones per a ser incloses en aquests espais de major perfil polític i de caràcter més formal són de naturalesa molt diferent, i obeeixen tant a la tradicional exclusió femenina dels àmbits públics de presa de decisions, com a dificultats associades als rols tradicionalment ocupats per dones i homes, o a la falta d'importància que s'atorga als temes que preferentment podrien incorporar les dones a l'agenda de negociacions, considerats de poca rellevància política i per tant no mereixedors de figurar en les discussions que duren a l'acord de pau. La participació de les dones en les negociacions de pau tampoc és garantia en si mateixa que les seves necessitats seran preses en consideració, però obre la porta que noves concepcions del que significa construir la pau siguin incorporades, així com que es valorin noves i diferents maneres de dialogar.

d) Missions de manteniment de la pau

En el marc de la política de tolerància zero enfront de l'abús i l'explotació sexual per part d'integrants de les missions de manteniment de la pau de Nacions Unides, que tan intensament s'ha desenvolupat al llarg de l'any 2005, aquest trimestre s'ha acordat l'establiment d'Unitats **de Conducta i Disciplina**, d'acord amb una de les recomanacions efectuades per l'Assessor del Secretari General de l'ONU sobre l'Explotació i l'Abús Sexual, el Príncep Zeid Ra'ad Zied AL-Hussein, en el seu recent informe sobre aquesta qüestió¹².

De moment, vuit de les missions actualment desplegades hauran de comptar amb aquestes unitats, que substituiran les funcions que fins ara realitzaven persones individuals, amb les consegüents dificultats que aquesta situació implicava. El principal problema radicava en el fet que les persones encarregades de sancionar conductes incorrectes havien de compaginar les seves tasques disciplinàries amb un altre tipus de responsabilitats. La principal funció d'aquestes unitats serà la d'assegurar el compliment dels estàndards de conducta que han de ser atesos per tot el personal de Nacions Unides que integra aquestes missions. Les regles de Nacions Unides prohibeixen el contacte amb prostitutes i les relacions sexuals amb persones menors de 18 anys i desaproven les relacions amb les persones beneficiàries, és a dir, la població local. Per altra banda, les missions també compten amb els seus propis codis de conducta en els quals s'inclouen mesures més restrictives, com els tocs de queda o la prohibició de freqüentar determinats llocs, així com l'establiment de serveis d'atenció a les víctimes d'aquests abusos.

¹¹ Vegeu, per exemple, Magallón Portolés, C., *Las mujeres como sujeto colectivo de construcción de paz*, Seminario de Investigación para la Paz.

¹² Per a una informació més detallada sobre aquest informe, vegeu apartat de Dimensió de gènere en la construcció de pau del Baròmetre 8.

Annex 1.1. Resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU			
País	Nº	Data	Contingut
Sierra Leone	S/CAP DE BESTIAR/1610	30-06-05	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova la retirada definitiva de la missió de manteniment de la pau de Nacions Unides en el país (UNAMSIL) per a finals del present any. Actualment romanen uns 3.400 efectius dels més de 17.000 que van arribar a trobar-se en el país en 1999, convertint-se així en la missió més nombrosa de l'organització en tota la seva història.
Terrorisme	S/CAP DE BESTIAR/1611.	07-07-05.	Amenaces a la pau i a la seguretat internacionals causades per actes terroristes
Menors i conflictes armats	S/CAP DE BESTIAR/1612.	26-07-05.	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova l'establiment d'un mecanisme de supervisió, informació i persecució de les violacions dels drets humans dels menors. Els crims que se supervisaran seran el reclutament dels menors soldat en violació dels instruments internacionals, l'assassinat i les mutilacions, la violació i altres actes de violència sexual, l'abducció i el desplaçament forçat, la negació d'accés humanitari als menors, els atacs als col·legis i escoles, el tràfic de menors, l'explotació laboral i qualsevol altra forma d'esclavitud.
TPI Ex Iugoslàvia	S/CAP DE BESTIAR/1613.	26-07-05.	Tribunal Internacional per a l'enjudiciament dels presumptes responsables de les violacions greus del dret internacional humanitari comeses en el territori de la ex Iugoslàvia des de 1991.
Orient Mig	S/CAP DE BESTIAR/1614.	29-07-05.	El Consell de Seguretat de l'ONU prorroga el mandat de la Força Provisional de les Nacions Unides en el Líban (FPNUL) per sis mesos, fins a gener de 2006.
Geòrgia	S/CAP DE BESTIAR/1615.	28-07-05.	El Consell de Seguretat de l'ONU decideix prorrogar el mandat de la missió d'observadors de l'ONU a Geòrgia (UNOMIG) per sis mesos, fins a gener de 2006.
RD Congo	S/CAP DE BESTIAR/1616.	29-07-05.	El Consell de Seguretat de l'ONU estén l'embargament d'armes establert fa dos anys per almenys un any més, reconeixent la relació existent entre l'explotació il·legal de recursos naturals i la proliferació i el tràfic d'armes lleugeres com un dels principals factors que alimenten i exacerben els conflictes armats en aquesta regió africana.
Terrorisme	S/CAP DE BESTIAR/1617.	29-07-05.	El Consell de Seguretat insta a els Estats a congelar sense demora els fons als grups, empreses i entitats que puguin estar vinculades amb la xarxa AL-Qaida, així com l'impediment en l'entrada i transito d'aquestes persones i frenar el subministrament, venda i transferència d'armes i materials de defensa.
Terrorisme	S/CAP DE BESTIAR/1618.	04-08-05.	Amenaces a la pau i a la seguretat causades per actes terroristes
Iraq	S/CAP DE BESTIAR/1619.	11-08-05.	La situació relativa a l'Iraq
Sierra Leone	S/CAP DE BESTIAR/1620.	31-08-05	La situació a Sierra Leone
RD Congo	S/CAP DE BESTIAR/1621.	06-09-05	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova l'ampliació temporal de la missió de manteniment de la pau de l'ONU (MONUC) en 841 persones, xifra que inclou cinc unitats de policia de 125 efectius cadascuna i el personal de policia addicional, que deurà ser reduït o repatriat a partir del 1 de juliol de 2006, i permet a la MONUC que doni suport suplementari a la Comissió Electoral Independent per al transport del material electoral, en coordinació amb el PNUD.
Eritrea i Etiòpia	S/CAP DE BESTIAR/1622.	13-09-05	El Consell de Seguretat estén el mandat de la de la missió de manteniment de la pau de l'ONU entre ambdós països (UNMEE) per sis mesos fins al pròxim 15 de març de 2006. No obstant això, ha expressat la seva preocupació per la concentració de tropes per part d'ambdós països prop de la frontera comuna.
Afganistan	S/CAP DE BESTIAR/1623.	13-09-05	El Consell de Seguretat de l'ONU perllonga el comandament de la ISAF per un any i fa una crida als Estats membre que contribueixin amb més personal, equipament i fons perquè el treball de la força internacional sigui més efectiu. No obstant això, el Consell de Seguretat ha assenyalat que la responsabilitat del manteniment de la llei i l'ordre recau principalment en els propis afganesos.
Paz i Seguretat	S/CAP DE BESTIAR/1624.	14-09-05.	Amenaces a la pau i la seguretat internacionals (Cim del Consell de Seguretat 2005)
Paz i Seguretat	S/CAP DE BESTIAR/1625.	14-09-05.	El Consell de Seguretat de l'ONU aprova la resolució 1625, que estableix diverses mesures encaminades a enfortir l'eficàcia del paper del Consell de Seguretat en la prevenció de conflictes, especialment a Àfrica.

Libèria	S/CAP DE BESTIAR/1626	19-09-05.	La situació a Libèria
Sudan	S/CAP DE BESTIAR/1627	23-09-05.	Informes del Secretari General sobre el Sudan
RD Congo	S/CAP DE BESTIAR/1628	30-09-05.	La situació relativa a la República Democràtica del Congo
TPI Ex Yugoslavia	S/CAP DE BESTIAR/1629	30-09-05.	Tribunal Internacional per a l'enjudiciament dels presumptes responsables de les violacions greus del dret internacional humanitari comeses en el territori de la ex Iugoslàvia des de 1991.

Annex 1.2. Informes del Secretari General al Consell de Seguretat

Nº	Data	Contingut
S/2005/453.	13-07-05.	Informe del Secretari General sobre la situació en Abjasia (Geòrgia)
S/2005/460.	20-07-05.	Informe del Secretari General sobre la Força Provisional de les Nacions Unides en el Líban corresponent al període comprès entre el 21 de gener de 2005 i el 20 de juliol de 2005.
S/2005/467.	18-07-05.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur
S/2005/506.	02-08-05.	Divuitè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides en la República Democràtica del Congo
S/2005/513.	08-08-05.	Vigèsim informe del Secretari General conforme al paràgraf 14 de la resolució 1284 (1999)
S/2005/523.	11-08-05.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur
S/2005/525.	12-08-05.	Informe del Secretari General sobre la situació en el Afganistan i les seves conseqüències per a la pau i la seguretat internacionals; Assistència internacional d'emergència per a la pau, la normalitat i la reconstrucció del Afganistan assolat per la guerra
S/2005/533.	18-08-05.	Informe del Secretari General sobre l'Oficina de les Nacions Unides en Timor-Leste (corresponent al període comprès entre el 13 de maig i el 15 d'agost de 2005)
S/2005/553.	30-08-05.	Informe del Secretari General sobre Etiòpia i Eritrea
S/2005/553/Add.1.		
S/2005/560.	01-09-05.	Vuitè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides a Libèria
S/2005/575.	12-09-05.	Informe del Secretari General sobre la evolució de la situació a Guinea Bissau i les activitats de l'Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a Guinea Bissau
S/2005/579.	12-09-05.	Informe del Secretari General sobre el Sudan
S/2005/585.	07-09-05.	Informe del Secretari General presentat en compliment del paràgraf 30 de la resolució 1546 (2004) del Consell de Seguretat
S/2005/586.	14-09-05.	Informe especial del Secretari General sobre l'Operació de les Nacions Unides a Burundi
S/2005/592.	19-09-05.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur (Sudán)
S/2005/596.	20-09-05.	Vintè sisè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides a Sierra Leone
S/2005/603.	26-09-05.	Dinovè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides en la República Democràtica del Congo
S/2005/604.	26-09-05.	Sisè informe del Secretari General sobre l'Operació de les Nacions Unides en Côte d'Ivoire

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa Unitat d'Alerta sobre conflictes, drets humans i construcció de pau, que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica , des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.